

Begroting 2027

gemeente Tynaarlo

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave 2
2. Voorwoord en inleiding 4
3. Opbouw begroting en voorstel 8
4. Begroting in één oogopslag 16
5. Thema's 17
   5.1. Samenleving 17
      5.1.1. Zorgzame gemeenschappen 18
      5.1.2. Kansrijk opgroeien 19
      5.1.3. Sport, bewegen en gezonde leefomgeving 20
      5.1.4. Cultuur en ontmoeting 21
      5.1.5. Veiligheid toezicht en handhaving 22
   5.2. Individuele voorzieningen 24
      5.2.1. Zekerheid van inkomen 25
      5.2.2. Ondersteuning begeleiding volwassenen 26
      5.2.3. Inburgering, opvang en integratie 27
      5.2.4. Jeugd en opgroeien 28
   5.3. Duurzaamheid, milieu en volksgezondheid 30
      5.3.1. Energie en duurzaamheid 31
      5.3.2. Afval en grondstoffen 32
      5.3.3. Water en klimaat 33
      5.3.4. Landbouw en bedrijven 34
      5.3.5. Begraven 35
   5.4. Wonen, werken en bereikbaarheid 37
      5.4.1. Wonen en volkshuisvesting 38
      5.4.2. Ruimte, leefomgeving en natuur 39
      5.4.3. Bereikbaarheid en infrastructuur 40
      5.4.4. Lokale economie, dorpscentra en vrijetijdseconomie 41
   5.5. Organisatie 43
      5.5.1. Dienstverlening 44
      5.5.2. Intergemeentelijke samenwerking en regionale partners 45
      5.5.3. Organisatie en werkwijze 46
      5.5.4. Financiën 47
6. Paragrafen 49
   6.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 49

6.2. Financiering 58
6.3. Lokale heffingen 63
6.4. Verbonden partijen 71
6.5. Kapitaalgoederen 78
6.6. Grondbeleid 93
6.7. Duurzaamheid 102
6.8. Bedrijfsvoering 113
6.9. Wet Open Overheid (WOO) 115
7. Financiële details 118
7.1. Meerjarenbegroting + balans meerjarig 119
7.2. Algemene dekkingsmiddelen 124
7.3. Incidentele baten en lasten 125
7.4. Reserves en voorzieningen 131
7.5. Mutaties in reserves 133
7.6. Onvoorzien 158
7.7. Kredietaanvragen 159
7.8. Subsidieplafonds 162
7.9. Structureel en reëel begrotingsevenwicht 163
8. Bijlagen 164
8.1. Bijlage 1: Begrippenlijst 165
8.2. Bijlage 2: Afkortingenlijst 172

2. Voorwoord en inleiding

Beste inwoner,

Voor u ligt de begroting van de gemeente Tynaarlo voor 2027. Hierin leest u waar we ons het komende jaar voor inzetten en hoe we met het beschikbare geld en personeel werken aan een gemeente waar het prettig wonen, werken en leven is.

Een nieuw bestuur
In 2026 zijn gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Een coalitie van D66, PRO, CDA en CU heeft daarna een akkoord gesloten voor de bestuursperiode 2026-2030. Op basis van dit akkoord heeft de gemeenteraad vier wethouders aangesteld met de opdracht om, samen met de burgemeester, de ambtelijke organisatie en vooral ook u, uitvoering te geven aan het coalitieakkoord.

In deze eerste begroting voor de nieuwe bestuursperiode is een aantal zaken opgenomen waarover de coalitie al concrete afspraken heeft gemaakt. Zo is in deze begroting de afspraak verwerkt om de subsidie aan Drents Museum De Buitenplaats structureel te maken vanwege het belang van dit vernieuwde museum. Ditzelfde geldt voor het voortzetten van de financiering voor dorpsbelangenverenigingen, de uitbreiding van jongerenwerk en economische zaken en extra geld voor onze cultuurhistorie.

Van akkoord naar uitvoering
Voor het grootste deel bestaat het coalitieakkoord uit minder concrete afspraken. De coalitie heeft bewust gekozen voor een zogeheten ‘akkoord op hoofdlijnen’. Hiermee wil de coalitie politieke richting meegeven aan het nieuwe college. Maar de coalitie wil het nieuwe college ook de ruimte geven om deze richting naar eigen inzicht en in nauwe samenwerking met de samenleving en de raad verder vorm te geven. Er is dan ook een opdracht opgenomen in het akkoord om “de ambities en afspraken uit het hoofdlijnenakkoord uit te werken in een Uitvoeringsprogramma”. Het college is met deze opdracht aan de slag gegaan en zal het uitvoeringsprogramma in het voorjaar van 2027 vaststellen. Het college zal dit uitvoeringsprogramma delen met de raad om daarmee het beeld te delen van de dilemma’s en uitdagingen die deze bestuursperiode op ons af komen.

Om uitvoering te kunnen geven aan het coalitieakkoord en dit te kunnen verwerken in de begrotingen voor 2028, 2029 en 2030 is een vertaalslag nodig. De afspraken op hoofdlijnen moeten vertaald worden naar acties. De komende maanden zal het college deze vertaalslag maken. Voor iedere ambitie zal daarom in kaart gebracht worden welke acties nodig zijn om deze ambitie te realiseren, op welke termijn dit haalbaar wordt geacht, hoeveel geld en personeel daarvoor nodig is, op welke manier de samenleving en raad hierbij betrokken worden en op welke manier de voortgang en resultaten duidelijk worden. In algemene zin geldt dat wanneer het coalitieakkoord leidt tot inhoudelijke wijzigingen van beleid, deze altijd ter besluitvorming zullen worden voorgelegd aan de raad.

Meer dan alleen nieuwe ambities
Het college beseft zich goed dat het besturen van een gemeente meer is dan het uitvoeren van mooie nieuwe plannen. Op veel terreinen zijn er door eerdere colleges ontwikkelingen in gang gezet die dit college graag verder brengt. Daarnaast ligt er een financiële opgave voor; we hebben op dit moment nog geen sluitende begroting voor de komende jaren. Er zal deze bestuursperiode dus niet alleen gekeken moeten worden naar wat nieuw, anders of meer moet worden, maar ook naar wat behouden moet worden en naar wat moet verdwijnen gezien de financiële situatie. Met name over dat laatste wil het college samen optrekken met de gehele raad, dit gaat namelijk over, soms pijnlijke, maar in ieder geval politieke, keuzes. Net als het uitvoeringsprogramma, moeten ook de uitkomsten van dit proces helder zijn in het voorjaar van 2027, zodat alle wijzigingen in één keer kunnen worden verwerkt in de begrotingen voor 2028 en verder.

Blijven werken
De komende maanden moet er nog wat gebeuren om helemaal helder te krijgen wat u deze bestuursperiode van de gemeente mag verwachten. Maar dat betekent geen stilstand. Zoals gezegd zijn er veel ontwikkelingen die al lopen en waar vol op door wordt gewerkt. Daarnaast pakken we zaken op die niet in een begroting hoeven worden opgenomen. Op basis van eerder genomen besluiten en het coalitieakkoord blijven we dan ook voortvarend aan het werk.

Een goed bestuur en een goede overheid
In algemene zin willen we een gemeente zijn die voor u als inwoner betrouwbaar en benaderbaar is. Uiteraard geldt dit ook voor onze ondernemers, instellingen en samenwerkingspartners. Een gemeente die dicht op de samenleving staat en een overheid waaraan u echt iets hebt. We willen een overheid zijn die zaken tot stand brengt, problemen oplost en die helpt de mooie ideeën uit de samenleving verder te brengen. We blijven daarom inzetten op alles wat een samenleving sterk maakt en sterk houdt. We stellen ons open op voor uw ideeën en zorgen en we betrekken u intensief bij onze ideeën en oplossingen. In dat alles zijn we nuchter, realistisch en zuinig op het geld dat we met z’n allen opbrengen. Omdat er grenzen zitten aan wat we aankunnen, maar ook omdat er al zoveel goede plannen liggen die deze periode vooral uitgevoerd moeten worden.

Deze kijk op de overheid betekent iets voor ons bestuur, bestaand uit de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders, en ook voor onze organisatie. Het vereist een goede constructieve samenwerking tussen ons college en de gehele raad. En het vereist een ambtelijke organisatie die open en toegankelijk, betrouwbaar, duidelijk en slagvaardig is. Op beide punten zien we ruimte om dit te verbeteren en gaan we daarmee aan het werk. Daarbij kijken we ook naar de nieuwe mogelijkheden van technologische ontwikkelingen, zonder blind te zijn voor de risico’s. AI kan ons bijvoorbeeld werk uit handen te nemen waardoor onze medewerkers meer tijd krijgen om in gesprek te zijn met inwoners. Maar onze gegevens moeten altijd veilig zijn, de kwaliteit van ons werk mag niet achteruit gaan en AI mag nooit ingezet worden om de overheid juist minder menselijk te maken.

Een sterke samenleving
Binnen het sociaal domein blijven we vooral werken aan een sterke, veerkrachtige en zorgzame samenleving. Dat begint bij goede voorzieningen voor bijvoorbeeld onderwijs, cultuur, sport, ontmoeting en ook de opvang en huisvesting van vluchtelingen. Een sterke samenleving met goede voorzieningen helpt te voorkomen dat mensen in de knel komen door actief te blijven, in verbinding met en oog voor anderen. Maar daarnaast houden we natuurlijk hulp en ondersteuning beschikbaar voor diegenen die dat nodig hebben. Met name voor onze inwoners met een krappe beurs willen we er altijd zijn, met een warm hart en goede sociale voorzieningen. In het algemeen blijven we steeds scherp op wat echt helpt en laten we de systemen of regels niet leidend zijn. Dit geldt in het bijzonder voor jongeren die onze hulp nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen tot sterke volwassenen.

Blijven investeren
Binnen het fysiek domein blijven we op volle kracht werken aan woningbouw. In Vries en Zuidlaren doen we dat via grote woningbouwprojecten, maar ook belangrijk zijn de kleinere bouwplannen en de initiatieven van andere partijen binnen onze kernen. We blijven ook werken aan onze openbare ruimte, onze natuur, het opvangen van gevolgen van klimaatverandering en goede en veilige infrastructuur. Een sterke samenleving is onmogelijk wanneer nieuwe generaties en nieuwkomers geen goede plek kunnen vinden om te wonen, wanneer mensen in een nieuwe levensfase niet kunnen verhuizen, wanneer dorpen onbereikbaar worden of wanneer onze natuurlijke omgeving niet even sterk blijft als wij zelf. Bovendien zijn levendige dorpscentra onmisbaar. Voor Zuidlaren en Eelde liggen mooie plannen klaar die we nu gaan realiseren. Voor Vries wordt het hoog tijd dat we minstens even goede plannen gaan maken; dat gaan we dan ook doen, samen met de inwoners van Vries. Daarbij bouwen we verder op de verbeteringen die de afgelopen periode in Vries al zijn uitgevoerd. En ten slotte gaan we extra inzetten op onze lokale economie door ondernemers goed te betrekken bij plannen en door invulling te geven aan de Economische Agenda van Nij Begun.

Meer dan mensen en gebouwen
Verder blijven we werken aan tal van andere onderwerpen die essentieel zijn. We blijven werken aan veiligheid, aan verduurzaming, aan een schone leefomgeving en aan een sterk platteland. En we gaan extra aandacht besteden aan onze cultuurhistorie. Een sterke samenleving bestaat niet alleen uit mensen en gebouwen. Een samenleving wordt ook, en misschien wel vooral, gevormd door een gezamenlijke identiteit. We willen daarom zuinig zijn op wie we zijn en op de sporen uit de geschiedenis die ons leren hoe we zo geworden zijn.

Alles komt samen op ons platteland
We hebben Tynaarlo te leen van de generaties na ons. Voor ons betekent rentmeesterschap daarom meer dan alleen behouden wat mooi en waardevol is. Het betekent ook verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst. Ons buitengebied is geen museum. Het is een gebied waar we allemaal belang bij hebben. Een gebied waar wordt gewoond, gewerkt en geleefd, waar boeren en anderen ondernemen, waar wordt omgezien naar elkaar, waar natuur en cultuurhistorie onze identiteit bepalen en waar inwoners en bezoekers volop van het landschap genieten. Tegelijkertijd staat dit gebied onder druk van nieuwe wetgeving, wensen en ontwikkelingen. Al die verschillende aspecten van ons buitengebied moeten we niet tegenover elkaar zetten, maar juist met elkaar verbinden.

Daarom willen we investeren in een modern plan voor het buitengebied van Tynaarlo. Geen dik rapport voor in de kast, maar een praktisch plan waarmee we per dorp en gebied kansen daadwerkelijk kunnen realiseren. Van het versterken van karakteristieke landschappen en cultuurhistorie tot nieuwe kansen voor landbouw, recreatie en toerisme en het duurzaam in stand houden van een schoon en gezond platteland. Van betere wandel-, fiets-, ruiter- en vaarroutes tot aantrekkelijke ommetjes rond onze dorpen. Zo geven we invulling aan een belangrijk uitgangspunt: behouden wat waardevol is, ruimte geven waar dat verantwoord kan en samen werken aan een vitaal platteland voor de volgende generatie.

Tot slot
In deze begroting zijn onze plannen uitgewerkt in vijf thema's. Per thema leest u welke maatschappelijke effecten we willen bereiken, welke doelen we onszelf stellen en welke activiteiten we daarvoor uitvoeren. Samen blijven we bouwen aan een gemeente die sociaal sterk, duurzaam en toekomstbestendig is. Een gemeente waar we trots op zijn en waarin iedereen de ruimte heeft om mee te doen.

Met vriendelijke groet,
Namens ons bestuur; de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders,
Burgemeester Marcel Thijsen
Voorzitter van raad en college

3. Opbouw begroting en voorstel

De begroting 2027-2030 is gebaseerd op de vastgestelde begroting 2026 (raad 4 november 2025) en de vastgestelde voortgangsrapportage 2026 (raad 6 oktober 2026). Door het ontbreken van een perspectievennota bevat deze begroting naast een bijstelling op grond van loon-, prijs- en volume-effecten ook voorstellen voor nieuw beleid.

De voorstellen voor nieuw beleid met een structureel karakter komen ten laste van het begrotingssaldo. Het voorstel is om de incidentele wensen ten laste van de algemene reserve Argi te brengen.

Alle financiële effecten en een inhoudelijke toelichting op de voorstellen voor nieuw beleid staan hieronder opgenomen:

1. Een tabel met het verloop van het begrotingssaldo als gevolg van loon-, prijs- en volume-effecten, gevolgd door een toelichting. Dit is het begrotingssaldo zonder nieuw beleid.
2. Een tabel met het effect van het voorgestelde structurele nieuwe beleid op het begrotingssaldo, gevolgd door een toelichting.
3. Een tabel met het effect van de voorgestelde incidentele nieuwe beleid op de stand van de algemene reserve grote investeringen (Argi).

1. Begrotingssaldo exclusief nieuw beleid

Ontwikkeling saldo begroting (*€ 1.000)	2027	2028	2029	2030
Resultaat Meerjarenbegroting 2026	-6.169	-9.468	-9.922	-9.348
1e begrotingswijziging ophogen krediet Leenakkersweg	-	-43	-43	-43
2e begrotingswijziging openbare ruimte Centrumplan Eelde	-	-39	-39	-39
	-6.169	**-9.550**	**-10.003**	**-9.429**
Voortgangsrapportage 2026	2.768	3.127	3.564	3.524
Saldo na voortgangsrapportage 2026	**-3.401**	**-6.423**	**-6.439**	**-5.905**
Meicirculaire	538	344	-1.576	-1.323
Stelpost maatregel 44 coalitieakkoord	-	-	1.717	1.807
Gemeenschappelijke regelingen	-439	-527	-537	-627
Effect Prijsindex IMOC	181	157	224	251
Doorrekening salarissen	406	667	1.170	1.493
Kapitaallasten	1.119	462	-18	-32
Rentelasten	1.232	731	236	255
Overige aanpassingen	-31	35	-83	-92
Totaal mutaties begroting	**3.007**	**1.870**	**1.133**	**1.731**
Saldo	**-394**	**-4.553**	**-5.306**	**-4.174**

Uit de tabel blijkt dat de begroting 2027 na de verwerking van de structurele mutaties uit de voortgangsrapportage 2026 en de overige aanpassingen een negatief saldo heeft van afgerond € 394.000. De jaren na 2027 is nog sprake van een fors negatief saldo.

Toelichting

Saldo na voortgangsrapportage
De structurele effecten van de voortgangsrapportage hebben per saldo een positief effect op het begrotingssaldo. De voordelen zitten vooral in de verwachte ontwikkeling van de kosten voor publiek vervoer, het sociaal domein, lagere energielasten en hogere inkomsten toeristen- en forensenbelasting. Deze posten staan toegelicht in de voortgangsrapportage 2026 die op 6 oktober is vastgesteld door de raad.

Meicirculaire / Stelpost maatregel 44 coalitieakkoord
De mutaties in de meicirculaire, waaronder het accres, hebben per saldo een positief effect op het begrotingssaldo. Vanaf 2029 is sprake van een fors lagere algemene uitkering door de invoering van maatregel 44 uit het coalitieakkoord. Mensen die dat kunnen, gaan zelf betalen voor hun huishoudelijke hulp. Huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) wordt daarom geschrapt met ingang van 1 januari 2029 (€ 1,4 miljard). Voor de mensen die niet zelf hulp kunnen regelen, blijft de gemeente daarin voorzien (€ 430 miljoen). Voor Tynaarlo leidt dit in 2029 en 2030 per saldo tot een correctie op de AU van resp. € 1,7 en 1,8 miljoen.
Het kabinet heeft de maatregelen nog niet verder geconcretiseerd. Daardoor is nog niet duidelijk hoe de plannen in de praktijk zullen uitwerken en wat ze betekenen voor gemeenten, en voor inwoners die nu huishoudelijke hulp ontvangen via de Wmo.
De aanvullende begrotingscirculaire van de provincie staat toe dat een stelpost wordt opgenomen van de netto-uitname uit het gemeentefonds.

Gemeenschappelijke regelingen
De in de raad van 23 juni behandelde begrotingen worden overgenomen in de begroting. Dit leidt net als voorgaande jaren tot fors hogere uitgaven.

Indexen en kapitaallasten
Ieder jaar wordt de begroting doorgerekend met de actuele indexcijfers en de verwachte rentes. Deze zijn gebaseerd op de door het college vastgestelde financieel-technische uitgangspunten. Basis voor deze uitgangspunten is onder andere de meicirculaire.
Daarnaast is rekening gehouden met een actuele(re) investeringsplanning.

2. Begrotingssaldo inclusief nieuw beleid

Ontwikkeling saldo begroting (*€ 1.000)	2027	2028	2029	2030
Saldo	**-394**	**-4.553**	**-5.306**	**-4.174**
Voorstellen nieuw beleid				
Bijdrage dorpsbelangenverenigingen	-25	-25	-25	-25
Versterken welzijnswerk	-60	-60	-60	-60
(extra) Jongerenwerker vroegsignalering en preventie	-150	-150	-150	-150
Bijdrage Drents museum De Buitenplaats	-	-	-62	-62
Berdrijvencontactfunctionaris	-91	-95	-99	-103
Pilot gebouwbatterij t.b.v. energiebesparing	-15	-15	-15	-15
Basisregistratie geluidsemissie	-7	-7	-7	-7
Wet integrale suicidepreventie	-15	-15	-15	-15
Frontoffice Toegang Jeugd	-95	-98	-103	-108
Onderhoud en vervanging (watergangen, materieel)	-35	-177	-177	-177
Aanpassing Hoofdweg Paterswolde	-	-14	-14	-14
Huisvestingsprogramma onderwijs	-	-43	-43	-43
Herinrichting Midlaren	-	-	-81	-81
Saldo na invulling (noodzakelijk) nieuw beleid	**-885**	**-5.250**	**-6.155**	**-5.032**

Toelichting:

Bijdrage dorpsbelangenverenigingen
De dorpsbelangenverenigingen vervullen een belangrijke rol in het versterken van de leefbaarheid in dorpen en wijken. De reeds ingezette verhoging van het dorpsbudget wordt hiermee structureel opgenomen in de begroting.

Versterken Welzijnswerk
Met deze middelen geven we vorm aan de ambitie om extra in te zetten op de mantelzorgondersteuning. Voor een deel kunnen de kosten worden gedekt uit rijksmiddelen voor mantelzorgondersteuning. Mantelzorgondersteuning is ondergebracht bij Neie Naober.

Jongerenwerker
De inzet van een extra Jongerenwerker is nodig om de beweging naar de voorkant (hervormingsagenda Jeugd, Kind- en Jeugdvisie) en het belang van preventie extra kracht bij te zetten. Het jongerenwerk is ondergebracht bij Neie Naober.

Bijdrage De Buitenplaats
In 2024 is 1-malig voor 5 jaar extra subsidie verstrekt. Dit betekent dat de subsidie van de Gemeente vanaf 2029 structureel met €62.000 per jaar wordt verhoogd, onder voorbehoud van wat de uitkomst is van de evaluaties aan het einde van 2O26 en 2O28.

Bedrijvencontactfunctionaris
Het betreft een uitbreiding van de formatie ten behoeve van de bedrijventerreinenstrategie. Voor het opstellen van de bedrijventerreinen strategie wordt incidenteel € 100.000 gevraagd.

Pilot gebouwbatterij
Er was voor een periode van drie jaar jaarlijks € 240.000 uitgetrokken voor een pilot om bij een aantal gemeentelijke accommodaties gebouwbatterijen te plaatsen. Deze zouden gehuurd moeten gaan worden voor een periode van drie jaar. Commerciële verhuur start echter bij vijf jaar, dus dat is niet gelukt.

Vervolgens is vanuit onze gemeentelijke duurzaamheidsambitie gekeken hoe we tòch een start kunnen maken met een accupakket bij een van onze gebouwen. We hebben hierbij gezocht naar een locatie die nu al geschikt is èn waar (binnenkort) ook geen ingrijpende wijzigingen zijn voorzien die invloed hebben op energieopwekking of -verbruik. Groote Veen is die locatie: deze is nog niet zo lang geleden opgeleverd en is voorzien van recente technologie die opslag interessant maakt. Bovendien is er ook fysiek de ruimte voor een accupakket. De komst van een batterij is vooralsnog geraamd op €320.000.
Hiermee kan het beschikbare budget voor de pilot, in totaal € 720.000, terugvloeien naar de algemene reserve (Argi).

Basisregistratie geluidsemissie
Gemeenten zijn op grond van de Omgevingswet verplicht tot het invoeren van een basisregistratie geluidsemissie. De eenmalige kosten bedragen € 40.000 en worden gedekt uit de Argi.

Wet integrale suïcide preventie
Per 1 januari 2026 is de Wet integrale suïcidepreventie van kracht, waarmee suïcidepreventie officieel is toegevoegd aan de Wet publieke gezondheid en een wettelijke taak is geworden voor gemeenten.

Frontoffice toegang jeugd
De bureaudienst/frontoffice Toegang Jeugd is de afgelopen jaren vanuit incidentele middelen ingericht als antwoord op de toenemende druk en complexiteit binnen de toegang tot jeugdhulp. Inmiddels is evident dat deze functie geen tijdelijke voorziening meer is, maar een structureel en essentieel onderdeel van de uitvoering van de gemeentelijke wettelijke taak.

Onderhoud en vervanging
Door areaaluitbreiding is voor het onderhoud aan watergangen jaarlijks € 35.000 nodig. Tijdens de aanleg van de woonwijk Rietwijk-Noord in Eelderwolde werden de kosten voor het uitvoeren van het onderhoud aan waterpartijen en watergangen gedekt vanuit de grondexploitatie Ter Borch. Vanaf 2027 komen deze jaarlijkse kosten structureel ten laste van de exploitatie.
Vanaf 2028 is daarnaast sprake van hogere kapitaallasten (€ 142.000) voor vervanging van diverse verouderde materieelstukken en voertuigen voor de gemeentewerf en het gemeentehuis. Het betreft vervanging van materieel dat (erg) oud is, aan het einde van de economische levensduur zit, waarvan de onderhoudskosten daardoor hoog oplopen met grote kans op uitval. De totale investering bedraagt € 1,3 miljoen.

Hoofdweg Paterswolde
Dit betreft de inrichting van een 30-km zone aan de Hoofdweg Paterswolde. Het benodigde krediet bedraagt € 452.000.

Huisvestingsprogramma onderwijs (HVP)
Het HVP wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de (wisselende) aanvragen van de schoolbesturen voor (uitbreiding van) de onderwijshuisvesting en eerste inrichting (onderwijsleerpakket en meubilair). Het bedrag is jaarlijks wisselend en afhankelijk van de ontwikkeling in leerlingaantallen. Het benodigde krediet bedraagt € 1,4 miljoen.

Herinrichting Midlaren

Hiermee geven we een vervolg aan een lopend project. Er is al een start gemaakt met de herinrichting Midlaren middels twee eerder beschikbaar gestelde kredieten: het maatschappelijk krediet Komgrens Midlaren dat eind 2025 is afgerond & het SPV uitvoeringskrediet herinrichting Groningerstraat. Met het projectkrediet kan de herinrichting verder uitgewerkt worden. Daarnaast is er een koppeling tussen de aanleg van het hwa-riool en de bovenvermelde aanpak van de Groningerstraat. Bij hevige regen is er wateroverlast in de Groningerstraat (kern) en er wordt 'schoon' water afgevoerd naar de rioolwaterzuivering wat niet wenselijk is. Het benodigde krediet bedraagt € 2.8 miljoen.

3. Verloop Argi inclusief nieuw beleid

Verloop Argi * € 1.000	
Stand Argi 1-1-2026	**35.601**
Resultaat voortgangsrapportage	1.933
Vrijval reserves voortgangsrapportage	12.585
Saldo overige reservemutaties 2026	-7.557
Stand Argi 31-12-2026	**42.562**
Begrote mutaties 2027	-688
Stand Argi 31-12-2027 exl. nieuw beleid	**41.874**
Voorstellen nieuw beleid	
Herijking sportbeleid	*-100*
Locatieonderzoek en realisatie AZC Ter Borch	*-417*
Opstellen bedrijventerreinenstrategie	*-100*
Implementeren kanaalstrategie	*-75*
Opstellen Landschapsontwikkelingsplan (LOP)	*-75*
Opstellen integrale visie herinrichting Paalakkers Eelde	*-60*
Verdiepend haalbaarheidsonderzoek rondweg Zuidlaren	*-65*
Ruimen graven	*-50*
Beheer invasieve exoten en plaagdieren	*-15*
Basisregistratie geluidsemissie	*-40*
DFR Groningen Assen	*-60*
Opstellen programma van eisen aan/inbesteding afvalinzameling	*-15*
Opstellen afval- en grondstoffennota	*-20*
Formatiedossier GWRP opstellen	*-200*
Huisvestingsprogramma onderwijs	-95
Werken met AI	-75
Onderhoud Molen de Zwaluw	-15
Onderhoud Kerktorens	-113
*Dekking kosten Afvalstoffeninzameling *)*	-380
Stand Argi 31-12-2027 incl. nieuw beleid	**39.904**

**) zie toelichting paragraaf Lokale heffingen, onderdeel Afvalstoffenheffing*

Toelichting

Herijking sportbeleid
Het sportbeleid moet worden herijkt. Dit kan grotendeels door de sportbeleidsmedewerkers. Afhankelijk van de omvang van de bestuurlijke opdracht is op specifieke onderdelen externe expertise nodig. Op dit moment gaan we uit van een benodigd budget van € 100.000.

Locatie onderzoek en realisatie AZC Ter Borch
Als gevolg van de uitvoering van het vluchtelingenbeleid en de keuzes voor het aanwijzen van de locatie AZC Ter Borch worden kosten gemaakt voor een locatie-onderzoek fase 2 (€ 167.000) en realisatie AZC Ter Borch (€ 250.000).

Bedrijventerreinenstrategie
Ten behoeve van de concretisering van de herstructurering en de verduurzaming is het noodzakelijk dat een bedrijventerreinen strategie wordt opgesteld. Voor de uitvoering wordt een extra bedrijvencontactfunctionaris ingezet.

Implementeren kanaalstrategie
Met de implementatie van de kanaalstrategie investeren we in een bereikbare, begrijpelijke en veilige dienstverlening: digitaal, telefonisch, schriftelijk en aan de balie.

Opstellen Landschapsontwikkelingsplan
Naast de kansen en ontwikkelingen die wij op willen nemen in het te actualiseren Landschapsontwikkelingsplan (LOP), zien wij ook kansen en ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme, cultuurhistorie, water en landbouw . Het nu gevraagde budget willen wij inzetten om het LOP met die onderwerpen te verbreden.
Het benodigde budget bedraagt € 75.000 per jaar voor een periode van 3 jaar. In totaal € 225.000.

Integrale visie herinrichting Paalakkers Eelde
In Paalakkers komen meerdere knelpunten in de openbare ruimte samen. Er is onder andere sprake van parkeerdruk, beperkte mogelijkheden voor groen en bomen, wateroverlast bij extreme neerslag, knelpunten bij afvalinzameling en vraagstukken rondom klimaatadaptatie en netverzwaring. De beschikbare openbare ruimte is beperkt en de verschillende functies concurreren daardoor met elkaar. Zonder integrale aanpak bestaat het risico dat knelpunten afzonderlijk worden opgelost, zonder samenhang en zonder optimaal gebruik te maken van kansen voor vergroening en klimaatadaptatie.

Haalbaarheidsonderzoek rondweg Zuidlaren
Uitvoeren verdiepend haalbaarheidsonderzoek rondweg.

Ruimen graven
Op een aantal begraafplaatsen zijn niet veel uit te geven graven meer. We komen daardoor ruimte tekort. De graven waarvan afstand is gedaan (geen rechthebbenden meer) willen we in fasen ruimen. De plekken kunnen daarna opnieuw worden uitgezet en uitgegeven. De begraafplaats hoeft dan niet te worden uitgebreid.
Het benodigde budget bedraagt € 50.000 per jaar voor een periode van 3 jaar. In totaal € 150.000.

Beheer invasieve exoten en plaagdieren
Hiermee geven we uitvoering aan de motie van de raad van juli 2025. Er wordt nieuw Soortenmanagementplan opgesteld.

Het benodigde budget bedraagt € 15.000 per jaar voor een periode van 3 jaar. In totaal € 45.000.

Basisregistratie geluidsemissie
Gemeenten zijn op grond van de Omgevingswet verplicht tot het invoeren van een basisregistratie geluidsemissie. De eenmalige kosten bedragen € 40.000.

Doorfietsroute (DFR) Groningen Assen
Het betreft de aansluiting tussen De Punt en Hooidijk in samenwerking met de provincie.
De kosten voor het gemeentelijke deel waren oorspronkelijk geraamd op € 422.802. Voor dit gedeelte hebben wij via de provincie 100% subsidie ontvangen, ter hoogte van € 286.316. Inmiddels heeft de provincie een nieuwe kostenraming ontvangen van € 595.500. Dit betekent een stijging van ongeveer 40%, met als gevolg een financieel tekort. Een deel van dit tekort kan mogelijk worden gedekt met een subsidie vanuit de Fietsagenda, maar daarvoor is wel een gemeentelijke eigen bijdrage van ruim € 60.000 nodig.

Opstellen programma van eisen aan/inbesteding afvalinzameling
Door het aflopen van bestaande contracten moet een programma van Eisen voor de aanbesteding van de afvalinzameling worden opgesteld.

Opstellen afval en grondstoffennota
Dit betreft de kosten voor externe ondersteuning voor het opstellen van een visie op afval en reiniging, het actualiseren van de afvalstoffenverordening & uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening.

Opstellen formatiedossier Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan (GWRP)
Het formatiedossier is verplicht en nodig als fundament voor het nieuwe GWRP. Ter onderbouwing van het GWRP worden opgesteld: een beleidsnotitie gevolgbeperking extreme neerslag, een meetplan en een baggerplan.

Huisvestingsprogramma onderwijs (HVP)
Naast structurele middelen vraag het HVP de inzet van incidentele middelen. De incidentele middelen hebben voornamelijk betrekking op de kosten eerste inrichting (onderwijsleerpakket en meubilair).

Werken met AI
We doen ervaring op in het werken met AI. We zetten daarbij in op bewustwording, training, verantwoord leren en experimenteren en het (verder) ontwikkelen van een visie, beleid en kaders.

Onderhoud Molen de Zwaluw
Door mogelijke metaalmoeheid is vervanging van de binnenroede van Molen de Zwaluw noodzakelijk. Van de totale kosten (€ 60.000) ontvangen we een vergoeding van Monumentenzorg van € 45.000.

Onderhoud Kerktorens
Daarnaast is onderhoud van de kerktorens van Zuidlaren en Vries noodzakelijk. Binnen het benodigde bedrag zijn de kosten van 2029 naar voren gehaald om werkzaamheden zoveel mogelijk te combineren. Het benodigde budget voor 2027 bedraagt € 113.000 en voor 2028 afgerond € 82.000. Vanuit de subsidieregeling instandhouding monumenten ontvangen we naar verwachting een subsidie van afgerond € 19.000.

Begrotingssaldo en surplus
Na verwerking van alle voorstellen resteert in 2027 een negatief begrotingssaldo van afgerond € 885.000. Hiervan heeft een bedrag van € 168.000 een structureel karakter.

Binnen de regels van het provinciaal toezicht is het toegestaan om het structureel tekort te dekken uit het zogenaamde surplus. Het surplus is dat deel van de algemene reserve per 1 januari van het begrotingsjaar dat niet nodig is voor het afdekken van de risico's die zich kunnen voordoen. Hiervan mag jaarlijks 10% worden ingezet voor de dekking van het structurele tekort.

Uit onderstaande tabel blijkt dat het surplus, ruim € 3,9 miljoen, toereikend is.

Surplus * € 1.000	
Stand Argi 1-1-2027	42.562
Stand Arca 1-1-2027	9.542
Totaal algemene reserves	52.104
Risico's	-12.882
surplus	39.222
Beschikbaar voor structurele dekking (10%)	**3.922**

Hiermee is de begroting 2027 structureel en reëel in evenwicht en voldoet het wat dat betreft aan het Financieel Toezichtkader van de provincie.

4. Begroting in één oogopslag

Volgt

5. Thema's

5.1. Samenleving

In 2027 werken we aan een veerkrachtige en betrokken samenleving waarin inwoners zich veilig voelen en actief meedoen. We versterken de weerbaarheid van inwoners en de samenleving als geheel, zodat mensen beter kunnen omgaan met veranderingen, onzekerheden en onverwachte situaties.

We zien dat individualisering en toenemende complexiteit in de samenleving vragen om een sterke sociale basis. Daarom investeren we in onderlinge verbondenheid en naoberschap: inwoners die naar elkaar omkijken en samen verantwoordelijkheid nemen voor hun leefomgeving.

Door in te zetten op preventie, samenwerking en vertrouwen, zorgen we dat problemen eerder worden voorkomen en dat inwoners zoveel mogelijk zelf en met hun omgeving oplossingen vinden. Zo bouwen we aan een samenleving die sociaal sterk, inclusief en toekomstbestendig is.

Maatschappelijke effecten

In Tynaarlo:

- zijn inwoners **fysiek en mentaal gezond, weerbaar en veilig**
- is er een **veilige, gezonde en duurzame samenleving**
- kan **iedereen meedoen** en wordt dit steeds vanzelfsprekender
- nemen inwoners, ondernemers en gemeente **samen de verantwoordelijkheid voor de samenleving**

5.1.1. Zorgzame gemeenschappen

Doelen

- Inwoners kennen elkaar beter en hebben meer onderlinge verbinding.
- Er zijn voldoende toegankelijke ontmoetingsplekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten.
- Inwoners ervaren minder drempels om deel te nemen aan activiteiten en gebruik te maken van ontmoetingsplekken.
- Voorzieningen voor onderwijs, sport, cultuur en welzijn zijn passend en toekomstbestendig.

In 2027:

Acties

- benutten we een lokaal leefbaarheidsoverleg voor het prioriteren en verdelen van middelen uit Nij Begun.
- communiceren we actief over goede voorbeelden van zorgzame gemeenschappen om inwoners te inspireren.
- gaan we verder met de uitvoering van accommodatiebeleid 3.0.
- geven we, samen met de LHBTQIA+-gemeenschap, invulling aan inclusiebeleid.
- maken we initiatieven en voorzieningen in de sociale basis beter zichtbaar.
- onderzoeken we waar extra inzet van ervaringsdeskundigheid nodig is.
- ontwikkelen we een subsidieregeling voor ontmoetingsplekken en dorpsondersteuning vanuit de sociale agenda Nij Begun.
- starten we een bewustwordingscampagne rondom inclusie.
- stellen we een nieuw integraal huisvestingsplan onderwijs op.
- stimuleren we ontmoeting en activiteiten door het realiseren van ontmoetingsplekken, met extra aandacht voor jongeren.
- vergroten we de ondersteuning voor (jonge) mantelzorgers.
- zetten we het verhoogde dorpsbudget voor dorpsbelangenverenigingen ter versterking van de leefbaarheid en sociale cohesie in onze dorpen voort.
- zetten we verdere stappen richting een dementievriendelijke gemeente.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	3.649.657	4.927.450	4.452.422	4.366.838	4.133.130	4.250.491
Baten	868.354	602.534	484.455	492.590	499.641	507.400
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-2.781.303**	**-4.324.915**	**-3.967.967**	**-3.874.247**	**-3.633.489**	**-3.743.092**
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**-2.781.303**	**-4.324.915**	**-3.967.967**	**-3.874.247**	**-3.633.489**	**-3.743.092**

5.1.2. Kansrijk opgroeien

Doelen

- Kinderen en jongeren groeien op in een veilige en kansrijke omgeving.
- Er is een sterk samenwerkend netwerk rond jeugd en gezinnen.
- Jongeren zijn mentaal weerbaar en kunnen zich goed ontwikkelen.

In 2027:

Acties

- faciliteren we samenwerking tussen netwerkpartners die werken met kinderen en jongeren.
- gaan we met jongeren in gesprek over ontmoetingsplekken in de openbare ruimte.
- monitoren we de voortgang van de Kind- en Jeugdvisie via lerend evalueren.
- organiseren we minimaal vier bijeenkomsten voor ouders gericht op het versterken van ouderschap.
- versterken we de mentale weerbaarheid van jongeren via Make Your Move en interventies vanuit Nij Begun.
- versterken we onze gemeente met een extra jongerenwerker.
- werken we met partners de verschillende doelstellingen van de Kind- en Jeugdvisie verder uit in concrete acties.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	3.928.402	4.751.105	6.000.892	6.166.074	6.222.655	6.269.369
Baten	533.021	538.179	615.769	617.583	620.521	624.529
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-3.395.381**	**-4.212.927**	**-5.385.124**	**-5.548.491**	**-5.602.135**	**-5.644.840**
Onttrekkingen	-519.133	-502.950	-727.847	-908.459	-903.917	-904.845
Gerealiseerd resultaat	**-2.876.248**	**-3.709.977**	**-4.657.277**	**-4.640.032**	**-4.698.218**	**-4.739.995**

5.1.3. Sport, bewegen en gezonde leefomgeving

Doelen

- Inwoners hebben toegang tot een passend en toegankelijk sport- en beweegaanbod.
- Inwoners worden gestimuleerd om een leven lang te bewegen.
- De leefomgeving nodigt uit tot bewegen, ontmoeten en spelen en sporten.
- Sport- en beweegaanbieders zijn sterk en maatschappelijk betrokken.
- Gezondheidsprogramma's worden lokaal uitgevoerd en bereiken de beoogde doelgroepen.
- Preventie en vroegsignalering zijn versterkt en beter georganiseerd.

In 2027:

Acties

- evalueren we de beheer- en exploitatieovereenkomst met de stichting zwembaden.
- herijken we de regeling Hartveilig Tynaarlo.
- onderzoeken we de toekomst van beheer en exploitatie van sportaccommodaties na 2030.
- starten we met de herijking van het sportbeleid.
- vertalen we landelijke regels voor publieke gezondheid naar lokale acties.
- voeren we het beleid voor Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten (BOSS) uit door speelplekken te transformeren.
- voeren we het werkplan Sport Tynaarlo uit via buurtsportcoaches, gericht op jeugd, verenigingen, volwassenen en openbare ruimte.
- werken we aan thema's zoals gezond gewicht, rookvrije generatie en suïcidepreventie.
- werken we samen met partners aan de uitvoering van Drenthe Beweegt, met focus op aangepast sporten en fietsen.
- zetten we in op een leven lang bewegen, met extra aandacht voor inwoners voor wie bewegen niet vanzelfsprekend is.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	6.636.664	6.211.671	6.252.416	6.488.094	6.611.175	6.781.232
Baten	1.005.964	1.047.804	779.238	793.625	805.352	818.703
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-5.630.699**	**-5.163.867**	**-5.473.177**	**-5.694.469**	**-5.805.823**	**-5.962.528**
Onttrekkingen	-10.973	-10.890	-10.808	-10.725	-10.643	-10.560
Gerealiseerd resultaat	**-5.619.726**	**-5.152.977**	**-5.462.369**	**-5.683.744**	**-5.795.180**	**-5.951.968**

5.1.4. Cultuur en ontmoeting

Doelen

- Jonge inwoners hebben toegang tot cultuureducatie, binnen school en in de vrije tijd.
- Culturele activiteiten dragen bij aan ontmoeting en verbondenheid.
- Inwoners zijn actief betrokken bij het creëren, behouden en beleven van cultureel erfgoed.

In 2027:

Acties

- brengen we de ondersteuningsbehoefte van historische verenigingen en musea in kaart en versterken we de samenwerking.
- geven we samen met onderwijs en partners uitvoering aan de meerjarenagenda cultuureducatie en versterken we de doorstroom naar actieve cultuurdeelname.
- ondersteunen we culturele verenigingen bij het moderniseren en toekomstbestendig maken van hun activiteiten.
- stimuleren we cultuurdeelname van jongeren via de Open Call en nieuwe vormen van betrokkenheid, zoals muziek- en kooractiviteiten.
- verbeteren we de toegankelijkheid van cultuur door het aanbod beter zichtbaar te maken en de cultuurmakersregeling te vereenvoudigen.
- werken we verder aan het cultuurhuisconcept als centrale plek voor ontmoeting, educatie en presentatie.
- zorgen we voor het veiligstellen en beheren van gemeentelijke kunstwerken tijdens de verbouwing van het gemeentehuis.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	1.944.883	1.891.640	1.843.674	1.922.264	1.906.267	1.954.746
Baten	407.898	58.487	59.441	60.649	61.740	62.956
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-1.536.985**	**-1.833.153**	**-1.784.233**	**-1.861.615**	**-1.844.527**	**-1.891.790**
Gerealiseerd resultaat	**-1.536.985**	**-1.833.153**	**-1.784.233**	**-1.861.615**	**-1.844.527**	**-1.891.790**

5.1.5. Veiligheid toezicht en handhaving

Doelen

- Inwoners en ondernemers zijn weerbaar, herkennen risico's en weten wat ze kunnen doen.
- De gemeente is voorbereid op crises en kan essentiële processen blijven uitvoeren.
- Criminaliteit en ondermijning worden effectief aangepakt.
- Slachtoffers van huiselijk geweld krijgen sneller hulp en geweld wordt beter voorkomen.

In 2027:

Acties

- hebben inwoners laagdrempelig contact met toezicht en handhaving, onder meer via spreekuren en zichtbare aanwezigheid in de wijk.
- is de aanpak van woonoverlast en handhaving duidelijk en up-to-date, met actuele afspraken, beleid en samenwerking met partners.
- pakken we criminaliteit en ondermijning actief aan, via gerichte controles, Bibob-toepassing en regionale samenwerking (o.a. op zorgfraude).
- passen we onze crisisorganisatie aan, stellen we een bedrijfscontinuïteitsplan op en wijzen we gemeentelijke noodsteunpunten aan.
- voeren we de overige actiepunten uit de VVTH-rapportage uit.
- werken we integraal samen bij complexe problematiek, volgens het model Aanpak ter Voorkoming van Escalatie, het AVE-model, zodat inwoners sneller passende hulp krijgen.
- zijn gebouwen en voorzieningen aantoonbaar veiliger, doordat we achterstanden in toezicht en controles verder hebben ingelopen.
- zijn inwoners en ondernemers weerbaarder tegen criminaliteit, onder meer door voorlichting en communicatie over (digitale) risico's.
- bieden we ondersteuning aan slachtoffers van huiselijk geweld, waarbij het eind 2026 opgerichte Steunpunt intieme terreur en femicide in 2027 volledig operationeel is.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	3.451.220	3.705.071	3.754.761	3.921.174	4.070.389	4.236.174
Baten	1.151.522	335.268	335.268	335.268	335.268	335.268
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-2.299.698**	**-3.369.803**	**-3.419.493**	**-3.585.906**	**-3.735.121**	**-3.900.906**
Gerealiseerd resultaat	**-2.299.698**	**-3.369.803**	**-3.419.493**	**-3.585.906**	**-3.735.121**	**-3.900.906**

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2024	2025	2026
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	40	60	N.n.b.
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,7	1,3	N.n.b.
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2	2	N.n.b.
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	0,6	0,6	N.n.b.
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3,2	2,7	N.n.b.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2024	2025	2026
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	3	5,1	N.n.b.
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	14	14	N.n.b.
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2,00%	2,10%	N.n.b.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2024	2025	2026
Niet-Sporters	Percentage	41,20%	N.n.b.	N.n.b.

Meetdatum 29-09-2026

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

5.2. Individuele voorzieningen

In 2027 bouwen we voort op onze inzet om een gezonde, veerkrachtige samenleving te realiseren. Een samenleving waarin al onze inwoners kunnen meedoen en kinderen kansrijk opgroeien.
Om dit te realiseren maken we ondersteuning toegankelijker en investeren we in een sterke basis waarin welzijn, ontmoeting, cultuur en sport voor iedereen toegankelijk is en blijft. Daarbij hebben we extra aandacht voor inwoners die dat nodig hebben. Zo versterken we de mentale gezondheid van jongeren en bieden we vluchtelingen passende opvang en ondersteuning. Op die manier realiseren we verbeteringen die voor inwoners direct merkbaar zijn.

Maatschappelijke effecten

In Tynaarlo:

- hebben inwoners voldoende **bestaanszekerheid** om mee te kunnen doen in de samenleving.
- leven inwoners **zo zelfstandig mogelijk**, met ondersteuning-op-maat waar nodig.
- groeien kinderen en jongeren **gezond, veilig en kansrijk op.**
- dragen we **duurzaam bij aan humane opvang van vluchtelingen.**

5.2.1. Zekerheid van inkomen

Doelen

- Inwoners ervaren meer financiële zekerheid en een voorspelbaar inkomen.
- Inwoners ervaren een zinvolle daginvulling.
- Inwoners krijgen tijdig passende ondersteuning bij schulden en armoede.
- Inwoners hebben betere kansen om zich te ontwikkelen richting werk of participatie.

In 2027:

Acties

- verruimen we de toegang tot inkomensregelingen door niet alleen te kijken naar de hoogte van het inkomen, maar ook naar wat iemand daadwerkelijk te besteden heeft.
- breiden we het werk- en ontwikkelcentrum via WPDA uit, zodat meer inwoners hiervan gebruik kunnen maken.
- intensiveren we de begeleiding van inwoners die langdurig in de bijstand zitten en maken de effecten van deze begeleiding inzichtelijk.
- versterken we preventie, vroegsignalering en nazorg bij schulden, zodat financiële problemen zoveel mogelijk worden voorkomen en terugval wordt beperkt.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	13.903.624	15.575.551	15.262.027	14.961.466	14.979.455	15.002.465
Baten	8.661.332	9.705.000	9.297.000	8.977.000	8.977.000	8.977.000
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-5.242.292**	**-5.870.551**	**-5.965.027**	**-5.984.466**	**-6.002.455**	**-6.025.465**
Gerealiseerd resultaat	**-5.242.292**	**-5.870.551**	**-5.965.027**	**-5.984.466**	**-6.002.455**	**-6.025.465**

5.2.2. Ondersteuning begeleiding volwassenen

Doelen

- Inwoners kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen en meedoen.
- Inwoners krijgen passende ondersteuning bij mentale en sociale vragen.
- Er is een sterke sociale basis: informele hulp en professionele ondersteuning versterken elkaar.

In 2027:

Acties

- breiden we collectieve (groepsgerichte) ondersteuning uit, gericht op gezondheid en ontmoeting.
- starten we met de landelijke werkwijze rondom sociaal verwijzen en versterken hiermee de samenwerking tussen zorg en welzijn.
- verbeteren we de toegang tot ondersteuning via Team Toegang en Eerste Hulp bij Geldzaken.
- verstevigen we onze lokale teams, waarin meer gebiedsgericht gewerkt wordt.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	7.875.944	11.164.327	11.230.226	11.758.489	10.246.188	10.498.151
Baten	382.686	2.527.758	2.300.767	2.306.435	2.311.555	2.317.258
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-7.493.258**	**-8.636.569**	**-8.929.459**	**-9.452.055**	**-7.934.633**	**-8.180.893**
Gerealiseerd resultaat	**-7.493.258**	**-8.636.569**	**-8.929.459**	**-9.452.055**	**-7.934.633**	**-8.180.893**

5.2.3. Inburgering, opvang en integratie

Doelen

- Tynaarlo biedt humane en duurzame opvang voor vluchtelingen.
- Inburgeraars worden zo zelfstandig mogelijk.
- Opvang en integratie zijn goed georganiseerd en toekomstbestendig.

In 2027:

Acties

- bereiden we besluitvorming voor over een tweede opvanglocatie.
- ontwikkelen we een lange termijnvisie op opvang van Oekraïense ontheemden.
- werken we verder aan de realisatie van AZC Ter Borch.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	4.094.983	3.566.398	3.386.695	41.709	42.118	42.574
Baten	6.091.023	4.735.020	3.345.440	0	0	0
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**1.996.040**	**1.168.622**	**-41.255**	**-41.709**	**-42.118**	**-42.574**
Onttrekkingen	-377.900	-221.591	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**2.373.940**	**1.390.213**	**-41.255**	**-41.709**	**-42.118**	**-42.574**

5.2.4. Jeugd en opgroeien

Doelen

1. Kinderen en jongeren groeien veilig en kansrijk op.
2. Ondersteuning is tijdig, passend en zo licht mogelijk.
3. Professionals werken effectief samen rond gezinnen.

In 2027:

Acties

- breiden we de lichte ondersteuning uit met meer trainingen voor kinderen en jongeren, bijvoorbeeld na een echtscheiding of huiselijk geweld.
- passen we de verklarende analyse toe om kinderen, jongeren en het gezin goed te kunnen helpen.
- richten we de jeugdhulpregio in voor betere samenwerking en ondersteuning op maat.
- voeren we het uitvoeringsplan huiselijk geweld en kindermishandeling uit.
- zetten we stappen in het verbeteren van de veiligheidsketen in Drenthe.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	16.088.779	15.995.227	16.584.888	17.136.557	17.734.083	18.237.331
Gerealiseerd resultaat	**-16.088.779**	**-15.995.227**	**-16.584.888**	**-17.136.557**	**-17.734.083**	**-18.237.331**

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2024	2025	2026
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	698,9	700,4	N.n.b.
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	73,10%	72,70%	N.n.b.
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	174,4	165,6	N.n.b.
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	179,5	218,6	N.n.b.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	13,60%	12,90%	N.n.b.
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,70%	0,70%	N.n.b.
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,30%	0,30%	N.n.b.
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	540	560	N.n.b.

Meetdatum 29-09-2026

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

5.3. Duurzaamheid, milieu en volksgezondheid

Als gemeente werken we aan een duurzame en gezonde leefomgeving. We houden rekening met klimaatverandering en zorgen goed voor onze omgeving, nu en in de toekomst.
We investeren in goede watersystemen, minder afval, hergebruik van grondstoffen en duurzame energie. Ook willen we dat inwoners en ondernemers begrijpen wat er nodig is en mee kunnen doen. Zo vergroten we draagvlak en maken we samen betere keuzes.
We gebruiken onze energie-infrastructuur zo goed mogelijk en gaan zorgvuldig om met problemen zoals netcongestie. Tegelijk helpen we inwoners en ondernemers om hun woning of bedrijf te verduurzamen.
In 2027 ligt de nadruk op het uitvoeren van bestaand beleid en het verbeteren van processen. We kiezen voor continuïteit en zorgvuldig beheer. Niet alles kan tegelijk; daarom maken we duidelijke keuzes.
Samen met inwoners en partners bouwen we stap voor stap aan een duurzame gemeente.

Maatschappelijke effecten
In Tynaarlo:

- wonen inwoners in een schone, veilige en gezonde leefomgeving, nu en in de toekomst.
- gaan we zorgvuldig om met energie en grondstoffen, beperken we afval en is de leefomgeving zichtbaar schoon en op orde.

5.3.1. Energie en duurzaamheid

Doelen

- De gemeente wil energieneutraal worden en 95% CO2-reductie realiseren in 2050.
- We zetten maximaal in om de afspraken uit de Regionale Energie Strategie (RES) te halen. Zonneparken zijn daarbij belangrijk.
- Inwoners en ondernemers nemen vaker maatregelen om energie te besparen en duurzaam op te wekken.

In 2027:

Acties

- maken we een sociaal zonnepark ruimtelijk mogelijk.
- ondersteunen we inwoners bij de isolatieaanpak van Nij Begun.
- ondersteunen we inwoners en ondernemers bij het maken van duurzame keuzes.
- passen we het beleidskader zon op land toe.
- stellen we een warmteprogramma op (alternatieven voor aardgas) en voeren we deze uit.
- voeren we de RES verder uit.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	2.222.028	2.962.531	2.802.404	2.884.636	2.953.228	3.027.943
Baten	510.902	72.800	368.450	180.000	180.000	180.000
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-1.711.126**	**-2.889.731**	**-2.433.954**	**-2.704.636**	**-2.773.228**	**-2.847.943**
Onttrekkingen	-12.083	-11.971	-11.859	-11.747	-11.635	-11.523
Gerealiseerd resultaat	**-1.699.043**	**-2.877.760**	**-2.422.095**	**-2.692.889**	**-2.761.593**	**-2.836.420**

5.3.2. Afval en grondstoffen

Doelen

- We liggen op koers om:
  - 60% van het afval te recyclen in 2030
  - 65% van het afval te recyclen in 2035
  - volledig circulair te zijn in 2050
- De afvalinzameling is toekomstbestendig ingericht en sluit aan bij landelijke en regionale ontwikkelingen.
- Meer afval wordt gescheiden ingezameld en hergebruikt.
- De openbare ruimte is zichtbaar schoner, met minder zwerfafval, sigarettenfilters en hondenpoep.

In 2027:

Acties

- bereiden we de aanbesteding voor van:
  - ondergrondse afvalcontainers
  - inzameling van afval aan huis
- maken we een visie op afval, hergebruik en grondstoffenbeleid, tarieven en afvalstoffenheffing
- werken we samen met (horeca)ondernemers om zwerfafval te verminderen

Wat mag het kosten

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	3.728.363	4.103.085	4.084.377	4.138.018	3.831.352	3.948.061
Baten	4.234.774	4.060.579	4.759.460	4.809.467	4.504.660	4.628.946
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**506.411**	**-42.506**	**675.083**	**671.449**	**673.308**	**680.886**
Stortingen	458.073	446.133	450.582	463.683	471.876	488.150
Gerealiseerd resultaat	**48.338**	**-488.639**	**224.501**	**207.766**	**201.432**	**192.735**

5.3.3. Water en klimaat

Doelen

- Riolering en stedelijk watersysteem functioneren betrouwbaar en toekomstbestendig.
- De waterkwaliteit in de leefomgeving is verbeterd in samenwerking met partners.
- De bebouwde omgeving is beter bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering, zoals wateroverlast en droogte.

In 2027:

Acties

- nemen we deel aan het programma Drentsche Aa voor waterkwaliteit en emissies stedelijk water
- stellen we het programma water en riolering 2028–2033 op
- werken we een investeringsprogramma voor riolering verder uit

Wat mag het kosten

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	2.812.013	3.383.832	3.844.346	3.898.104	4.008.112	4.067.414
Baten	3.655.363	4.007.125	4.636.186	4.898.641	5.021.964	5.089.069
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**843.350**	**623.293**	**791.840**	**1.000.536**	**1.013.852**	**1.021.655**
Stortingen	395.334	406.664	436.082	468.411	481.726	489.529
Gerealiseerd resultaat	**448.016**	**216.629**	**355.758**	**532.126**	**532.126**	**532.126**

5.3.4. Landbouw en bedrijven

Doelen

- De milieubelasting door bedrijven en landbouw neemt af doordat ondernemers en agrariërs vaker duurzaam maatregelen nemen.

Acties

- faciliteren we gesprekken tussen inwoners en agrariërs met het doel meer vertrouwen naar elkaar toe te ontwikkelen, elkaar te leren kennen en begrijpen en realistische beeldvorming te bevorderen.

5.3.5. Begraven

Doelen

- Inwoners kunnen hun dierbaren dichtbij en op een waardige manier begraven.

In 2027:

Acties

- handhaven we regels rond het ruimen van graven

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	572.826	652.278	607.247	622.168	636.253	650.840
Baten	430.424	436.328	449.281	462.071	462.113	462.161
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-142.402**	**-215.950**	**-157.966**	**-160.097**	**-174.140**	**-188.679**
Gerealiseerd resultaat	**-142.402**	**-215.950**	**-157.966**	**-160.097**	**-174.140**	**-188.679**

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2024	2025	2026
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	87	N.n.b.	N.n.b.
Hernieuwbare elektriciteit	Percentage	64,40%	N.n.b.	N.n.b.

Meetdatum 29-09-2026

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

5.4. Wonen, werken en bereikbaarheid

Tynaarlo staat voor duidelijke keuzes in de ontwikkeling van de leefomgeving. De druk op de ruimte neemt toe door de woningbouwopgave en de behoefte om wonen, werken, natuur en bereikbaarheid in balans te houden.
De prioriteit ligt bij het realiseren van voldoende passende en betaalbare woningen, het versterken van vitale dorpen en een goede bereikbaarheid. Daarbij maken we scherpe keuzes: we richten ons op wat het meeste bijdraagt aan een leefbare en toekomstbestendige gemeente.

Maatschappelijke effecten
In Tynaarlo:

- vindt iedereen een geschikte en betaalbare woning die past bij zijn of haar levensfase.
- behouden en versterken we natuur, landschap en biodiversiteit.
- is de gemeente goed en veilig bereikbaar voor iedereen.
- wonen inwoners in een prettige en gezonde en leefomgeving.
- zorgen een sterk ondernemersklimaat en vitale dorpscentra voor werkgelegenheid en economische kracht.

5.4.1. Wonen en volkshuisvesting

Doelen

- Inwoners wonen in een omgeving waar wonen, werken en leven met elkaar in balans zijn.
- Inwoners vinden makkelijker een passende en betaalbare woning binnen de gemeente.
- we bouwen gericht en versneld, zodat we in de periode vanaf 2020 t/m 2030 minimaal 900 woningen hebben toegevoegd, waarvan ten minste 250 sociale huurwoningen.We zorgen voor voldoende plancapaciteit, zodat woningbouw doorgang blijft houden.
- We sturen actief op een evenwichtige woningvoorraad: passend bij verschillende doelgroepen en levensfasen.

In 2027:

Acties

- blijven we actief gronden verwerven om woningbouwprojecten te realiseren.
- blijven we woningbouwprojecten actief faciliteren en versnellen.
- maken we meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties en partners.
- passen we actief grondbeleid toe om woningbouw mogelijk te maken.
- stellen we een volkshuisvestingsprogramma vast met concrete keuzes over aantallen, locaties en doelgroepen.
- zetten we in op nieuwe woonconcepten.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	2.672.021	3.081.024	2.982.531	2.922.315	3.042.126	3.101.997
Baten	5.238.810	1.649.413	1.542.125	1.549.530	1.556.694	1.564.663
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**2.566.789**	**-1.431.611**	**-1.440.406**	**-1.372.785**	**-1.485.432**	**-1.537.333**
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**2.566.789**	**-1.431.611**	**-1.440.406**	**-1.372.785**	**-1.485.432**	**-1.537.333**

5.4.2. Ruimte, leefomgeving en natuur

Doelen

- De schaarse ruimte in Tynaarlo wordt zorgvuldig benut, met actuele en passende regels in het Omgevingsplan.
- De openbare ruimte is veilig, aantrekkelijk en nodigt uit tot ontmoeten, bewegen en recreëren.
- Donker waar het kan en licht waar het moet: inwoners ervaren zowel veiligheid als behoud van natuurlijke duisternis.
- Natuur, biodiversiteit en landschap (Tynaarlo, de Groene Long tussen Assen en Groningen) worden versterkt en beschermd.

In 2027:

Acties

- actualiseren en verbeteren we regels waar nodig om beter om te gaan met de druk op de ruimte.
- actualiseren we het landschapsontwikkelplan (LOP).
- implementeren we de Natuurherstelverordening.
- maken we regels in het Omgevingsplan begrijpelijker en toegankelijker, zodat vergunningprocedures soepeler verlopen.
- onderhouden we het openbaar groen volgens het afgesproken kwaliteitsniveau.
- stellen we een soortenmanagementplan op en starten we met de uitvoering.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	5.386.405	5.749.543	6.395.780	6.563.209	6.538.897	6.586.468
Baten	422.610	28.542	30.145	30.371	30.948	31.590
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-4.963.795**	**-5.721.001**	**-6.365.635**	**-6.532.838**	**-6.507.950**	**-6.554.878**
Onttrekkingen	-668	-1.343	-19.500	-19.370	-19.240	-19.110
Gerealiseerd resultaat	**-4.963.127**	**-5.719.658**	**-6.346.135**	**-6.513.468**	**-6.488.710**	**-6.535.768**

5.4.3. Bereikbaarheid en infrastructuur

Doelen

- Inwoners kunnen zich veilig, snel en comfortabel verplaatsen.
- De infrastructuur is veilig en goed onderhouden.

In 2027:

Acties

- onderhouden we wegen en openbare ruimte volgens het afgesproken kwaliteitsniveau.
- pakken we verkeersveiligheidsknelpunten aan op basis van prioriteiten uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV).

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	4.751.110	4.955.180	4.995.118	5.179.235	5.460.984	5.606.714
Baten	269.779	123.668	125.315	126.954	128.435	130.084
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-4.481.331**	**-4.831.511**	**-4.869.803**	**-5.052.281**	**-5.332.549**	**-5.476.630**
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	**-4.481.331**	**-4.831.511**	**-4.869.803**	**-5.052.281**	**-5.332.549**	**-5.476.630**

5.4.4. Lokale economie, dorpscentra en vrijetijdseconomie

Doelen

- Inwoners profiteren van een sterke lokale economie met voldoende werkgelegenheid.
- Dorpscentra zijn levendig en aantrekkelijk, met een mix van functies zoals winkels, horeca, voorzieningen en cultuur.
- Ondernemers krijgen ruimte om te groeien en zich te vestigen.
- De kwaliteit van natuur, landschap en erfgoed draagt bij aan recreatie en toerisme.
- We werken samen met ondernemers en partners aan een sterke regionale economie.

In 2027:

Acties

- beoordelen we de toekomst van bedrijventerreinen en leggen hierover besluiten voor aan de raad.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	1.963.447	1.556.232	1.419.485	1.446.808	1.332.138	1.297.212
Baten	1.772.469	1.057.806	1.032.806	1.032.806	1.032.806	974.806
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-190.978**	**-498.426**	**-386.679**	**-414.002**	**-299.331**	**-322.406**
Onttrekkingen	-3.636	-5.425	-136.502	-135.202	-133.901	-132.601
Gerealiseerd resultaat	**-187.342**	**-493.001**	**-250.177**	**-278.800**	**-165.430**	**-189.805**

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2024	2025	2026
Functiemenging	Percentage	48,60%	48,60%	N.n.b.
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	211,9	213,1	N.n.b.

Verplichte indicatoren	Norm	Tynaarlo		
		2024	2025	2026
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	€ 410	€ 431	€ 480
Demografische druk	Percentage	92,70%	93,20%	94,40%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	€ 759	€ 807	€ 838
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	€ 792	€ 835	€ 869

Meetdatum 29-09-2026

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

5.5. Organisatie

In deze begroting beschrijven we wat we willen bereiken. Dat vraagt veel van onze organisatie. Daarom hebben we ook aandacht voor hoe we ons werk organiseren, hoe we blijven leren en ontwikkelen, welke kansen AI biedt en hoe we deze passend binnen onze organisatievisie kunnen toepassen. Zo werken we aan onze wendbaarheid en weerbaarheid.

We willen een gemeente zijn die dichtbij inwoners staat: betrouwbaar, open en toegankelijk, duidelijk en slagvaardig. We bieden dienstverlening die eenvoudig en gebruiksvriendelijk is en aansluit bij wat inwoners nodig hebben. We werken efficiënt en zorgvuldig en hebben onze processen op orde. We investeren in onze medewerkers en werken samen met partners wanneer dat meerwaarde heeft.

Gemeenten bevinden zich in een financieel onzekere tijd. Een gezonde financiële huishouding is cruciaal om te kunnen blijven investeren in de samenleving.
Zo bouwen we aan een sterke, toegankelijke en toekomstbestendige organisatie.

Maatschappelijke effecten
In Tynaarlo:

- ervaren inwoners, instellingen en bedrijven de gemeente als betrouwbaar, open en toegankelijk, duidelijk en slagvaardig.
- streven we naar een financieel gezonde en toekomstbestendige gemeente.

5.5.1. Dienstverlening

Doelen

- We bieden toegankelijke, snelle en gebruiksvriendelijke dienstverlening die aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

In 2027:

Acties

- implementeren we richtlijnen en wettelijke verplichtingen voor verbeterde digitale dienstverlening.
- maken we bewuste keuzes in de inrichting en het gebruik van contactkanalen voor onze dienstverlening.
- maken we de belangrijkste informatie voor inwoners begrijpelijk en eenvoudig vindbaar.

Wat mag het kosten?

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	3.090.581	3.562.684	3.261.082	4.035.256	4.151.755	4.147.353
Baten	827.887	808.526	859.807	879.063	550.694	454.280
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-2.262.694**	**-2.754.158**	**-2.401.275**	**-3.156.193**	**-3.601.061**	**-3.693.073**
Gerealiseerd resultaat	**-2.262.694**	**-2.754.158**	**-2.401.275**	**-3.156.193**	**-3.601.061**	**-3.693.073**

5.5.2. Intergemeentelijke samenwerking en regionale partners

Intergemeentelijke samenwerking en regionale partners

- We werken samen met regionale en intergemeentelijke partners aan gedeelde maatschappelijke opgaven. Daarbij maken we in samenspraak bewuste keuzes over het aangaan, voortzetten, versterken, bijsturen of beëindigen van samenwerkingen.

In 2027:

Acties

- brengen we gezamenlijk in beeld waar kansen liggen voor verdere versterking of waar bijsturing nodig is en maken we hierover gerichte afspraken
- ontwikkelen en gebruiken we een Samenwerkingskompas als praktisch instrument om met elkaar het goede gesprek over samenwerkingen te voeren en bewuste afwegingen te maken;
- voeren we periodiek het gesprek over onze samenwerkingen met betrokken medewerkers, vakmanagers, management en samenwerkingspartners.

5.5.3. Organisatie en werkwijze

Doelen

- We werken projectmatig aan (maatschappelijke) opgaven.
- We versterken de samenwerking tussen teams en over vakgebieden heen om meer samenhang en slagkracht te realiseren.
- We hebben scherpere sturing ingericht op prioriteiten, resultaten en samenhang.
- We zijn een aantrekkelijke werkgever die vakkundige medewerkers aantrekt, behoudt en ontwikkelt.
- We investeren in vakmanschap, vitaliteit en duurzame inzetbaarheid van medewerkers.
- We werken met efficiënte, betrouwbare en transparante processen die dienstverlening en besluitvorming ondersteunen.

In 2027:

Acties

- borgen we contractmanagement en richten we juridische kwaliteitszorg in.
- doen we ervaring op in het werken met AI. We zetten daarbij in op bewustwording, training, verantwoord leren en experimenteren en het (verder) ontwikkelen van een visie, beleid en kaders.
- implementeren we projectmatig werken.
- richten we portfoliomanagement in.
- verbeteren en vereenvoudigen we (werk)processen, onder andere door gebruik van automatisering, robotisering en AI.
- verbeteren we de informatiehuishouding, onder andere door het inrichten van dashboards met stuurinformatie.
- verbeteren we de samenwerking tussen teams op organisatiebrede opgaven.
- vergroten en trainen we de bewustwording rondom de impact van maatschappelijke ontwikkelingen.
- versterken we financiële sturing en business control.
- versterken we leren en ontwikkelen via intervisie en kennisdeling.
- voeren we gerichte acties uit op duurzame inzetbaarheid en vitaliteit.
- zetten we concrete stappen in het verbeteren van de werkomgeving (digitale werkplek, intranet en huisvesting).
- zorgen we voor duidelijke rollen, opdrachten en prioriteiten in projecten en werkzaamheden.

Wat mag het kosten

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	16.154.113	11.901.975	13.623.673	13.957.707	14.464.307	14.937.594
Baten	285.686	64.940	55.146	55.641	56.801	58.093
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-15.868.427**	**-11.837.035**	**-13.568.527**	**-13.902.066**	**-14.407.506**	**-14.879.501**
Gerealiseerd resultaat	**-15.868.427**	**-11.837.035**	**-13.568.527**	**-13.902.066**	**-14.407.506**	**-14.879.501**

5.5.4. Financiën

Doelen

- Een reëel en structureel sluitende begroting in 2030.
- Behoud van voldoende weerstandscapaciteit tegen financiële risico's.
- Transparante en betrouwbare sturing.

In 2027:

Acties

- geven we uitvoering aan het plan van aanpak ‘Samen werken aan een sterker financieel bestuur’.

Wat mag het kosten

Exploitatie	Rekening 2025	Actuele begroting 2026	Primitieve begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	Meerjarenbegroting 2029	Meerjarenbegroting 2030
Lasten	3.175.675	2.754.853	2.609.351	2.930.240	3.389.319	3.358.177
Baten	76.247.256	77.433.618	79.896.092	80.616.944	81.658.868	85.159.722
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**73.071.581**	**74.678.765**	**77.286.742**	**77.686.704**	**78.269.548**	**81.801.546**
Onttrekkingen	-5.665.014	-6.374.676	-4.440.762	-2.953.757	-2.175.149	-2.084.644
Stortingen	5.839.738	3.077.250	433.829	544.048	648.225	733.787
Mutaties reserves	**-174.724**	**3.297.426**	**4.006.933**	**2.409.709**	**1.526.924**	**1.350.857**
Gerealiseerd resultaat	**72.896.857**	**77.976.191**	**81.293.675**	**80.096.413**	**79.796.472**	**83.152.403**

Indicatoren

Onderstaande indicatoren zijn overgenomen uit het Besluit begroting en verantwoording. Meer informatie en meer gegevens zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Verplichte indicatoren (BBV)	Norm	Tynaarlo			
		2024	2025	2026	2027
Formatie	Fte per 1.000 inwoners (2020)	8,35	8,89	9,16	9,37
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners (2020)	7,58	7,4	8,15	8,79
Apparaatskosten	Kosten per inwoner (2020)	€ 863	€ 967	€ 974	€ 985
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen (2020)	11,73%	12,01%	11,36%	9,93%
Overhead	Percentage van totale lasten (2020)	14,02%	14,52%	12,92%	12,52%

Gemeente specifiek	Norm	Tynaarlo		
		2024	2025	2026
Betaaldiscipline	Percentage betalingen waarbij wettelijke betaaltermijn (30 dagen) is behaald	88,40%	n.n.b.	n.n.b.
Betalingstermijn	Gemiddelde betalingstermijn	20 dagen	n.n.b.	n.n.b.

Meetdatum 29-09-2026

N.n.b.: Waarde van indicator is nog niet bekend

6. Paragrafen

6.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij het opstellen van de begroting en jaarrekening dienen de voorzienbare en kwantificeerbare risico's zo goed mogelijk in beeld te worden gebracht. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dient ten minste te worden opgenomen:

- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Inventarisatie van de risico's;
- Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- Een kengetal voor de: netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit;
- Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Beleid over weerstandsvermogen: weerstandscapaciteit en de risico's

De raad heeft op 28 oktober 2014 de nota weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld. De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bij deze begroting is een actualisatie van het inzicht dat in de jaarrekening 2025 (beoordeling: voorjaar 2026) is opgenomen.

De uitkomst van de actualisatie geeft een verhouding tussen de geïnventariseerde risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit is gebaseerd op de inzichten die bij het opstellen van de jaarrekening beschikbaar zijn.

We richten we ons in de paragraaf weerstandsvermogen op de risico's na correctie met een omvang groter dan € 250.000. De kleine(re) risico's tellen wel mee voor de totale risico-omvang, maar zijn niet meer toegelicht. Hiermee komt de focus meer te liggen op de risico's die grote gevolgen kunnen hebben voor onze gemeente. De kleinere risico's zijn benoemd en worden intern beoordeeld en besproken.

Voor veel voorzienbare risico's worden beheersmaatregelen getroffen om het effect van het optreden van een risico zo klein of voorspelbaar mogelijk te maken. De 'bruto' risico's worden door het treffen van maatregelen daarom kleinere, zogenaamde 'netto' risico's. Deze 'netto' risico's dienen door het weerstandsvermogen volgens de eerdergenoemde verhouding opgevangen te kunnen worden.

De risico's worden tweemaal per jaar beoordeeld, namelijk bij het opstellen van de begroting en van de jaarstukken.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken.

Deze weerstandscapaciteit bestaat uit een tweetal elementen:

1. Weerstandscapaciteit in de exploitatiesfeer
    - onvoorzien;
    - onbenutte belastingcapaciteit.
2. Weerstandscapaciteit in de vermogenssfeer
    - algemene reserve calamiteiten (ARCA);
    - algemene reserve grote investeringen (ARGI).

Tabel Weerstandscapaciteit Tynaarlo *(bedragen in duizenden euro's)*
(standen op basis van inzichten 1 september 2026)

Weerstandscapaciteit exploitatie (x 1.000)	
Onvoorzien	34
Onbenutte belastingcapaciteit *1 OZB tot normtarief (artikel 12)	6.292
Totaal weerstandscapaciteit exploitatie	6.326
Weerstandscapaciteit vermogen (01-01-2027)	
Algemene Reserve Calamiteiten (ARCA)	9.542
Algemene Reserve Grote investeringen (ARGI)	42.562
Totaal weerstandscapaciteit vermogen	52.104
Totale Weerstandscapaciteit	58.430

Beoordeling omvang van de risico's

Hoe komen we tot de benodigde weerstandscapaciteit?

Bij iedere begroting en jaarrekening beoordelen en actualiseren wij de risico's. We gaan eveneens na of er nieuwe risico's zijn bijgekomen en/of risico's vervallen. Van de risico's die we lopen vindt een inschatting plaats van de omvang en van de kans dat het risico zich voordoet. Bij het bepalen van de omvang is ook van belang of het om een structureel risico gaat of een incidenteel risico. Afhankelijk van de mogelijkheden om de risico's te beheersen vindt vervolgens een correctie naar beneden plaats. Alle risico's na correctie(s) tellen wij op. Het totaal daarvan vormt de benodigde weerstandscapaciteit.

De risicobeoordeling is gebaseerd op de inzichten die medio 2026 beschikbaar zijn en al gedane berekeningen bij het opstellen van de jaarrekening 2025 (beoordeling: voorjaar 2026). Voor de grondexploitaties maken we jaarlijks een actuele exploitatie opzet, die wordt voorzien van een risicoanalyse, conform het BBV. De informatie die uit deze risicoanalyse per grondexploitatie komt, bevat specifieke informatie per complex en past daardoor minder in de standaardmethode.

Toelichting op risico's (na demping door beheersmaatregelen) groter dan € 250.000

Grondexploitaties *€ 6.280.000*
Wij hanteren voor de inventarisatie van de risico's voor grondexploitaties en de afdekking van deze risico's de richtlijnen van de Commissie BBV. Hierbij is het o.m. niet langer toegestaan algemene posten onvoorzien en risico's op te nemen in de grondexploitaties. Daarnaast dient de zogenaamde "percentage of completion-methode" te worden gehanteerd voor het nemen van winsten vanuit grondexploitaties.
Om het juiste bedrag aan te nemen winst te kunnen bepalen dienen de risico's bij deze methode van winstnemen te worden gesplitst in projectgebonden risico's en macro-economische risico's. De te nemen winsten dienen gecorrigeerd te worden met alleen de projectgebonden risico's de macro economische risico's dienen te worden afgedekt binnen het weerstandstandsvermogen.
Wij hanteren de RISMAN-methode voor het bepalen van projectgebonden risico's om op een verantwoorde manier winst te kunnen nemen. De macro-economische risico's worden bepaald met behulp van een Monte Carlo-simulatie van de geconsolideerde grondexploitaties. De macro-economische risico's (€ 6,28 miljoen) worden voor 100% afgedekt binnen het weerstandsvermogen.
Het risico is ten opzichte van de stand bij de jaarstukken 2025 met € 1,98 miljoen afgenomen.

Naast deze berekening is de invulling van projectteams een risico. Door een toename van projecten en bouwplaninitiatieven, de krapte op de arbeidsmarkt, de strengere toepassing van de wet DBA en door verloop binnen de afdelingen R&DO en GW kost het moeite om de continuïteit van inzet vanuit de diverse disciplines in projectteams te borgen.

Benodigd weerstandsvermogen verbonden partijen *€ 1.090.000*
Elke verbonden partij heeft een bepaald weerstandsvermogen nodig. In niet alle gevallen is dit benodigde weerstandsvermogen bij de verbonden partijen aanwezig. Het exacte bedrag is lastig te bepalen. In deze risicoparagraaf houden we rekening met een risicopercentage van 10 % van de totale bijdrage aan verbonden partijen.

Decentralisaties sociaal domein (wmo en jeugd) *€ 1.632.000*
De uitgaven en inkomsten in het sociaal domein worden reëel geraamd. Hierbij hebben we te maken met een aantal onzekerheden zoals de effecten van de Hervormingsagenda jeugd, de effecten van de toenemende vergrijzing en de verandering in bekostigingssystematiek van het onderdeel beschermd wonen. Daarnaast is de compensatie vanuit het Rijk voor de tekorten nog onzeker. In de begroting 2026 is rekening gehouden met aanzienlijke prijsstijgingen door nieuwe aanbestedingen. Op basis van de halfjaarcijfers 2026 (voortgangsrapportage 2026) lijkt de prognose voor 2026 te hoog. De begroting 2027 is hierop aangepast.
Daarnaast geldt in zijn algemeenheid dat er sprake is van 'openeinderegelingen'. De gemeente is verplicht de geïndiceerde zorg te bekostigen, ongeacht of hiervoor voldoende budget in de begroting is opgenomen. De ervaring leert dat het voor kan komen dat een inwoner met extreme zorgvraag (3 ton per jaar) plotseling een groot effect heeft op de uitgaven. De omvang van de risico's is daarmee niet direct en volledig te beïnvloeden. Tot slot geldt dat nog steeds veel indicaties en verwijzingen via andere verwijzers gaan. Hier geldt nadrukkelijk niet, wie bepaalt, betaalt.

Project Accommodatiebeleid Zuidlaren € 630.000
Het einde van het project AB Zuidlaren is in zicht. In de voortgangsrapportage 2026 is in verband met de aanstaande uitvoering van de vernieuwbouw het krediet voor de Schuthoek aangepast. Na de Schuthoek zijn er nog twee projecten die opgepakt en afgerond moeten worden: nieuwbouw school Jonglaren en nieuwbouw gymzaal Julianalaan. Ook hier zullen waarschijnlijk bijstellingen van het krediet nodig zijn vanwege indexering en mogelijke ontwikkelingen in de leerlingenaantallen. De werkzaamheden op het sportpark Zuid-Es (sporthal de Zwet) zitten in de afrondende fase. De enige overige financiële onzekerheid zit op dit moment in de afwikkeling van de subsidiebijdrage die de gemeente ontvangt in het kader van de specifieke uitkering Stimulering Sport. Deze wijzigt per 1 januari 2027, maar de precieze voorwaarden van de gewijzigde regeling zijn nog niet bekend. Daarom handhaven we het risicobedrag voorlopig op het verwachte bedrag in de jaarrekening 2025 en begroting 2026. Na afronding van het project (verwacht eind 2028) kan dit risico komen te vervallen.
Voor diverse verwachte/beoogde locatieontwikkelingen (bijv. herontwikkeling Bladergroenschoollocatie) en andere projecten is de invulling van het projectteam een steeds groter wordend risico.
Door een toename van projecten en bouwplaninitiatieven, de krapte op de arbeidsmarkt, de strengere toepassing van de wet DBA en door verloop binnen de afdelingen R&DO en GW kost het moeite om de continuïteit van inzet vanuit de diverse disciplines in projectteams te borgen. Invulling zal deels via detachering plaatsvinden. Dit gaat meestal gepaard met hogere inhuur kosten. Dit risico wordt ondervangen door hier in de kredietaanvraag per project rekening mee te houden.

Schade ten gevolgen datalekken en cyber risico's € 450.000
Datalekken
Gemeentelijke dienstverlening wordt steeds digitaler, waarbij grote hoeveelheden (persoons)gegevens worden verwerkt met nieuwe technologieën. Dit verbetert de digitale dienstverlening, maar brengt ook risico's mee zich mee voor de bescherming van die persoonsgegevens. Samen met grotere (cyber)dreigingen levert dit een grotere kans op datalekken op. De hoeveelheid datalekken bij de gemeente Tynaarlo valt mee, wat er op kan duiden dat bewustzijn en beveiliging op orde zijn, maar het kan er ook op duiden dat er niet wordt gemeld. Daarom blijft inzet op bewustwording binnen de organisatie een aandachtspunt. We borgen de bescherming van persoonsgegevens ook in ketensamenwerkingen met duidelijke afspraken over het zorgvuldig omgaan met informatie en privacy. Bij verwerking van persoonsgegevens geldt de AVG, toezichthouder is de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

Cyber risico's
Digitale veiligheid vraagt blijvende aandacht. We houden onze IT-beveiliging op hoog niveau om de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie te borgen, hiervoor voeren we audits en pentesten uit en organiseren cybercrisisoefeningen. Ook investeren we in digitale vaardigheden, privacybewustzijn en de weerbaarheid van medewerkers, zodat informatie veilig wordt verwerkt en incidenten tijdig worden gesignaleerd en opgevolgd.
De Eerste Kamer stemde op 7 juli 2026 in met de Cyberbeveiligingswet (Cbw), die op 15 augustus van kracht wordt. De wet versterkt digitale weerbaarheid en de bescherming van vitale processen. Voor de gemeente betekent dit dat informatiebeveiliging en aantoonbare kennis van risicomanagement onderdeel wordt van bestuurlijke verantwoordelijkheid. Daarnaast geldt een meldplicht voor incidenten en wordt toezicht uitgevoerd op de gemeente door de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI).

Algemene uitkering Gemeentefonds € 1.400.000

Om schommelingen in de algemene uitkering te voorkomen is de verdeelsystematiek van de algemene uitkering met ingang van 2024 gewijzigd. De ontwikkeling van de algemene uitkering is sindsdien gebaseerd op het (prijspeil) bruto binnenland product in voorgaande jaren en het lopende boekjaar. Dit is stabieler dan de koppeling aan de rijksuitgaven ('trap-op-trap-af' systematiek) in de jaren daarvoor.

Desondanks kunnen zich wijzigingen voordoen. 2 concrete risico's in dit verband zijn de herijking van het gemeentefonds en de wijziging van het verdeelmodel voor Beschermd Wonen. De herijking van het gemeentefonds is nog volop in onderzoek en is op dit moment nog niet op geld te zetten. Voor Beschermd wonen is sprake van een (structureel) voordeel van afgerond € 2 miljoen. Op termijn bestaat het risico dat deze bijdrage fors lager uitvalt door de aangekondigde wijziging van het verdeelmodel.

Werkdruk en ziekteverzuim *€ 300.000*

Gemeenten geven aan dat ze moeite hebben om hun taken goed uit te voeren door een tekort aan personeel. Dit raakt op dit moment al enkele specialistische functies, waaronder in het ruimtelijk domein en het domein dienstverlening. Op dit moment lukt het nog goed om deze functies in te vullen. Daarnaast is er sprake van vergrijzing. Een groot deel van het gemeentepersoneel gaat richting pensioen. De verwachting is dat, in de aanloop naar 2035, ruim 30% van het huidige personeelsbestand met pensioen zal zijn. Dit vergroot de druk op de arbeidsmarkt en op gemeentelijke dienstverlening.
De productiviteit groeit niet mee met de vraag. Verdergaande digitalisering en het gebruik van AI kunnen hier mogelijk een oplossing bieden. Door de krapte is het reëel dat de werkdruk voor zittende medewerkers toeneemt. De kans bestaat dat dit leidt tot meer stress en een stijgend ziekteverzuim.

Financiële risico's

De krapte kan leiden tot een hoger ziekteverzuim en daarmee hogere kosten voor inhuur.

Omvang weerstandsvermogen

De omvang van het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio. Ratio's kunnen beschouwd worden als indicatie.
De ratio voor het weerstandsvermogen wordt aldus berekend:

$$\text{Ratio van het weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} \quad \text{oftewel:} \quad \frac{58.430.000}{12.882.000}$$

De ratio van het weerstandsvermogen is 454%.

Het verloop van het weerstandsvermogen ziet er als volgt uit:

Verloop weerstandsvermogen Bedragen in € x 1.000	B 2025	JR 2025	B 2026	B 2027	B 2028	B 2029	B 2030
Stand Argi op 1-1	23.745	35.601	34.262	42.562	41.107	40.892	41.343
Stand Arca op 1-1	9.542	9.542	9.542	9.542	9.542	9.542	9.542
Onvoorzien incidenteel	34	34	34	34	34	34	34
Onbenutte belastingcapaciteit	4.748	4.969	4.935	6.292	6.292	6.292	6.292
Weerstandscapaciteit	**38.069**	**50.146**	**48.773**	**58.430**	**56.975**	**56.760**	**57.211**
Benodigde capaciteit	8.434	13.772	14.016	12.882	12.882	12.882	12.882
Ratio	**451%**	**364%**	**348%**	**454%**	**442%**	**441%**	**444%**
Ratio excl. onb. Belastingcap.	**395%**	**328%**	**313%**	**405%**	**393%**	**392%**	**395%**

De waarderingstabel uit de vastgestelde nota weerstandsvermogen en risicomanagement is als volgt:

Ratio	Betekenis
>200%	Uitstekend
140%-200%	Ruim voldoende
100%-140%	Voldoende
80%-100%	Matig
60%-80%	Onvoldoende
<60%	Ruim onvoldoende

Het weerstandsvermogen in deze begroting heeft een ratio van 454%. Inbegrepen in deze berekeningsmethodiek is het meetellen van de onbenutte belastingcapaciteit, zijnde 6,3 miljoen, terwijl de totale OZB-opbrengsten in de huidige situatie ongeveer € 7,2 miljoen bedragen. Concreet gaat het dan dus om een verhoging van OZB van 87,5%. Het effectueren van deze ruimte is bovendien niet op korte termijn te realiseren.
De ratio weerstandsvermogen zonder rekening te houden met de onbenutte belastingcapaciteit bedraagt 313%. Hiermee is de conclusie dat Tynaarlo op grond van de hierboven opgenomen waarderingstabel ‘uitstekend’ scoort op deze ratio.
Naast de grotere risico’s zoals eerder in deze paragraaf benoemd, is er ook nog een bedrag meegenomen voor kleinere risico’ s (< € 250.000). Hiervoor rekenen we met een forfaitair bedrag van 1% van de omvangsbasis van de begroting. Dit is afgerond € 1,1 miljoen.

Kengetallen

We zijn verplicht tot het opnemen van een zestal kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en deze kengetallen te beoordelen. In onderstaande tabel staan de kengetallen:

Kengetallen	B 2025	JR 2025	B 2026	B 2027	B 2028	B 2029	B 2030
Netto schuldquote	91%	43%	113%	90%	102%	98%	91%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	85%	34%	108%	86%	98%	95%	88%
Solvabiliteitsratio	40%	54%	37%	41%	39%	39%	39%
Structurele exploitatieruimte	0,35%	-0,21%	-2.53%	0,25%	-3,64%	-4,54%	-3,29%
Grondexploitaties	16%	12%	16%	5%	5%	5%	3%
Belastingcapaciteit	80%	79%	79%	79%	79%	79%	79%

Netto schuldquote
Een goed kengetal om de hoogte van de schuld te beoordelen is de netto schuld als aandeel van de baten: de netto schuldquote. Om goed inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote weergegeven zonder en met correctie voor verstrekte leningen. In de VNG-handreiking 'Houdbare Gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan het begrotingstotaal (<100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende. Onze netto schuldquote valt in deze begroting in de categorie voldoende.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio wordt berekend door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarmee het bezit gefinancierd is met eigen vermogen. In de VNG-handreiking 'Houdbare Gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende. Onze solvabiliteitsratio valt in deze begroting in de categorie voldoende. De afwijking ten opzichte van de jaarrekening is voornamelijk het gevolg van een afname van het eigen vermogen als gevolg van onttrekkingen aan reserves en een toename van het balanstotaal als gevolg van investeringen en het daarmee samenhangende aantrekken van vreemd vermogen.

Structurele exploitatieruimte
De structurele exploitatieruimte is een maatstaf voor het verschil tussen structurele baten en lasten met in achtneming van beperkingen en verruimingen van de exploitatie door dotaties en onttrekkingen aan reserves. De maatstaf geeft aan welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Er is geen VNG-norm voor het niveau van dit kengetal. Een positief getal geeft aan dat er meer structurele baten dan lasten zijn. Dat duidt in de basis op houdbare financiën. Voor 2027 is deze maatstaf nog positief voor besluitvorming nieuw beleid. Voor de jaren 2028 en verder ontstaan er aanzienlijke financiële tekorten.

Grondexploitaties
Dit percentage geeft informatie over de boekwaarde van bouwgronden in exploitatie (BIE) in verhouding tot de totale gemeentelijke baten. Er is geen VNG-norm voor de hoogte van deze ratio. Hoe lager de ratio hoe minder de relevantie van negatieve waardeontwikkeling van de niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) en BIE voor de begroting en daarmee een lager risico voor de gemeente.
Belastingcapaciteit
Dit percentage geeft de hoogte van de gemiddelde lasten per meerpersoonshuishouden uit hoofde van OZB, rioolheffing en reinigingsheffing weer ten opzichte van het landelijk gemiddelde. We zitten onder het landelijke gemiddelde (100%).

Samenhang kengetallen
De relatief grote grondpositie zien we terugkomen in de verschillende kengetallen. We hebben relatief veel vreemd vermogen (leningen) om deze gronden te financieren. Een grote grondpositie maakt ons kwetsbaar(der) voor negatieve waardeontwikkelingen en rentestijgingen. Om nadelige schommelingen op gronden op te vangen en risico's af te dekken, nemen we dan ook een bedrag mee van € 6,3 miljoen in de benodigde weerstandscapaciteit.

Risico's gerangschikt naar invalshoek	Risico-kans in %	Risico-omvang	Som	Beheersingsmaatregel	Correctie factor	Begroting 2027
Grondexploitaties. Voor een toelichting op deze risico's wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid en de paragraaf Weerstandsvermogen.				Zie tekstuele toelichting. Risico afwijkend bepaald.		6.280.000
Benodigd weerstandsvermogen verbonden partijen		Gebaseerd op een percentage van de totale bijdrage aan verbonden partijen		Begrotingen van gemeenschappelijke regelingen word-en na vaststelling door de raad in de begroting opge-nomen. Tussentijds wordt de ontwikkeling van de resultaten van gemeenschappelijke regelingen gemonitord. Bij de voortgangsrapportage worden aanpassingen, als nood-zakelijk, opgevoerd.		1.090.000
Decentralisaties in het so-ciaal domein	80%	2.040.000	1.632.000	Zie tekstuele toelichting. Risico afwijkend bepaald.		1.632.000
Project accommodatiebeleid Zuidlaren	70%	1.500.000	1.050.000	Gelet op de hoogte van het nog beschikbare krediet en de stand van zaken van project uitvoering, kan het bedrag ter dekking van de risico's ongewijzigd blijven t.o.v. voorgaande jaren.	40%	630.000
Informatiebeveiliging (cyberrisico's en datalekken)	30%	2.500.000	750.000	Zie tekstuele toelichting.	40%	450.000
Algemene uitkering Gemeentefonds			2.000.000	Zie tekstuele toelichting; risico afwijkend bepaald	30%	1.400.000
Werkdruk en ziekteverzuim		pm	pm	Verdergaande digitalisering en het gebruik van AI.		300.000
Overige risico's				Voor de overige risico's gaan we uit van een forfaitair bedrag van 1% van de omvangsbasis.		1.100.000
Totaal						**12.882.000**

6.2. Financiering

Inleiding

Deze paragraaf behandelt onderwerpen die behoren tot het treasurybeleid van onze gemeente. Treasury kan worden omschreven als het inzichtelijk hebben van de in- en uitgaande geldstromen en de beheersing van de hieraan verbonden risico's en het rapporteren hierover. De uitvoering van de treasuryfunctie dient op een prudente wijze de publieke taak en vindt plaats binnen de wettelijke kaders, zoals die in de wet Fido (Financiering decentrale overheden) zijn vastgelegd. In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal.

Algemene ontwikkelingen

Liquiditeitenplanning

Aan de hand van de voorliggende begroting stellen we de meerjarige liquiditeitsplanning op, waarin dan ook de investeringsplanning en het nieuwe beleid uit deze begroting wordt meegenomen. Dit inzicht is nodig om de financieringsbehoefte zo goed mogelijk te kunnen bepalen.

Renteverwachtingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. Zoals de oorlog in Oekraïne, de problemen in de leveringsketens als gevolg van de oorlog en de inflatiecijfers.
De recente stijging van de kapitaalmarktrente is met name veroorzaakt door **externe geopolitieke spanningen**, specifiek de onrust en het conflict in het Midden-Oosten. Dit leidde tot een sprong in de olieprijzen, wat de inflatieverwachtingen direct heeft aangewakkerd. Omdat de inflatie hardnekkig boven de doelstelling blijft hangen, heeft de Europese Centrale Bank (ECB) haar officiële rentetarieven recent (in september 2026) nog licht verhoogd. Zolang de inflatie niet structureel daalt, zal de kapitaalmarktrente naar verwachting steun vinden rond het huidige niveau en op de middellange termijn bewegen binnen de **2,5% tot 4%**-marge.
In deze begroting gaan we uit van 3,25% rente voor langlopende leningen en 2% rente voor kortlopende leningen. Dit is op basis van recent afgesloten leningen. De verwachting is dat eventuele nieuwe leningen binnen deze rentes kunnen worden afgesloten.

Treasurybeheer

Renterisicobeheer

In de wet Fido is een kasgeldlimiet en een renterisiconorm gegeven om de invloed van (externe) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente te beperken.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is opgenomen om een grens te stellen aan de korte financiering. Dit is financiering met een looptijd van één jaar en korter.
De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar. Voor 2027 zijn de jaarlasten, voor mutaties met reserves, begroot op 115,4 miljoen.

Berekening kasgeldlimiet Begroting 2027

Begrotingstotaal	€	115.400.000
Vastgesteld %		8,5%
Kasgeldlimiet	€	9.809.000

We verwachten in 2027 binnen de kasgeldlimiet te blijven. Indien de kasgeldlimiet gedurende 3 kwartalen wordt overschreden, zal een langlopende lening moeten worden aangetrokken. Hieronder wordt een prognose gegeven voor de kasgeldlimiet per kwartaal.

	Bedragen X 1.000		1e kw 2027	2e kw 2027	3e kw 2027	4e kw 2027
1	**saldo vlottende passiva**		25.000	25.000	25.000	25.000
2	**saldo vlottende activa**		18.000	18.000	18.000	18.000
3	**Verschil**	(2-1)	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
4	**Toegestane kasgeldlimiet**		9.809	9.809	9.809	9.809
	ruimte	(4-3)	2.809	2.809	2.809	2.809

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft tot doel het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (schuld met een rente typische looptijd van één jaar of langer) door o.a. het aanbrengen van spreiding in de loop-tijden in de leningenportefeuille. De gemeente loopt risico als nieuwe leningen worden aangetrokken, of als een renteherziening van toepassing is. De norm wordt berekend door een in de uitvoerings-regeling Fido vastgesteld rente-percentage van 20% te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal.

In de volgende tabel wordt het renterisico voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisico-norm betrekking heeft op het jaar 2027.

Renterisico	2027	2028	2029	2030
Renteherziening	0	0	0	0
Betaalde aflossingen	836.000	10.851.000	10.856.000	10.769.000
Renterisico	836.000	10.851.000	10.856.000	5.856.000
Renterisiconorm:				
Begrotingstotaal per 1-1	115.400.000			
Door ministerie vastgesteld percentage	20%			
Renterisiconorm	23.080.000			
Onderschrijding	22.244.000			

Kredietrisicobeheer
De kredietrisico's doen zich voor bij de verstrekte geldleningen. In onderstaande tabel is aangegeven aan welke risicogroep leningen zijn verstrekt en welke zeker-heden zijn overeengekomen.

Risicogroep	Met/zonder hypothecaire zekerheid	Restantschuld X € 1.000,--	%
Stichting Eelder Woningbouw	Zonder	3.757	84,6
Sport en overig	Zonder	685	15,4
Totaal		**4.442**	**100,0**

Gemeentefinanciering

Schatkistbankieren
Schatkistbankieren beperkt de eigen beleggingsmogelijkheden van de gemeente. Hiervoor is een wettelijke limiet ingesteld van 2% van het begrotingstotaal. Als we meer geld hebben dan het drempelbedrag roomt het Rijk dit af en stroomt dit in de 'schatkist' van het Ministerie van Financiën. Voor de gemeente Tynaarlo komt 2% in 2027 neer op een een drempel van € 2.308.000.

Financiering
De financiering van gemeentelijke activiteiten is gebaseerd op integrale financiering. De totale financieringsbehoefte van de gemeente is de graadmeter. Bij de huidige renteontwikkeling wordt eerst de ruimte die de kasgeldlimiet geeft optimaal benut om kort geld aan te trekken voor o.a. voorfinanciering van investeringen. Het moment van consolidatie van kort geld naar lang geld hangt onder meer af van de renteontwikkelingen op de korte en lange termijn en de ruimte binnen de kasgeldlimiet.

De looptijd van de geldlening wordt bepaald door de aard van de te financieren investeringen, de resterende looptijd van de bestaande leningen en de te betalen rentepercentages bij de verschillende termijnen van de leningen. Bij het aantrekken van geldleningen wordt bij tenminste 2 financiële instellingen een offerte gevraagd.

Relatiebeheer
Het totale betalingsverkeer vindt plaats via de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de Rabobank. Het betalingsverkeer tussen het rijk en de gemeente en de betalingen aan derden vindt geheel plaats via de BNG.

Saldi- en Kasbeheer
Elke dag worden de saldi van bankrekeningen geraadpleegd en indien nodig worden de saldi van de overige rekeningen afgeroomd ten gunste van de BNG rekening.

Daarnaast wordt debet-saldi bij de BNG weggewerkt middels het aantrekken van kasgeld. Uitgangspunt daarbij is het minimaliseren van de rentekosten en het maximaliseren van de rente-opbrengsten. Geldkassen worden aangetroffen bij de afdeling Publiekszaken, de sporthalen en bij de Zuidlaardermarkt. De gemeente voert een actief debiteuren- en crediteurenbeheer, gericht op het snel incasseren van vorderingen en een correct betalingsgedrag door het betalen op de uiterste vervaldag.

Informatievoorziening
In de jaarrekening wordt verslag gedaan van de treasuryfunctie.
De in deze Financieringsparagraaf aangehouden indeling zal hierbij worden aangehouden.

Toerekening van rente
Onderstaande overzicht geeft aan hoe het saldo van betaalde rente over externe financiering en ontvangen rente over externe financiering wordt toegerekend aan de grondexploitaties en de taakvelden.

Geen rente over het eigen vermogen		
Renteschema (x 1.000)		
Externe rentelasten over korte en lange financiering		1.949.766
Externe rentebaten		-15.000
Totaal door te rekenen externe rente		1.934.766
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend moet worden	-€ 184.602	
Rentebaat van doorverstrekte leningen indien daarvoor een specifieke lening is aangetrokken	-€ 184.602	
		0
Saldo door te rekenen externe rente		**€ 1.934.766**
Rente over eigen vermogen	0	
Rente over voorzieningen	0	
		0
De aan taakvelden toe te rekenen rente		**€ 1.934.766**
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente		€ 1.667.338
Rente resultaat op taakveld treasury		**€ 267.428,00**

Bestaande opgenomen geldleningen

Staat van opgenomen geldleningen per 31 december 2027										
Oorspronkelijk	**Datum**	**Lening**	**O**	**Jaar van**	**Rente**	**Restantbedrag**	**Opgenomen**	**Rente**	**Aflossing**	**Restantbedrag**
bedrag van de	**raadsbesluit**	**nummer**	**S**	**laatste**	**percentage**	**van de geldlening**	**geldleningen**			**van de geldlening**
geldlening			**R**	**aflossing**		**per 31/12/2026**	**2027**	**2027**	**2027**	**per 31/12/2027**
FINANCIERING ALGEMEEN										
15.000.000	B&W25-02-03	BNG 96734	s	2053	4.860	12.161.649		581.787	212.887	*11.948.762*
4.000.000	B&W29-11-05	BNG101002	s	2030	3.820	640.000		23.544	160.000	*480.000*
777.434		BNG 400090747		2029	5.940	247.330	0	10.266	77.734	*169.596*
19.777.434	**Totaal**					**13.048.979**		**615.597**	**450.621**	**12.598.358**
FINANCIERING WONINGBOUW										
11.560.187	B&W25-07-06	BNG 102047	s	2036	5.110	3.757.061		184.602	385.340	*3.371.721*
11.560.187	**Totaal**					**3.757.061**	**0**	**184.602**	**385.340**	**3.371.721**
FINANCIERING GRONDEXPLOITATIE										
5.000.000		bng 40112077		2028	990	5.000.000		49.500	0	*5.000.000*
5.000.000		bng 40113180		2029	90	5.000.000		4.500	0	*5.000.000*
5.000.000		Provincie overijssel		2029	2.730	5.000.000		136.500	0	*5.000.000*
10.000.000		bng 40119059		2031	3.010	10.000.000		301.000	0	*10.000.000*
10.000.000		bng 40119058		2030	2.930	10.000.000		293.000	0	*10.000.000*
5.000.000		bng 40119060		2028	2.830	5.000.000		141.500	0	*5.000.000*
40.000.000	**Totaal**					**40.000.000**	**0**	**926.000**	**0**	**40.000.000**
71.337.621	**ALGEHEEL TOTAAL**					**56.806.040**	**0**	**1.726.199**	**835.961**	**55.970.079**

6.3. Lokale heffingen

Inleiding
Deze paragraaf gaat over de gemeentelijke belastingen, rechten, (bestemmings)heffingen en het kwijtscheldingsbeleid.
De lokale heffingen zijn, naast de doeluitkeringen van het rijk en de algemene uitkering van het gemeentefonds, een belangrijke bron van inkomsten. Bij de gemeentelijke heffingen worden, in overeenstemming met de omschrijving in de *Notitie lokale heffingen* van de commissie BBV, drie groepen onderscheiden: belastingen, rechten en (bestemmings)heffingen.

Belastingen
Kenmerkend aan belastingen is dat er geen direct aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat. Met andere woorden: de inwoner draagt bij aan de algemene middelen van de gemeente, waaruit een gedeelte van de uitgaven wordt betaald.

Rechten en (bestemmings)heffingen
Bij rechten en (bestemmings)heffingen is wel sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten voor de uitoefening van de taak van de gemeente. Voorbeelden van rechten zijn: leges, marktgelden, standplaatsgelden, begraafrechten en voor een deel van de gemeente (Bosgebied Zeegse) reinigingsrecht. Voor rechten geldt dat dat de inkomsten dienen als compensatie voor lasten verbonden aan het leveren van een specifieke individuele dienst. Voorbeelden van (bestemmings)heffingen zijn: de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Inkomsten uit heffingen moeten besteed worden ter bestrijding van lasten die met deze heffingen samenhangen.

Besluit begroting en verantwoording
Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) stelt eisen aan de inrichting van de paragraaf lokale heffingen. In het BBV is opgenomen dat wordt ingegaan op:

1. De geraamde inkomsten;
2. Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
3. Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven en heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan de berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
4. Een aanduiding van de lokale lastendruk;
5. Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Met de informatie in deze paragraaf wordt voldaan aan de eisen van het BBV.

Inkomsten

Omschrijving	Geraamde inkomsten 2027
OZB woningen	€ 5.530.340
OZB niet-woningen	€ 1.698.972
Afvalstoffenheffing	€ 4.428.027
Rioolheffing	€ 4.626.588
Forensenbelasting	€ 99.151
Toeristenbelasting	€ 626.732
Begraafrechten (lijkbezorgingsrechten)	€ 509.677
Leges	€2.032.518

Beleidsuitgangspunten

Jaarlijks stelt de raad de financieel-technische uitgangspunten vast, als onderdeel van de perspectievennota. In verband met de verkiezingen en het op te stellen bestuursakkoord, is dit jaar geen perspectievennota opgesteld. De financieel-technische uitgangspunten voor de begroting 2027-2030 zijn daarom in een separaat voorstel ter vaststelling aan de raad voorgelegd. De raad heeft deze uitgangspunten op 12 mei 2026 vastgesteld.

Voor de belastingen en heffingen hanteren we de volgende uitgangspunten:

Omschrijving	Uitgangspunten 2027 en verder:
OZB tarief woningen	Trendmatige aanpassing van 2%
OZB tarief eigenaar niet-woning	Trendmatige aanpassing van 2%
OZB tarief gebruiker niet-woning	Trendmatige aanpassing van 2%
Forensenbelasting	Trendmatige aanpassing van 2%
Toeristenbelasting	Op basis van het raadsbesluit bij vaststelling van de belastingverordening 2025 de tarieven voor 2026 ongewijzigd vaststellen op € 1,15 per overnachting bij campings en accommodaties en € 1,50 voor overige overnachtingen.

Omschrijving	Uitgangspunten 2027 en verder:
Afvalstoffenheffing	Kostendekkend, met eventueel inzet voorziening, waarbij een eventuele verhoging volledig verwerkt wordt in het variabel tarief.
Rioolheffing	Kostendekkend, met eventueel inzet voorziening
Lijkbezorgingsrechten	Tarieven indexeren conform reguliere prijsindexatie van de gemeentelijke begroting.
Leges	Toewerken naar kostendekkend, consistent met voorgaande jaren, niet-gemaximeerde, niet-kostendekkende tarieven verhogen met 5%.

Belastingen

De gemeente Tynaarlo kent de volgende belastingen: onroerendezaakbelasting, forensenbelasting en toeristenbelasting.

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De onroerendezaakbelasting is de belasting die inwoners betalen over hun eigen woning of over het bedrijfspand dat men huurt of bezit. De belasting geldt ook voor panden in aanbouw en voor (onbebouwde) grond. Maatstaf voor de heffing is de WOZ-waarde van het pand. De inkomsten uit onroerendezaakbelasting gaan naar de algemene middelen van de gemeente en kunnen voor verschillende doeleinden worden gebruikt.

Vergelijking onroerendezaakbelasting gemeenten in Drenthe (op basis van tarieven voor 2026)

Gemeente	Gemiddelde WOZ waarde koopwoningen €	OZB tarief woningen %	OZB aanslag woningen met gemiddelde waarde €	OZB tarief niet-woningen %
Aa en Hunze	474.383	0,0816	387	0,3086
Assen	398.720	0,1302	519	0,8724
Borger-Odoorn	396.462	0,1418	562	0,2619
Coevorden	402.376	0,1450	583	0,4814
De Wolden	513.718	0,0835	429	0,3751
Emmen	351.390	0,1177	414	0,5790
Hoogeveen	380.120	0,1033	393	0,4454
Meppel	432.042	0,1020	441	0,7290
Midden-Drenthe	433.999	0,1070	464	0,5260
Noordenveld	493.680	0,0865	427	0,2533
Tynaarlo	*538.208*	*0,0733*	*395*	*0,2738*
Westerveld	522.810	0,0888	464	0,3300

Bron: www.coelo.nl: Atlas lokale lasten 2026

Forensenbelasting

De forensenbelasting is de belasting die geheven wordt van personen die, zonder in de gemeente een hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar een gemeubileerde woning beschikbaar houden voor zichzelf of hun gezin. Maatstaf voor de heffing is de WOZ-waarde van het pand. De inkomsten uit forensenbelasting gaan naar de algemene middelen van de gemeente en kunnen voor verschillende doeleinden worden gebruikt.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een belasting die geheven wordt van personen die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven, voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding. Maatstaf voor de heffing is het aantal overnachtingen. De inkomsten uit toeristenbelasting gaan naar de algemene middelen van de gemeente en kunnen voor verschillende doeleinden worden gebruikt.

Rechten en (bestemmings)heffingen

Omschrijving (toelichting)
De gemeente Tynaarlo kent de volgende rechten: leges, begraafrechten (lijkbezorgingsrechten) en reinigingsrechten. Belastingplichtig is de aanvrager van de dienst, dan wel degene voor wie de dienst is verleend.

Daarnaast kent zij de volgende (bestemmings)heffingen: rioolheffing en afvalstoffenheffingen. Bij bestemmingsheffingen is de relatie tussen dienst en heffing minder strak dan bij de rechten.
Voor zowel de rechten als de heffingen geldt dat zij maximaal kostendekkend mogen zijn. In de Financiële verordening gemeente Tynaarlo heef de gemeenteraad voorschriften opgenomen voor de kostprijsberekening van de tarieven die in deze paragraaf en de verordeningen gevolgd worden. De belangrijkste bepalingen:

- Bij het berekenen van de kostprijs worden alle directe kosten (incl. rente en afschrijvingen over investeringen) betrokken, alsmede de overhead en compensabele btw;
- De gederfde inkomsten van het kwijtscheldingsbeleid blijven uitdrukkelijk buiten de kostendekkendheidsberekening;
- Bij het toerekenen van overhead aan de kostprijs wordt uitgegaan van het aandeel in de totale overheadkosten op basis van urenbesteding;
- Bij de toerekening van rente wordt de omslagrente gehanteerd die jaarlijks met de begroting wordt vastgesteld.

<u>Legesverordening</u>
Het uitgangspunt is dat de tarieven van de gemeentelijke dienstverlening kostendekkend zijn. Met het voorbehoud dat niet gemaximeerde, niet kostendekkende tarieven met maximaal 5% verhoogd worden teneinde te grote schokken in eventuele tariefbijstellingen te voorkomen. Er zijn tarieven (veelal burgerzaken) die wettelijk gemaximeerd zijn.
De bij de legesverordening behorende tarieventabel bestaat, aansluitend op de opzet van de nieuwe modelverordening van de VNG, uit drie hoofdstukken:

- Hoofdstuk 1 omvat de algemene dienstverlening zoals de burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen, opvragen van gegevens uit de basisregistratie of stukken van het gemeentearchief.
- Hoofdstuk 2 heeft betrekking op de omgevingsvergunningen op basis van de met ingang van 1 januari 2024 inwerking getreden Omgevingswet.
- Hoofdstuk 3 bestaat uit vergunningen die onder de werking van de Europese Dienstenrichtlijn vallen, zoals drank- en horecavergunningen, evenementen en standplaatsen .

Kruissubsidiëring tussen de verschillende belastbare feiten in de belastingverordening is mogelijk. Het is mogelijk dat de gemeenteraad een bepaald tarief hoger vaststelt dan de gemeentelijke kosten om daarmee een ander tarief bewust lager te houden. Een aldus bepaalde tariefstelling mag volgens de wetgever niet in strijd komen met algemene rechtsbeginselen en evenmin mag er sprake zijn van willekeur of onredelijke heffing.

Voor de diensten die onder de Europese Dienstenrichtlijn (hoofdstuk 3) vallen geldt dat ze per paragraaf niet meer dan kostendekkend mogen zijn.
De kostendekkendheid van de totale legesverordening is 98,08%. Onderstaand een overzicht van de kostendekkendheid van de verordening en de daarbij behorende hoofdstukken:

Kostendekkendheid

Totale legesverordening	Totale kosten	Opbrengsten	Kosten-dekking
Totaal	€ 2.072.207	€ 2.032.518	98,08%

Hoofdstuk 1
Per paragraaf in hoofdstuk 1 van de tarieventabel is sprake van de volgende kostendekking:

Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening	Totale kosten	Opbrengsten	Kosten-dekking
Burgerlijke stand	€ 46.862	€ 41.685	88,95%
Reisdocumenten	515.438	€ 538.766	104,53%
Rijbewijzen	€ 161.090	€ 167.334	103,88%
Basisregistratie personen	€ 15.809	€ 12.908	81,65%
Overige publiekszaken	€ 6.595	€ 6.025	91,36%
Gemeentearchief	€ 99	€ 78	78,79%
Muziek- en collectevergunningen	€ 1.140	€ 439	38,51%
Bijzondere wetten	€ 52.881	€ 45.063	85,22%
Diversen	€ 29.184	€ 17.269	59,17%
	€ 829.098	**€ 829.567**	**100,06%**

Hoofdstuk 2
Bij de omgevingsvergunningen is sprake van de volgende mate van kostendekking:

Hoofdstuk 2 Dienstverlening in het kader van de Omgevingswet	Totale kosten	Opbrengsten	Kosten-dekking
Activiteiten m.b.t. bouwwerken	€ 814.290	€ 986.842	121,19%
Activiteiten m.b.t. cultureel erfgoed	€ 5.771	€ 1.920	33,27%
Milieubelastende activiteiten	€ 12.444	€ 13.926	111,91%
Aanlegactiviteiten	€ 80.783	€ 14.931	18,48%
Overige activiteiten	€ 41.674	€ 3.703	8,89%
Maatwerkvoorschriften bij bouwwerken	€ 3.988	€ 4.464	111,94%
Overige tarieven	€ 30.599	€ 25.416	83,06%
Modaliteiten	€ 199.200	€ 119.481	59,98%
	€ 1.188.749	**€ 1.170.683**	**98,48%**

Hoofdstuk 3
Ten aanzien van titel 3 van de tarieventabel is tenslotte sprak van de volgende mate van kostendekking:

Hoofdfstuk 3 Dienstenrichtlijn	Totale kosten	Opbrengsten	Kosten-dekking
Horeca	€ 17.315	€ 16.381	94,61%
Organiseren evenementen	€ 37.045	€ 15.887	42,89%
	€ 54.360	**€ 32.268**	**59,36%**

Volgens de Europese Diensten Richtlijn (EDR) mogen de baten in de paragrafen van dit hoofdstuk niet hoger zijn dan de lasten. Wij voldoen hieraan.

<u>Begraafrechten (lijkbezorgingsrechten)</u>
Het oppervlak van de begraafplaatsen bestaat voor 28% uit graven voor onbepaalde tijd. In de op 11 juni 2019 door de gemeenteraad vastgestelde notitie “Begraven in Tynaarlo” is voorgesteld 28% van de lasten te corrigeren voor graven met rechten voor onbepaalde tijd. Deze lasten worden niet meegenomen in de doorrekening van de begraafrechten. Dit percentage dient iedere vier jaar herijkt te worden.

Na de correctie bedragen de lasten € 611.477 en de baten € 447.467 (inclusief mutatie voorziening), waarmee de kostendekkendheid in 2027 uitkomt op 73%.

BEGRAAFRECHTEN	Totale lasten	Overhead	Correctie 28%	Eind totaal lasten	Opbrengsten rechten	Inzet voorziening	Overige opbrengsten	Kosten dekking
Begraafrechten	607.248	242.026	-237.797	611.477	509.677	-62.210	1.814	73%

Rioolheffing

Conform de uitgangspunten uit het eind 2022 vastgestelde Gemeentelijk water- en rioleringsplan (GWRP) 2023-2027 stijgen de tarieven jaarlijks met 5% (plus indexatie) naar een kostendekkend tarief zonder inzet voorziening in 2027. De rioolheffing wordt geheven ten laste van degene die een perceel van waaruit water op de riolering afgevoerd wordt gebruikt. Met deze heffing worden de lasten bestreden die verbonden zijn aan de inzameling, het transport en verwerking van (huishoudelijk) regenwater en de nadelige gevolgen van de grondwaterstand. Maatstaf voor de heffing is het aantal kubieke meters afvalwater dat vanuit het perceel wordt afgevoerd.
Huishoudens betaalden in 2026 € 232 per jaar (tarief kleingebruiker). Het tarief in 2027 zal naar verwachting € 270 bedragen. De definitieve tarieven zullen bij het behandelen van de gemeentelijke belastingverordeningen eind 2026 vastgesteld worden.

RIOOLHEFFING	Totale lasten	Overhead	BCF BTW	Opbrengsten heffing	Eind totaal lasten	Overige opbreng-sten	Kosten dekking
Rioolheffing	3.664.535	535.569	436.082	4.626.588	4.636.186	9.598	100%

De rioolheffing is 100% kostendekkend. Bij de actualisatie van het GWRP na 2027 zal beoordeeld moeten worden of een bijstelling van de uitgangspunten voor het bepalen het tarief noodzakelijk is.

Afvalstoffenheffing

Met de afvalstoffenheffing worden de lasten bestreden die verbonden zijn aan de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De heffing vindt plaats ten laste van de gebruiker van het perceel van waaruit huishoudelijk afval aangeboden kan worden. Maatstaf voor de heffing is een vast bedrag per perceel, aangevuld met een variabel tarief dat afhangt van de frequentie en/of omvang van het aangeboden afval.

Voor 2027 worden de volgende tarieven voorzien om alle kosten voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afval te kunnen dekken:

Inzameling huishoudelijk afval:

- Kilotarief € 0,20 per kilo (2026: € 0,15)
- Aanbiedtarief € 2,25 per keer (2026: € 1,42)
- Vastrecht € 184 (2026: € 180)

Ondergrondse containers:

- Kleine inworp (een bak van 30 liter) € 0,43 per keer (2026: € 0,27)
- Grote inworp (een bak van 60 liter) € 0,85 per keer (2026: € 0,54)
- Vastrecht € 184 (2026: € 180)

Rolcontainers:

- Kilotarief € 0,20 per kilo (2026: € 0,15)
- Vastrecht € 180 (2026: € 180)

Milieustraat:

- Kilotarief € 0,20 per kilo (2026: € 0,15)

Voor de rolcontainers wordt geen aanbiedtarief in rekening gebracht. Dit vanwege het feit dat de aanbieders in deze containers niet kunnen differentiëren in hun aanbiedgedrag. Het restafval en de GFT-fractie kunnen niet gescheiden aangeboden worden.

De benodigde tarieven om te komen tot een volledige dekking van de kosten voor huishoudelijk afval stijgen aanzienlijk ten opzichte van het vorige jaar. De reden hiervoor ligt enerzijds in de compensatie voor de jaarlijkse inflatie. Daarnaast is in de voortgangsrapportage geconstateerd dat de daadwerkelijke kosten € 560.000 hoger liggen dan begroot. Ook deze aanpassing leidt tot een verhoging van het tarief. In totaal komt de tariefverhoging neer op een bedrag van gemiddeld € 48 per huishouden.

De bijstelling van de geraamde lasten wordt voor een bedrag van circa € 380.000 veroorzaakt door hogere inzamellasten. Het contract met de inzamelaar loopt eind 2028 af. Het valt te overwegen, in afwachting van de nog te nemen keuze voor inzameling vanaf 1 januari 2029, om dit gedeelte van het tekort in eerste instantie te dekken middels inzet van de reserves. Dit verlaagt de tariefsverhoging tot een bedrag van gemiddeld € 22 per huishouden.

De definitieve tarieven voor 2027 zullen bij het behandelen van de gemeentelijke belastingverordeningen eind 2026 vastgesteld worden.

AFVALSTOFFENHEFFING							
	Totale lasten	Overhead	BCF BTW	Opbrengsten heffing	Eind totaal lasten	Overige opbreng-sten	Kosten dekking
Afvalstoffenheffing	3.831.306	477.572	450.582	4.428.027	4.759.460	331.433	100%

De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend.

Vergelijking woonlasten in de gemeenten in de provincie Drenthe

*Heffingen en woonlasten **meerpersoonshuishoudens** 2026 op basis van de gemiddelde woningwaarde van een koopwoning.*

Gemeente	Afvalstoffenheffing €	Rioolheffing €	Woonlasten €
Aa en Hunze	243	194	864
Assen	288	187	995
Borger-Odoorn	263	261	1.087
Coevorden	263	253	1.099
De Wolden	296	205	930
Emmen	396	316	1.271
Hoogeveen	264	169	826
Meppel	242	186	869
Midden-Drenthe	253	252	970
Noordenveld	312	348	1.087
Tynaarlo	*243*	*232*	*869*
Westerveld	263	225	904

Bron: www.coelo.nl: Atlas lokale lasten 2026

*Heffingen en woonlasten **éénpersoonshuishoudens** 2026 op basis van de gemiddelde woningwaarde van een koopwoning*

Gemeente	Afvalstoffenheffing €	Rioolheffing €	Woonlasten €
Aa en Hunze	212	194	838
Assen	214	187	920
Borger-Odoorn	224	261	1.047
Coevorden	241	253	1.077
De Wolden	209	184	822
Emmen	375	316	1.249
Hoogeveen	186	169	747
Meppel	242	186	869
Midden-Drenthe	205	252	922
Noordenveld	265	348	1.040
Tynaarlo	*211*	*232*	*838*
Westerveld	226	225	915

Bron: www.coelo.nl: Atlas lokale lasten 2026

Uit bovenstaande vergelijking kan worden afgeleid dat de woonlasten in de gemeente Tynaarlo in 2026 tot de laagste in Drenthe behoren.

Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de *Verordening kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen gemeente Tynaarlo 2023.* Belastingplichtigen met een minimuminkomen kunnen kwijtschelding van gemeentelijke afvalstoffenheffing en rioolheffing aanvragen. Ook wordt de onroerendezaakbelasting kwijtgescholden. Door het wegvallen van de gebruikersbelasting voor woningen komt dit laatste maar in een beperkt aantal gevallen voor.

<u>Kwijtschelding afvalstoffenheffing</u>

Geschat wordt dat in 2027 voor € 76.000 aan afvalstoffenheffing wordt kwijtgescholden.

<u>Kwijtschelding rioolheffing</u>

Geschat wordt dat in 2027 voor € 60.000 aan rioolheffing wordt kwijtgescholden.

<u>Kwijtschelding onroerende zaakbelasting</u>

Geschat wordt dat in 2027 voor € 500 aan OZB wordt kwijtgescholden.

6.4. Verbonden partijen

In onderstaande tabel staan de verbonden partijen opgenomen, gevolgd door een toelichting.

Verbonden partij	Belang Tynaarlo op totale begroting	Bijdrage (-) / ontvangst (+) 2027	Bijdrage (-) / ontvangst (+) 2026
Gemeenschappelijke regelingen			
Werkplein Drentsche Aa (WPDA)	14,00%	-4.961.000	-4.797.000
Veiligheidsregio Drenthe (VRD)	5,80%	-2.196.733	-1.967.698
SamenDrenthe (tot 1-1-2027 Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD))	4,70%	-1.882.608	-1.525.332
Omgevingsdienst Drenthe (ODD)	4,60%	-1.383.535	-1.281.149
Meerschap Paterswolde	14,50%	-136.961	-130.795
Recreatieschap Drenthe	6,30%	-84.165	-82.729
Publiek Vervoer	2,30%	-26.549	-25.330
Drents Archief	6,20%	-53.940	-21.877
Totaal Gemeenschappelijke regelingen		**-10.725.491**	**-9.831.910**
Vennootschappen en coöperaties			
NV Groningen Airport Eelde		0	-120.000
NV Holding Enexis	0,2%	275.552	190.727
NV Waterleiding Maatschappij Drenthe		0	0
Bank Nederlandse Gemeenten NV	0,1%	99.730	60.973
Totaal vennootschappen en coöperaties		**375.282**	**131.700**
Stichtingen en verenigingen			
Vereniging van Drentse gemeenten (VDG)	7,5%	-31.565	-30.200
Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG)	0,1%	-68.974	-65.316
Vereniging van gemeenten aandeelhouders Essent Noord-Nederland (VEGANN)	0,2%	-425	-425
Totaal stichtingen en verenigingen		**-100.964**	**-95.941**
Overige verbonden partijen			
Regio Groningen-Assen	4,5%	-151.000	-151.000
Noordmidden-Drentse samenwerking (NMD)	14,0%	-186.726	-140.039
Gemeenschappelijke regeling Jeugdhulpregio Drenthe	8,7%	-295.843	0
Totaal overige verbonden partijen		**-633.569**	**-291.039**
Totale bijdrage		**-11.084.742**	**-10.087.190**

Gemeenschappelijke regelingen

Werkplein Drentsche Aa (WPDA), GR					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-4.961.000	0	0	18.473.000	19.222.000	29.580.000
Doel	Uitvoeren van taken op het gebied van Werk en Inkomen, waaronder de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening.				
Bestuurlijk belang	Collegeregeling met afvaardiging van de wethouders van de gemeenten Assen, Aa en Hunze en Tynaarlo.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt in 2027 4.961.000 bij. De bijdrage van de gemeente Tynaarlo is 17% van de totale begroting van WPDA, die van Assen 70% en Aa en Hunze 13%.				
Ontwikkelingen/risico	De begroting is grondig doorgelicht en beperkt tot wat wettelijk verplicht en onvermijdelijk is, zoals loon- en prijsbijstellingen. Daardoor bevat deze begroting kwetsbaarheden, waarvan de impact op de (gemeentelijke) financiën op dit moment niet volledig te ramen is. Het gaat daarbij onder meer om de uitvoering van beleidsambities uit de kadernota en verplichtingen op het gebied van dataverwerking en informatiebeveiliging.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025 en de begroting 2027.				

Veiligheidsregio Drenthe, GR					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-2.196.733		3.264.235		38.322.925	-194.000
Doel	Uitvoeren van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.				
Bestuurlijk belang	Collegeregeling met afvaardiging van de burgemeesters van de twaalf Drentse gemeenten.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 5,8 % bij aan de begroting middels een bijdrage voor 2027 2.196.733.				
Ontwikkelingen/risico	Wij zien een grote noodzaak de komende jaren het fundament van de brandweer te versterken. Dit houdt in dat de vakbekwaamheid verder op orde wordt gebracht en er meer ruimte ontstaat om ondersteuning te bieden aan de vrijwillige brandweerposten. Er wordt sterk ingespeeld op taakdifferentiatie en maatwerk .				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025 en de begroting 2027.				

SamenDrenthe, GR					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-1.882.608	2.398.000	2.854.000	7.196.000	6.742.000	67.000
Doel	Bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van de inwoners van Drenthe.				
Bestuurlijk belang	Collegeregeling met afvaardiging van de wethouders van de Drentse gemeenten.				
Financieel belang	Het belang van Tynaarlo in de GGD bedraagt ca. 4,7%. In 2027 draagt de gemeente 1.882.608 bij aan de GGD voor jeugdgezondheidszorg van 4 tot 18 jaar, overige programma's en Veilig Thuis Drenthe.				
Ontwikkelingen/risico	N.v.t.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025 en de begroting 2027.				

Omgevingsdienst Drenthe, GR					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-1.383.535	927.000	939.000	17.175.000	16.899.000	1.300.023
Doel	Provinciale samenwerking (gemeente en provincie) ter behartigen van de belangen op het gebied van milieuvoorschriften.				
Bestuurlijk belang	College- Statenregeling met afvaardiging van wethouders uit de Drentse gemeenten en de gedeputeerde van de provincie Drenthe.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 4,5 % bij aan de begroting 2027 met een bijdrage van 1.383.535.				
Ontwikkelingen/risico	In verband met kortingen op het Gemeentefonds (het zogenaamde 'ravijnjaar') zijn alleen de indexeringsafspraken meegenomen en een reservering voor de aanbesteding van het zaaksysteem. Samen met onze opdrachtgevers worden in het Jaarprogramma 2026 uitvoeringskeuzes gemaakt.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025 en de begroting 2027.				

Meerschap Paterswolde, GR					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-136.961	555.000	549.000	2.112.000	1.975.000	20.306
Doel	Behartigen van gemeenschappelijke belangen op het gebied van openluchtrecreatie.				
Bestuurlijk belang	Gecombineerde regeling met afvaardiging vanuit de raden en de colleges van de gemeenten Groningen en Tynaarlo.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 14,5% bij aan de begroting in 2026 met 136.961.				
Ontwikkelingen/risico	Onzekerheid zit in het onderdeel bestrijding van invasieve exoten. De uit te voeren werkzaamheden zijn wel in de begrotingen opgenomen. Elk jaar is het de vraag of dit voldoende is, dit is mede afhankelijk van de weersomstandigheden. Er wordt nauw samengewerkt met provincie en waterschap om de invasieve exoten in toom te houden. Op dit moment is het risico voldoende afgedekt in de begroting.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025 en de begroting 2027.				

Recreatieschap Drenthe, GR					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-84.165	1.685.241	1.692.389	986.650	2.190.569	49.043
Doel	Behartigen van gemeenschappelijke belangen op het gebied van recreatie en toerisme.				
Bestuurlijk belang	Gecombineerde regeling met afvaardiging van raden en colleges van de Drentse gemeenten en Ooststellingwerf.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt in 2027 voor 6,25% bij aan de begroting met een bedrag van 84.165.				
Ontwikkelingen/risico	De begroting bevat geen nieuw beleid. De stijging van de gevraagde meerjarige gemeentelijke bijdrage wordt met name veroorzaakt door de jaarlijkse indexeringen vanwege inflatie en cao-ontwikkelingen.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025 en de begroting 2027.				

Publiek Vervoer, GR					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-26.549	322.000	239.000	10.000	10.000	234.830
Doel	Vervoer van inwoners met een beperking in Groningen en Drenthe.				
Bestuurlijk belang	Samenwerkingsorganisatie van de gemeenten in de provincies Drenthe en Groningen en het dagelijks bestuur van het ov-bureau Groningen-Drenthe.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 2,31 % bij aan de begroting in 2027 met een bedrag van 26.549.				
Ontwikkelingen/risico	De aanbesteding van de nieuwe vervoerscontracten zal in de loop van 2026 afgerond. Ingangsdatum is 1 augustus 2027.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025 en de begroting 2027.				

Drents Archief, GR					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-53.940	378.000	363.000	0	0	51.095
Doel	Door het zorgvuldig bewaren en beschikbaar stellen van overheidsinformatie en andere belangrijke informatiebronnen invulling geven aan de wettelijke taak om de overgebrachte archieven van de GR-partners te beheren. De gemeente Tynaarlo is toegetreden tot de GR per 1 januari 2025. De bijdrage voor de begroting				
Bestuurlijk belang	Samenwerkingsorganisatie van de gemeenten Assen, Tynaarlo, Midden-Drenthe, Westerveld, Emmen, Borger-Odoorn, Aa en Hunze en Meppel en het algemeen bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 6,22 % bij aan de begroting in 2027 met een bedrag van 53.940.				
Ontwikkelingen/risico	Per 1-1-2027 wordt de nieuwe Archiefwet van kracht. De nieuwe wet past de regels voor openbaarheid van archieven aan en breidt het toezicht op archiefbeheer uit. In 2027 treedt het Rijk als partner uit de GR; de rijksarchieftaak blijft gedelegeerd aan het Drents Archief.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025 en de begroting 2027.				

Vennootschappen en coöperaties

NV Holding Enexis					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
275.552	5,3 miljard*	5,5 miljard*	5,1 miljard*	5,19miljard*	254 miljoen*
Doel	Netbeheerder voor gas- en elektriciteit.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder				
Financieel belang	0,19% van het aandelenkapitaal (285.485 aandelen). De gemeente Tynaarlo ontvangt dividend naar rato van het aantal aandelen.				
Ontwikkelingen/risico	De energietransitie heeft gevolgen voor de activiteiten en het investeringsniveau van het bedrijf. Netwerken moeten worden uitgebreid en verzwaard. Enexis heeft door middel van aandeelhoudersleningen haar eigen vermogen versterkt om de uitbreiding van het netwerk voor de energietransitie te kunnen financieren. Onze gemeente heeft daar geen bijdrage aan geleverd.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de gepubliceerde resultaten uit het jaarverslag 2024 van Enexis Holding NV.				

NV Waterleidingmaatschappij Drenthe					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
0	56,4 miljoen*	60,0 miljoen*	182,6 miljoen*	195,2 miljoen*	3,6 miljoen*
Doel	Drinkwatervoorziening voor de inwoners van Drenthe.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. 45 stemmen van de 1946 in totaal. Dus 2,31%.				
Financieel belang	De gemeente Tynaarlo bezit 45 (2,31%) van de in totaal 1946 aandelen. De aan-delen hebben een nominale waarde van 2.250.				
Ontwikkelingen/risico	Het grondwater, waar WMD drinkwater van maakt, raakt meer en meer vervuild. Omdat deze stoffen moeilijk te verwijderen zijn moet het water aanvullend worden gezuiverd door middel van geavanceerde nieuwe zuiveringstechnieken om er drinkwater van te maken.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de jaarrekening 2024 van de WMD.				

Bank Nederlandse Gemeenten NV					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
99.730	4,7 miljard*	4,8 miljard*	110,9 miljard*	123,2 miljard *	294 miljoen*
Doel	Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen.				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De gemeente Tynaarlo bezit 43.243 aandelen (0,08%). Elk aandeel heeft een nominale waarde van 2,50 per aandeel.				
Financieel belang	De gemeente Tynaarlo ontvangt dividend naar rato van het aantal aandelen.				
Ontwikkelingen/risico	Vanuit bancair oogpunt was 2024een goed jaar met gezonde financiële resultaten. BNG Bank heeft 11,7 miljard euro aan nieuwe langlopende leningen gerealiseerd.				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de jaarrekening 2024 van de BNG.				

Stichtingen en verenigingen

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-68.974	51,7 miljoen*	56,3 miljoen*	112,8 miljoen*	118,8.miljoen*	2,8 miljoen*
Doel	De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de organisatie die alle ge-meenten in Nederland en de overzeese gebieden verbindt. De vereniging heeft als doel om de lokale overheid te versterken, zodat gemeenten haar inwoners optimaal kunnen bedienen.				
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft stemrecht in de ledenvergaderingen van de VNG.				
Financieel belang	De contributie 2027 bedraagt 68.974. Daarnaast is sprake van kosten van gezamenlijke gemeentelijke activiteiten.				
Ontwikkelingen/risico	Geen				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn ontleend aan het financieel jaarverslag 2025 van de VNG.				

Vereniging Drentse Gemeenten (VDG)					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-31.565	76.000*	66.000*	547.000*	500.000*	6.000*
Doel	De Vereniging van Drentse gemeenten (VDG) is een provinciale afdeling van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en is een belangrijk en ge-waardeerd platform met vier functies: kennis en expertise, netwerken en ontmoet-en, afstemmen en samenwerken, en interne en externe verbindingen realiseren.				
Bestuurlijk belang	De burgemeesters van de Drentse gemeenten zijn lid van het algemeen bestuur.				
Financieel belang	Voor 2027 draagt de gemeente 0,67 per inwoner bij aan de VDG. Daarnaast voert de VDG nog andere projecten uit waarvoor ze apart een factuur versturen (o.a. veteranendag, onderwijs-monitor, procesbegeleiding Drents Zorglandschap).				
Ontwikkelingen/risico	Geen				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers met een asterisk (*) zijn gebaseerd op de jaarrekening 2025 van de VDG.				

Vereniging van gemeenten aandeelhouders Essent Noord-Nederland (VEGANN)					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-425	0	0	0	0	0
Doel	Vertegenwoordigen van de belangen van de (kleine) aandeelhouders van Essent.				
Bestuurlijk belang	Een collegelid vertegenwoordigt de gemeente in de algemene ledenvergadering.				
Financieel belang	Het financiële belang in de vereniging is minimaal. Er wordt contributie aan de VEGANN betaald op basis van 0,01 per inwoner.				
Ontwikkelingen/risico	Geen				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	-				

Overige verbonden partijen

Convenant Regio Groningen-Assen					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-151.000	11,5 miljoen	16,5 miljoen	2,4 miljoen	2,6 miljoen	4,9 miljoen
Doel	Deelnemers onderschrijven de inzet op integrale ontwikkeling en versterking van de regio via inzet op de pijlers: Economie, Mobiliteit en Wonen.				
Bestuurlijk belang	Stuurgroep met bestuurlijke vertegenwoordiging vanuit de provincies en deel-nemende gemeenten.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 4 % bij aan de begroting.				
Ontwikkelingen/risico	Geen				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	De cijfers zijn gebaseerd op toekomstagenda en de jaarrekening 2025 van de Regio Groningen-Assen (RGA) (raadsbesluit 3 juni 2025).				

Regeling zonder meer Noordmidden-Drentse samenwerking (NMD)					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-186.726	0	0	0	0	0
Doel	De vijf gemeenten uit Noord- en Midden Drenthe (NMD) kopen samen ondersteuning in op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugdwet.				
Bestuurlijk belang	De ‘regeling zonder meer’ is een gemeenschappelijke regeling, een vorm van samenwerking die in de wet geregeld is. De vorm van deze regeling is een set afspraken over publiekrechtelijke samenwerking. De verantwoordelijkheden van de colleges en gemeenteraden veranderen niet en de medewerkers blijven in dienst van de eigen gemeente.				
Financieel belang	Tynaarlo draagt voor 14 % bij aan de begroting.				
Ontwikkelingen/risico	Geen				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	-				

Gemeenschappelijke regeling Jeugdhulpregio Drenthe					
Ontvangst (+)	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat boekjaar
Bijdrage (-)	01-Jan	31-Dec	01-Jan	31-Dec	
-295.843	0	0	0	0	0
Doel	Doel van de samenwerking is het samen zorgdragen voor een sluitend en toekomstbestendig Drents jeugdzorglandschap.				
Bestuurlijk belang	De voorgestelde samenwerking wordt juridisch vormgegeven in de vorm van een gemeenschappelijke regeling op basis van artikel 8, lid 1, sub a van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Met deze regeling wordt een openbaar lichaam opgericht dat belast wordt met de uitvoering van gezamenlijke taken op het gebied van onder andere inkoop en contractmanagement jeugdhulp voor de deelnemende gemeenten.				
Financieel belang	De definitieve begroting voor 2027 moet nog worden opgesteld.				
Ontwikkelingen/risico	De GR treedt op 1-1-2027 in werking				
Veranderingen in het belang	Nee				
Basis van de cijfers	Conceptbegroting, gebaseerd op een inventarisatie van de huidige uitgaven van de drie bestaande inkooporganisaties.				

6.5. Kapitaalgoederen

Deze paragraaf geeft inzicht in het beheer en onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen zoals wegen, riolering, gebouwen, en groenvoorziening. Kapitaalgoederen zijn de fysieke bezittingen die onze gemeente gebruikt om haar taken en diensten uit te voeren. De kwaliteit en staat van onderhoud van deze bezittingen zijn bepalend voor zowel het voorzieningenniveau als de uitstraling van de gemeente.

Algemene financiële kaders

Financiële verordening

De gemeenteraad heeft op 20 november 2025 de Financiële verordening vastgesteld. Artikel 22 van deze verordening bepaalt dat het college minimaal eens per vier jaar onderhoudsplannen voor de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen ter vaststelling aan de raad aanbiedt.
Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is de verplichting om een gemeentelijk rioleringsplan op te stellenen te laten vaststellen door de gemeenteraad, vervallen. Op grond van artikel 3.14 van de Omgevingswet kan het college nu een gemeentelijk rioleringsprogramma vaststellen. Vanuit het oogpunt van een beheersbare ontwikkeling van lokale lasten vinden wij dat wenselijk. Het huidige rioleringsplan is nog door de raad vastgesteld en loopt tot 31 december 2027. In 2027 schrijven we een nieuw programma voor de periode 2028-2032.

Nota activeren, waarderen en afschrijven 2020

De raad heeft op 12 mei 2020 de Nota activeren, waarderen en afschrijven 2020 vastgesteld. Deze nota beschrijft de financiële uitgangspunten voor investeringen, onderhoud en afschrijvingen.

Beheer openbare ruimte (BOR)

De kwaliteitskaders voor de openbare ruimte zijn vastgelegd in het document *Beheer Openbare Ruimte (BOR)*. Dit document is in 2002 vastgesteld en in 2015 geactualiseerd. Met de keuze voor het scenario *sober en degelijk* zijn kwaliteitsniveaus voor de verschillende onderdelen van de openbare ruimte vastgesteld. Deze uitgangspunten zijn nog steeds van kracht en worden verwerkt in de actuele beheerplannen.
Jaarlijks wordt de staat van onderhoud van onder andere groenvoorzieningen en wegen door een onafhankelijke partij beoordeeld. Uit deze inspecties blijkt dat de openbare ruimte op het afgesproken kwaliteitsniveau wordt onderhouden.

Beheerplannen

Voor het beheer van de openbare ruimte wordt gewerkt met beheerplannen voor vier hoofdonderdelen:

- Groen;
- Wegen;
- Openbare verlichting;
- Beschoeiingen en kunstwerken
- Water en Riolering

De beheerplannen bevatten een beschrijving van het beheer en onderhoud, de wijze van monitoring en verantwoording via inspecties, en een financiële doorkijk voor een periode van tien jaar. De beheerplannen voor wegen, openbare verlichting, beschoeiingen en kunstwerken en Water en Riolering (GWRP) zijn vastgesteld. Het beheerplan groen wordt naar verwachting in de loop van 2026 vastgesteld.

De beheerplannen geven inzicht in het areaal, de gewenste onderhoudskwaliteit, de benodigde

middelen en de beschikbare budgetten op de langere termijn. De plannen worden jaarlijks geactualiseerd en hierover wordt verantwoording afgelegd. Hiermee wordt invulling gegeven aan een cyclisch beheerproces. De financiële verantwoording vindt plaats via de jaarrekening.

Beleid

Nr.	Onderhoudsactiviteit	Beleidskader	Beheerplan	Beschikking over een voorziening	Korte toelichting (o.a. jaar van herziening nota en/of plan, looptijd plan)
1a.	Wegen	Beheer Openbare Ruimte (BOR)	Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV)	Nee	Vastgesteld in maart 2025. Document wordt jaarlijks herzien. Laatste herziening juni 2026
1b.	Wegenbeheerplan	Beheer Openbare Ruimte (BOR)		Nee	Looptijd 2025-2029
2.	Openbare verlichting	Beheer Openbare Ruimte (BOR	Licht in de openbare ruimte	nee	Looptijd 2026-2030
3.	Kunstwerken en beschoeiing.	Beheer Openbare Ruimte (BOR).		Nee	2025-2029
4.	Riolering	Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP)	Verbreed gemeentelijk Rioleringsplan Gemeente Tynaarlo	Ja	2023-2027
		Lokale Adaptatiestrategie	Lokale Uitvoeringsagenda (LUA)		LAS 2023-2027 LUA 2024-2030
5.	Groen	Beheer Openbare Ruimte (BOR)		Nee	
		Landschap	Landschapsontwikkelingsplan		LOP 2009
		Bomen	Bomenbeheer, zorgplicht, veiligheid en VTA		BOR 2002
			Basismodule bomenplan Tynaarlo		2006
			Monumentale bomen		2006
			Bomenstructuurplan		2008
			Kwaliteitshandboek bomen		2009
			Bomen en Overlast		2017
			FSC Bosplan		2020
			Kapverordening (APV)		2025
		Groene Dorpen	Groene dorpenplan (dorpskernen)		2012
		Speelruimteplan	BOSS		2025
		Overhoeken (verkoop Snippergroen)	Nota Grondbeleid 2010		Actualisatie 2026/behandeling in raad 2027
		Invasieve exoten	Beleid invasieve exoten		2020
		Biodiversiteit	Bevorderen biodiversiteit in de gemeentelijke openbare ruimte		2021
		Soorten Management Plan	SMP		Gereed in 2027
		Beheer Groen			Gereed in 2026
6.	Gebouwen	Sober en doelmatig.	Ultimo	Ja	Wordt jaarlijks voor de komende 10 jaar vastgesteld.

Wegbeheer

Wegbeheer omvat het planmatig inspecteren, onderhouden en beheren van openbare wegen en bijbehorende voorzieningen. Door middel van periodieke inspecties, metingen en onderhoudswerkzaamheden wordt de kwaliteit van het wegennet bewaakt. Doel is het duurzaam in stand houden van een veilige, bereikbare en functionele infrastructuur voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Basisgegevens en uitgangspunten
Het gemeentelijk wegennet bestaat uit asfaltwegen, zandwegen en fiets- en voetpaden. Bruggen, een sluis en beschoeiingen vallen onder civieltechnische kunstwerken. Daarnaast beheren en onderhouden we lichtmasten.
De effecten van klimaatverandering en hevigere regenbuien zijn vooral zichtbaar op de zandwegen. Tijdens en na natte periodes ontstaat vaker schade door uitspoeling, wat kan leiden tot hinder voor omwonenden en weggebruikers. Om de bereikbaarheid en veiligheid te waarborgen, worden alle zandwegen minimaal eenmaal per jaar hersteld. De intensiever gebruikte zandwegen worden tweemaal per jaar aangepakt.
Een structurele oplossing zou het verharden van deze wegen zijn. Dit past echter niet binnen het gemeentelijke beleid, waarin het behoud van historische zandwegen en het karakteristieke landschap centraal staan.

	Km	M²	Aantal
Asfaltwegen binnen de bebouwde kom	91	474.742	579
Asfaltwegen buiten de bebouwde kom	160	644.094	351
Fietspaden	108	234.507	647
Voetpaden	187	381.602	3.065
Zandwegen	44	80	86
Totaal asfalt	312	1.267.017	1.341
Totaal elementenverharding	402	1.307.596	9.315
Lichtmasten			8.581

De wandelpaden die binnen het beheer van groen vallen, zijn niet in deze tabel opgenomen. door de jaarlikse actualisatie van de beheersgegevens kunnen de aantallen licht fluctueren.

Consequenties van het beleidskader
Met de beschikbare middelen voeren we het onderhoud aan wegen zo efficiënt mogelijk uit, conform de vastgestelde onderhoudsniveaus. Daarbij houden we rekening met onder meer de functie van de weg, het type verharding en de verkeersintensiteit. De weginspecties worden jaarlijks na de winter uitgevoerd volgens de CROW-methodiek, grotendeels door eigen medewerkers. Op basis van de inspectieresultaten stellen we onderhoudsplannen op. De uitvoering van deze werkzaamheden wordt vervolgens volgens de geldende aanbestedingsregels in de markt gezet.

Wijzigingen in het beleidskader
Er zijn geen wijzigingen in het beleidskader.

Fietspaden
De gemeente beheert ruim 108 kilometer fietspad, variërend van belangrijke doorgaande routes tot recreatieve schelpenpaden. In 2019 is de gemeentelijke ambitie voor het fietsnetwerk vastgesteld en in 2021 geactualiseerd in het Fietspaden en Wegen Knelpuntenplan (FWK). Dit plan is in samenwerking met inwoners opgesteld, aan de gemeenteraad voorgelegd en opgenomen in het -in 2026- geactualiseerde Strategisch Plan Verkeersveiligheid.

Omschrijving	2025 Rekening	2026 Begroting na wijziging	20267 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting	2030 Begroting
Onderhoud wegen	1.880.288	1.890.784	1.930.598	1.981.019	2.026.464	2.077.076
Kapitaallasten wegen	208.189	319.233	401.058	518.605	649.204	645.538
Onderhoud verlichting	122.733	121.853	124.410	127.651	130.580	133.841
Kapitaallasten verlichting	132.444	167.721	188.748	212.096	212.635	235.852
Totaal	**2.343.654**	**2.499.591**	**2.644.814**	**2.839.371**	**3.018.883**	**3.092.307**

Lichtmasten

Met het nieuwe technische beheerplan **'Licht in de openbare ruimte'** is voor de periode 2026–2030 de koers bepaald voor het beheer en de vervanging van de openbare verlichting. Uitgangspunt daarbij is: **licht waar het nodig is en donker waar het kan**. Waar mogelijk worden lichtmasten verwijderd om energie- en onderhoudskosten te beperken. Naast het reguliere onderhoud en het oplossen van storingen worden jaarlijks lichtmasten vervangen en verouderde armaturen met een hoog energieverbruik uitgefaseerd. Hiervoor worden energiezuinige ledarmaturen toegepast.

Kunstwerken en beschoeiing

Onder civieltechnische kunstwerken verstaan we bruggen, sluizen en beschoeiingen. In 2025 is het Beheerplan Kunstwerken vastgesteld. Dit plan geeft inzicht in de technische staat van de gemeentelijke kunstwerken en beschrijft de onderhouds- en vervangingsopgave voor de komende jaren. Op basis hiervan worden de benodigde maatregelen gepland en geprioriteerd, zodat de veiligheid, functionaliteit en levensduur van de kunstwerken gewaarborgd blijven.

Basisgegevens/uitgangspunten

	Meter	Aantal
Verkeersbruggen		50
Fiets- /voetbruggen		28
Sluizen		1
Stalen beschoeiing	3317	
Kunststof beschoeiing	1475	
Houten beschoeiing	5085	
Betonnen beschoeiing	90	

Beleidskader

Jaarlijks wordt een onderhoudsprogramma opgesteld voor de gemeentelijke kunstwerken en beschoeiingen. De gemeenteraad heeft in 2002 besloten, en dit besluit in 2015 bevestigd, om voor deze objecten uit te gaan van een **basiskwaliteitsniveau.** Dit betekent dat het onderhoud sober en doelmatig wordt uitgevoerd, met nadruk op het veilig en functioneel houden van de voorzieningen.
Het reguliere onderhoud bestaat onder meer uit het reinigen van bruggen, waar nodig het schilderen van onderdelen, het vervangen van beschadigde planken en het herstellen van betonerosie. Op deze wijze blijven de kunstwerken veilig, bruikbaar en in goede technische staat.

Wijziging op beleidskader

Geen

Toekomst

Door gewijzigde wet- en regelgeving voldoet bij een aantal bruggen de draagkracht niet meer aan de huidige normering. Omdat van veel oudere bruggen weinig of geen oorspronkelijke constructiegegevens beschikbaar zijn, zijn de afgelopen jaren aanvullende draagkrachtberekeningen en onderzoeken uitgevoerd. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze onderzoeken zijn een vijftal bruggen (Oude Dijk, Nieuwe Dijk, Kibbelslaglaan, Zwetdijk en Bunnerveenseweg) inmiddels vervangen. De vervanging van de brug in de Knijpe (Zuidlaarderveen) staat gepland voor 2026/2027. Met deze vervangingsopgave wordt de veiligheid en toekomstbestendigheid van de gemeentelijke infrastructuur gewaarborgd.

Budgetten kunstwerken en beschoeiing

Omschrijving	2025 Rekening	2026 Begroting na wijziging	2026 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting	2030 Begroting
Onderhoud	424.011	467.338	475.130	411.008	420.437	430.938
Kapitaallasten	27.381	33.214	81.626	88.453	134.740	129.796
Totaal	**451.392**	**500.552**	**556.756**	**499.461**	**555.177**	**560.734**

Bedragen afgerond op € 1.000

Rioolbeheer

Onder rioolbeheer verstaan we het beheren, onderhouden, aanleggen en exploiteren van rioolstelsels voor de veilige en hygiënische inzameling en afvoer van afval- en regenwater. Het doel is het voorkomen van wateroverlast, stankhinder en milieuschade.
Om de functionaliteit en betrouwbaarheid van het rioolstelsel te waarborgen, voeren we periodiek inspecties uit en reinigen, onderhouden of renoveren we de infrastructuur waar dat nodig is. Hiermee zorgen we voor een doelmatig en toekomstbestendig rioolsysteem dat voldoet aan de geldende eisen op het gebied van volksgezondheid, veiligheid en milieu.

Basisgegevens/uitgangspunten

Binnen de gemeente ligt circa 361 kilometer vrijvervalriolering, 133 kilometer persleiding, 440 drukunits, 96 rioolgemalen, 7 randvoorzieningen en 7 IBA's (Individuele Behandeling Afvalwater). In totaal zijn 15.538 percelen aangesloten op het gemeentelijke rioolstelsel.
Om de betrouwbaarheid en goede werking van het rioolsysteem te waarborgen, worden jaarlijks onderdelen van de rioleringsinfrastructuur vervangen of gerenoveerd. Ook in 2027 voeren we diverse projecten uit gericht op de vervanging en renovatie van riolen, gemalen en aanverwante voorzieningen. Hiermee zorgen we voor een toekomstbestendig rioolstelsel dat voldoet aan de gestelde eisen op het gebied van capaciteit, veiligheid en milieu.

	Km	Aantal
Rioolaansluitingen		15.538
Rioolgemalen		95
Randvoorzieningen		7
Trottoir- en straatkolken		18.207
Vrij vervalriolering	361	
Drukleiding	133	
Individuele Behandeling Afvalwater		7
Drukunits		440

Beleidskader

Het **Gemeentelijk Water- en Rioleringsprogramma (GWRP)** geeft invulling aan de wettelijke zorgplichten van de gemeente op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater. Onder de Omgevingswet heeft het voormalige GWRP formeel de status gekregen van een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan. Het programma wordt periodiek geactualiseerd en vormt het beleidskader voor beheer, onderhoud, vervanging en ontwikkeling van de rioleringsvoorzieningen.
Het huidige GWRP heeft een looptijd van **2023 tot en met 2027.** Hierin zijn zowel de uitvoeringsplanning als de financiële onderbouwing, waaronder de hoogte van de rioolheffing, vastgelegd. Wanneer de uitvoeringsplanning wijzigt, heeft dit gevolgen voor de benodigde financiële middelen en daarmee mogelijk ook voor de hoogte van de heffing. De rioolheffing wordt daarom jaarlijks opnieuw vastgesteld op basis van de actuele uitgaven en investeringen.

In het huidige programma zijn de ontwikkelingen rondom de **Omgevingswet, klimaatadaptatie** en de resultaten van uitgevoerde **stresstesten** meegenomen. Hiermee wordt ingespeeld op de toenemende effecten van klimaatverandering, zoals hevige neerslag, droogte en wateroverlast. De gemeente voldoet op het gebied van riolering aan de geldende eisen voor waterkwaliteit, waaronder het waterkwaliteitsspoor en de basisinspanning.

Werkzaamheden in 2027

We werken aan diverse rioolvervangingsprojecten. Het project Westlaren klaar voor de toekomst is nagenoeg afgerond. In afstemming met inwoners uit de buurt wordt de Veenplaswegvijver nog heringericht. In Eelde is gestart met de aanleg van een afkoppelleiding tussen het centrum en de waterberging in **Spierveen,** waarmee het hemelwatersysteem verder wordt verbeterd en wateroverlast wordt beperkt.
Aan de Leenakkersweg, Julianalaan, Oranjelaan, Esweg, Ericalaan, Schutsweg, Noordhoff, Westeind en Kerkbrink Zuidlaren wordt de riolering vervangen. De werkzaamheden worden gecombineerd met de vervanging van kabels en (water)leidingen door Enexis en de WMD.
De voorbereiding voor de herinrichting van de Hoofdweg in Zeijen, waarbij ook het riool wordt vervangen, is gestart. Ook de voorbereidingen voor de betere aansluiting van de Norgerweg op de Groningerstraat in Yde/De Punt zijn in gang gezet.

Klimaatadaptatie

In 2023 heeft de gemeenteraad de **Lokale Adaptatiestrategie** vastgesteld. Hierin zijn de kaders vastgelegd voor de wijze waarop de gemeente Tynaarlo omgaat met de gevolgen van klimaatverandering. Voor het thema **wateroverlast** vormt deze strategie een verdere uitwerking van het Gemeentelijk Water- en Rioleringsprogramma (GWRP). Daarnaast gaat de strategie in op andere klimaatvraagstukken, zoals **hitte, droogte, overstromingsrisico's, bodemdaling** en **verzilting.**
De strategie is in 2024 uitgewerkt in een **Lokale Uitvoeringsagenda**, waarin maatregelen en acties voor de komende jaren zijn opgenomen om de 18 dorpen te beschermen tegen extreem weer. De nadruk ligt op voorlichting, afkoppelen van regenwater, water infiltreren en bomen planten tegen hittestress. De uitvoeringsagenda is in september 2024 door de gemeenteraad vastgesteld en wordt momenteel uitgevoerd.

Wijziging op beleidskader

Budgetten riolering

Omschrijving	2025 Rekening	2026 Begroting na wijziging	2027 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting	2030 Begroting
Onderhoud	977.840	939.986	954.067	1.010.449	1.030.743	1.053.590
Kapitaallasten*	1.070.643	1.149.163	1.407.471	1.536.530	1.583.740	1.576.016
Totaal	**2.048.483**	**2.089.149**	**2.361.538**	**2.546.979**	**2.614.483**	**2.629.606**

* excl. nog geplande investeringen GRP. De financiën zijn in vergelijking tot eerdere jaren beter toegespitst op acties uit het GWRP. Dat resulteert in wat hogere kosten. Bedragen afgerond op € 1.000

Groenbeheer

Het totaal te beheren areaal groen is 606 ha, waarbij de volgende onderverdeling van toepassing is:

	Ha	Aantal
Cultuurlijke beplanting	90	
Natuurlijke beplanting	154	
Intensief gras (gazon)	74	
Extensief gras (berm, bloemenweide)	235	
Begraafplaatsen	20	
Sportvelden	35	
Speelplaatsen		105
Speeltoestellen		469
Sporttoestellen		103
Zandbakken		12

Beleidskader

De kwaliteit van het groenbeheer is verankerd in het **Beheer Openbare Ruimte (BOR).** Dit beleidskader is in 2002 door de gemeenteraad vastgesteld en in 2015 geactualiseerd. Met de keuze voor het scenario **'sober en degelijk'** zijn destijds voor de verschillende typen groengebieden kwaliteitsniveaus vastgesteld. Deze kwaliteitsniveaus vormen nog steeds het uitgangspunt voor het beheer en worden periodiek geactualiseerd en verwerkt in de beheerplannen.
Met behulp van het beheerprogramma **GBI Groen** kunnen werkzaamheden op het gebied van groenonderhoud efficiënter worden gepland en uitgevoerd. Het systeem ondersteunt onder andere de opstelling van uitvoeringsplannen, de monitoring van kwaliteitsniveaus en de financiële onderbouwing van groenonderhoud binnen andere beleidsvelden.
Met circa **174 m² openbaar groen per inwoner** beschikt Tynaarlo over aanzienlijk meer groen dan het landelijk gemiddelde van ongeveer **47 m² per inwoner**. Dit brengt hogere beheer- en onderhoudskosten met zich mee, maar draagt tegelijkertijd bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Het uitgebreide groenareaal vervult een belangrijke functie als groene long van de gemeente en versterkt het karakter van het landschap.
Tynaarlo kenmerkt zich door een groen en landelijk beeld met veel bomen, grasvelden en hagen. Daarnaast is de gemeente eigenaar van diverse bosgebieden. Hoewel deze bossen een belangrijke bijdrage leveren aan biodiversiteit, recreatie en klimaatadaptatie, zijn de beheerkosten relatief beperkt.

BOR

Het onderhoud van de openbare ruimte wordt uitgevoerd volgens het in het BOR vastgestelde kwaliteitsniveau **'basis',** conform de afspraken met de gemeenteraad. Voor onderdelen zoals gazons betekent dit een sober en doelmatig beheerniveau.
Door verdere mechanisatie van werkzaamheden en het omvormen van groenvoorzieningen naar onderhoudsvriendelijkere inrichtingstypen kunnen we de uitbreiding van het areaal opvangen met een beperkt budget en minder eigen personeel. Hierdoor blijft het mogelijk om het afgesproken kwaliteitsniveau te realiseren.
Om de kwaliteit van het groenbeheer te monitoren, worden periodiek schouwen uitgevoerd. De resultaten hiervan geven inzicht in de mate waarin de vastgestelde kwaliteitsniveaus worden behaald en vormen input voor eventuele bijsturing van het beheer.

Speelvoorzieningen

Op 20 november 2025 heeft de gemeenteraad het beleidsplan BOSS (Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten) vastgesteld. Vanaf 2026 wordt uitvoering gegeven aan de maatregelen uit dit plan.

Het beleidsplan richt zich op het creëren van een aantrekkelijke en toegankelijke openbare ruimte die inwoners stimuleert om te bewegen, elkaar te ontmoeten, te spelen en te sporten. In dat kader worden op diverse locaties verouderde speeltoestellen vervangen en speel- en verblijfsplekken opnieuw ingericht. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar spelen, maar ook naar de mogelijkheden voor ontmoeting, recreatie en sport voor verschillende leeftijdsgroepen.
Met de uitvoering van het BOSS-beleid wordt gewerkt aan een gezonde, inclusieve en leefbare openbare ruimte die aansluit bij de behoeften van inwoners en kan bijdragen aan hun vitaliteit.

Biodiversiteit

In 2021 heeft de gemeenteraad het beleidsplan **'**Bevorderen biodiversiteit in de gemeentelijke openbare ruimte' vastgesteld. Voor de uitvoering hiervan is structureel € 35.000 per jaar beschikbaar gesteld. Sindsdien zijn op diverse locaties maatregelen uitgevoerd, variërend van nieuwe inrichting tot aangepast beheer van de openbare ruimte.
De uitvoering van biodiversiteitsmaatregelen vraagt vaak om afstemming met omwonenden en andere belanghebbenden. Hierdoor vergen de voorbereiding en realisatie van projecten de nodige tijd. De komende jaren zetten we deze aanpak voort en werken we verder aan een openbare ruimte die beter aansluit bij de behoeften van flora en fauna.
Maatregelen richten zich onder andere op:

- het aanpassen van het maaibeheer;
- het gefaseerd uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden;
- het inzaaien van inheemse bloemenmengsels;
- het aanplanten van inheemse bomen, struiken en andere beplanting;
- het aanleggen van natuurvriendelijke oevers.

Bij de aanbesteding van nieuwe onderhoudscontracten wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de biodiversiteitsmaatregelen uit het beleidsplan. Ook bij ruimtelijke ontwikkelingen worden kansen om de biodiversiteit te versterken zoveel mogelijk benut. Daarnaast blijft de gemeente deelnemen aan en samenwerken in diverse gebiedsprojecten en particuliere initiatieven, waarbij het versterken van biodiversiteit een belangrijk aandachtspunt vormt.

Invasieve exoten

De natuur houdt zich niet aan gemeente-, provincie- of landsgrenzen. Nieuwe planten- en diersoorten vestigen zich hierdoor steeds vaker in Nederland. Sommige soorten leveren een positieve bijdrage aan de biodiversiteit, terwijl andere zich snel verspreiden en schade kunnen veroorzaken aan natuur, economie, infrastructuur of de volksgezondheid. Dit zijn de zogenoemde **invasieve exoten.**
In 2020 heeft de gemeenteraad het beleid **Invasieve Exoten** vastgesteld. Hierin is beschreven welke invasieve soorten binnen de gemeente Tynaarlo aanwezig zijn of zich naar verwachting kunnen vestigen, en op welke wijze deze soorten worden beheerd en bestreden. Daarbij wordt aangesloten bij de wettelijke taken en verantwoordelijkheden van de gemeente. Bij sommige 'nieuwe' soorten zoals rivierkreeften is bestrijding lastig omdat er een verbod is op het vangen en verplaatsen van de dieren. Voor het beheer van invasieve exoten heeft de raad een motie ingediend om bij de begroting 15.000,-- extra beschikbaar te stellen voor de bestrijding. Na herijking van het Soorten Management Plan (SMP) zal gekeken worden of het bedrag nog moet worden opgehoogd.
De gemeente werkt samen met diverse partners zoals het Meerschap Paterswolde, de Provincies Drenthe en Groningen, de Waterschappen en inwoners aan de beheersing van invasieve soorten. Door kennis, maatregelen en verantwoordelijkheden te bundelen, wordt gewerkt aan een duurzame en effectieve beheersing van deze soorten en de bescherming van de lokale natuurwaarden.

Budgetten groen

Omschrijving	2025 Rekening	2026 Begroting na wijziging	20267 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting	2030 Begroting
Onderhoud	1.199.104	1.235.135	1.223.174	1.255.041	1.283.832	1.315.896
Totaal	**1.199.104**	**1.235.135**	**1.223.174**	**1.255.041**	**1.283.832**	**1.315.896**

Bedragen afgerond op € 1.000

Gebouwenbeheer

Basisgegevens/uitgangspunten

Op de totale vastgoedlijst van de gemeente staan in 2026 96 objecten, verdeeld over 10 verschillende taakvelden in de begroting. Deze objecten zijn als volgt verdeeld:

1. 58 gebouwen niet in onderhoud bij de gemeente
2. 32 in onderhoud bij de gemeente
3. 6 gebouwen in tijdelijk beheer

Ad 1. 58 gebouwen worden niet door de gemeentelijke organisatie onderhouden om de volgende redenen:
- de gebouwen huren wij, de gemeente is geen eigenaar;
- de gebouwen en grond zijn verpacht en daarmee tijdelijk vervreemd;
- de gebruiker heeft het recht van opstal en is daarmee eigenaar van het opstal;
- in een overeenkomst is het onderhoud voor rekening en uitvoering van de gebruiker;
- schoolgebouwen (15 stuks) waarvoor de schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor het onderhoud.

Ad 2. 32 gebouwen welke via de voorziening “onderhoud gebouwen” worden onderhouden;

Ad 3. 6 gebouwen hebben we tijdelijk in beheer en onderhoud. Het onderhoud voor deze gebouwen wordt betaald uit de post “gebouwen in eigendom en tijdelijk beheer” totdat besluitvorming over de lange termijn van deze gebouwen genomen is en duidelijk is of deze gebouwen structureel in onderhoud bij de gemeente komen of niet. Dit is afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden voor de realisatie van de cultuurhuizen.
De vastgoedportefeuille van de 38 (32 + 6) te onderhouden gebouwen is als volgt verdeeld over de taakvelden binnen de begroting

Taakveld	Taakveld omschrijving	Gebouwsoort	Aantal
0.3	*Beheer overige gebouwen en grond*	*Woningen, woonwagenlocaties en gebouwen in tijdelijk beheer*	8
0.4	*Overhead*	*Gemeentehuis*	1
1.1	*Crisisbeheersing en brandweer*	*Brandweerposten*	3
4.2	*Onderwijs huisvesting*	*Multifunctionele accommodaties*	3
5.2	*Sport*	*Sportaccommodaties*	6

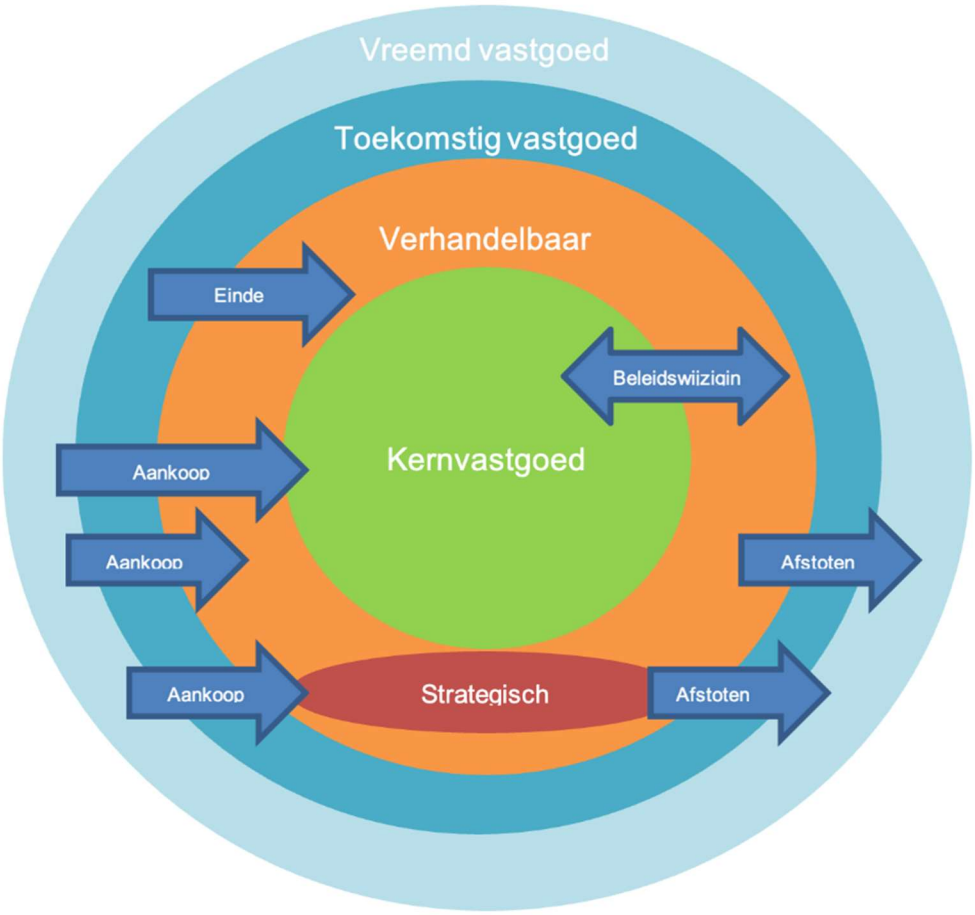
Taakveld	Taakveld omschrijving	Gebouwsoort	Aantal
5.5	*Cultureel erfgoed*	*Kerktorens en molens*	4
5.6	*Media Bibliotheek*	*Bibliotheek*	1
6.1	*Samenkracht/burgerparticipatie*	*Welzijnsaccommodaties*	3
7.3	*Afval*	*Gemeentewerf*	2
7.5	*Begraafplaatsen*	*Bergingen en aula's*	7

Beleidskader
Het doel van het gemeentelijk vastgoed is het met gebouwen ondersteunen en faciliteren van de wettelijke taken, de eigen organisatie en beleidstaken. Ontwikkelingen in de gebouwenportefeuille worden bepaald door het accommodatiebeleid. In het accommodatiebeleid komen de volgende beleidsgebieden samen: sport-, welzijn- en cultuurbeleid, huisvestingsvraag aan de gemeente, vastgoedbeleid, duurzaamheidsbeleid, inclusiebeleid en wettelijke verplichtingen aan vastgoed. Het accommodatiebeleid geeft daarmee richting aan de portefeuillewijzigingen, bijvoorbeeld in het accommodatiebeleid en het programma cultuurhuizen.
Binnen onze vastgoedportefeuille van 96 panden onderscheiden we kernvastgoed, toekomstig vastgoed en verhandelbaar vastgoed. Onder kernvastgoed wordt verstaan gebouwen die activiteiten huisvesten waarvoor we een wettelijke of beleidsmatige verplichting hebben en huisvesting van het gemeentelijk apparaat.

Kernvastgoed
Deze gebouwen (momenteel 25 stuks) willen we duurzaam (lees langdurig) in stand houden, hiervoor gebruiken we de voorziening "Onderhoud gebouwen". Momenteel vallen 23 gebouwen onder kernvastgoed: 3 Multifunctionele accommodaties (ook wel MFA's, deze huisvesten een combinatie van onderwijs sport en welzijn/cultuur activiteiten), 6 binnensportaccommodaties, 1 gemeentehuis, 2 gemeentewerf, 3 brandweerposten, 1 bibliotheek, 3 dorpshuizen, 1 tijdelijke huisvesting onderwijs en 5 bergingen op de begraafplaatsen.
Vanwege het langdurig in stand houden zullen deze gebouwen tenminste conform de wet- en regelgeving, verduurzaamd moeten worden. Hiervoor is het Meerjarenduurzaamheidsplan (MJDP) opgesteld.
In sommige gevallen is het financieel en/of technisch beter om vervangende nieuwbouw te realiseren dan om te verbouwen en te verduurzamen. Dit is via het project accommodatiebeleid in gang gezet voor de sportgebouwen. Daarvan moeten nog twee projecten gerealiseerd worden. Dit zijn de nieuwbouw en verbouw van sporthal de Zwet en de gymzaal op het terrein van het voormalig Harens Lyceum.

Op de planning staat het realiseren van vervangende nieuwbouw voor de gemeentewerf.
In 2022 is de VRD begonnen met de vervanging van de brandweerposten. De brandweerpost Eelde en Vries zijn reeds in gebruik genomen. De post in Zuidlaren zal naar verwachting in 2026 opgeleverd worden. De 3 nieuwe brandweerposten worden na gereedkomen overgedragen aan de VRD. De brandweerposten veranderen dan van categorie "kernvastgoed" naar "toekomstig vastgoed", toekomstig vastgoed is vastgoed in eigendom van derden dat bij opheffen of verplaatsen van de activiteit weer onze eigendom wordt.

Hiermee gaat het aantal kernvastgoedobjecten in 2027 waarschijnlijk naar 22.

Verhandelbaar vastgoed

In 2026 vallen 13 gebouwen onder verhandelbaar vastgoed: 3 woningen, 2 woonwagen-standplaatsen, 2 kerktorens, 2 molens, 2 aula's en 2 gebouwen voor tijdelijke huisvesting onderwijs. Verhandelbaar vastgoed zijn gebouwen die activiteiten huisvesten waar we geen wettelijk of beleidsmatige verplichting voor hebben, maar die we wel in stand houden. Deze zouden we dus kunnen afstoten. Dit gebeurt meestal op natuurlijke momenten bijvoorbeeld als de gebruiker vertrekt. Tot die tijd zullen deze gebouwen onderhouden moeten worden. Dit wordt betaald via de voorziening "Onderhoud gebouwen". Ook zullen deze gebouwen, afhankelijk van de verwachte instandhoudingstermijn, verduurzaamd moeten worden.

Tijdelijk beheer

Van bovenstaande opsommingen worden 6 objecten onderhouden via de begrotingspost "gebouwen tijdelijk in beheer en eigendom". Omdat nog onduidelijk is of we deze gebouwen houden of afstoten of omdat deze gebouwen in afwachting van gebiedsontwikkeling in ons eigendom zijn. De verdeling van deze 6 gebouwen is als volgt: 1 kantoorgebouw, 3 tijdelijke onderwijshuisvesting, 1 bibliotheek en 1 dorpshuis.
In 2022 is besloten de 2 aula's af te stoten. Dit blijkt minder snel te gaan dan verwacht, tot op heden is er nog geen zicht op wanneer dit afgerond kan worden.

	2026	Na verwachte mutaties
Kernvastgoed	25	22
Verhandelbaar vastgoed	13	13
Totaal	38	35

Onderhoudsniveau
De definitie van onderhoud is “dat wat er is in stand wordt gehouden”. Verbeteringen en toevoegingen van gebouwonderdelen vallen niet onder “onderhoud”, maar betreffen investeringen en moeten apart gefinancierd worden. Het laatste door de raad vastgestelde onderhoudsniveau is “sober en doelmatig”. Omdat dit besluit te langgeleden genomen is en ruimte laat voor interpretatie, zijn we voornemens vanaf 2027 het systeem van conditiemeting volgens de NEN 2767 te hanteren. De raad krijg in 2027 een voorstel welk gebouw we op welke conditie willen onderhouden. We presenteren de kosten voor het ambtelijk voorgestelde niveau, één niveau hoger en één niveau lager voor de jaren 2028, 2029, 2030 en 2031. Het raadsbesluit wordt doorgerekend in een Meerjarenonderhoudsplanning (MJOP) over een peridode van 10 jaar. Dit is de basis voor de omvang van de voorziening onderhoud gebouwen.

Uitvoering gebouwenonderhoud
Al het geplande noodzakelijk onderhoud aan de gebouwen wordt jaarlijks uitgevoerd volgens de betreffende jaarschijf in de MJOP. Hierbij wordt overigens voor uitvoering nogmaals kritisch gekeken naar de noodzaak tot uitvoering en de relatie tot projecten. Met name bij gebouwen die op de nominatie staan te worden afgestoten, worden alleen de noodzakelijke onderhoudsactiviteiten uitgevoerd om het functioneren tot het einde van de exploitatie te waarborgen.

Ontwikkelingen
Op het gebied van gemeentelijk vastgoed zijn er een aantal ontwikkelingen die invloed hebben op de vastgoedportefeuille en daarmee op de onderhoudsvoorziening. De mate van invloed kan nu nog niet volledig concreet worden gemaakt. Het betreft de volgende ontwikkelingen:

Duurzaamheid gebouwen
Begin 2020 is het “Meerjarenduurzaamheidsplan gemeentelijke gebouwen” vastgesteld, in het kort MJDP genoemd. Dit plan voorziet in het energieneutraal (evenveel opwekken als dat het gebouw gebruikt) en aardgasloos maken van gebouwen in eigendom van de gemeente die we duurzaam willen exploiteren. In grote lijnen bestaat het plan uit het vervangen van lichtbronnen door LED, het installeren van PV panelen, het op natuurlijke momenten verhogen van de isolatie en het uitfaseren van de aardgasverwarmingsinstallatie.
In 2023 heeft de raad en het college aangegeven te willen versnellen. Daarom zijn alle kredieten vanaf 2024 aangevraagd. De aangevraagde middelen zijn op prijspeil 2020 en zullen daarom niet alle kosten voor uitvoering meer kunnen dekken.
In 2024 hebben we de voorbereidingen en voorafgaand noodzakelijke werkzaamheden getroffen (denk aan vervangen dakbedekking, vergroten meterkasten en draagkracht van daken) zodat we in 2025 en 2026 de vergunningvrije PV panelen hebben kunnen installeren.

De daken van onze gebouwen zijn te klein voor onze ambitie. Daarnaast is in de meeste gevallen vanwege netcongestie geen teruglevering mogelijk. Om toch onze ambitie waar te kunnen maken, wordt in 2026 onderzocht of het plaatsen van een gebouwbatterij die ambitie wel mogelijk maakt. Doordat we energie inkopen via het zelfleveringsmodel ontstaat ook de mogelijkheid om elders de resterende benodigde energie op te wekken in bijvoorbeeld een sociaal zonnepark.
In 2026 wordt het voorwerk gedaan om ons MJDP te actualiseren; in 2027 zal het investeringsplan hiervoor gemaakt worden.

Project accommodatiebeleid
Het project accommodatiebeleid zit in de uitvoeringfase voor Zuidlaren. De kernen Eelde en Vries zijn gereed. Voor onze vastgoedportefeuille houdt dit in dat we nog vervangende nieuwbouw plegen voor 1 sporthal (De Zwet) en 1 gymzaal.
In 2025 zijn de werkzaamheden voor de Sporthal de Zwet begonnen. Deze accommodatie zal begin 2027 in gebruik genomen kunnen worden.

Programma Cultuurhuizen
De voorbereiding van het integrale investeringsvoorstel voor de cultuurhuizen loopt door in 2026. Na een aanvullende informatiebijeenkomst met de raad, naar verwachting eind 2026, wordt de zelfstandige besluitvorming over het programma Cultuurhuizen Tynaarlo voorzien in het voorjaar van 2027. De financiële gevolgen en integrale dekking worden vervolgens betrokken bij de Perspectievennota 2027, in samenhang met de overige voorstellen voor nieuw beleid.

Renovatie gemeentehuis
Medio 2027 zullen de werkzaamheden voor de renovatie van het gemeentehuis starten.

Samenvatting
Tynaarlo behoort al jarenlang tot de aantrekkelijkste woongemeenten van Drenthe. Daar mogen we trots op zijn. De kwaliteit van de leefomgeving wordt mede bepaald door het grote aandeel openbaar groen, de vele bomen – waaronder monumentale exemplaren – de karakteristieke hagen en de sterke groenstructuur. Daarnaast dragen de historische zandwegen, klinkerwegen, cultuurhistorische gebouwen en het waardevolle landschap bij aan het unieke karakter van onze gemeente.

De medewerkers van de gemeente zetten zich dagelijks in om de openbare ruimte te onderhouden op het met de gemeenteraad afgesproken BOR-kwaliteitsniveau. Daarbij blijven we zoeken naar een goede balans tussen kwaliteit, beschikbare middelen en de toenemende uitdagingen in de openbare ruimte.

Op het gebied van riolering staat de gemeente er technisch goed voor. Het rioolstelsel functioneert naar behoren, het aantal knelpunten bij extreme neerslag is beperkt en er wordt voldaan aan de geldende eisen voor waterkwaliteit. Ook de rioolheffing is in vergelijking met veel andere gemeenten relatief laag. Een belangrijke uitdaging ligt echter in de komende vervangingsopgave. Door de noodzakelijke vervanging van riolering zullen de kapitaallasten toenemen, wat op termijn effect kan hebben op de hoogte van de rioolheffing. Daarnaast bestaat nog onzekerheid over de financiële gevolgen van klimaatadaptatiemaatregelen die voortvloeien uit stresstesten en toekomstige uitvoeringsprogramma’s.

De gevolgen van klimaatverandering worden steeds zichtbaarder. Extreme neerslag komt vaker voor en kan leiden tot wateroverlast. Deze problematiek kan niet uitsluitend worden opgelost met maatregelen in de openbare ruimte of door uitbreiding van het rioolstelsel. Bij zeer zware buien is het simpelweg niet mogelijk om al het water via ondergrondse systemen af te voeren. Daarom is een gezamenlijke aanpak nodig van gemeente, waterschappen, grondeigenaren en inwoners.

Op basis van de uitgevoerde stresstesten is een klimaatstreskaart opgesteld waarop de belangrijkste overlastlocaties binnen de gemeente zijn weergegeven. Uit deze analyses blijkt dat wateroverlast niet volledig kan worden voorkomen. De inzet is daarom gericht op het beperken van schade en het zo goed mogelijk sturen van water naar locaties waar het veilig kan worden opgevangen. Ook inwoners kunnen hieraan bijdragen, bijvoorbeeld door tuinen minder te verharden en meer ruimte te creëren voor infiltratie van regenwater. Via initiatieven zoals **Operatie Steenbreek** stimuleren en ondersteunen we deze maatregelen.

Voor het groenonderhoud blijven we samenwerken met medewerkers die voorheen via Alescon werkzaam waren en nu, via de Werkplein Drentsche Aa (WPDA), deel uitmaken van onze onderhoudsteams. Hiermee leveren we niet alleen een bijdrage aan een goed onderhouden openbare ruimte, maar bieden we ook een veilige en duurzame werkomgeving waarin mensen zich kunnen ontwikkelen en participeren.

Het beheersen van invasieve exoten zoals de Japanse Duizendknoop, de reuzenberenklauw, de waterwaaier en de Amerikaanse rivierkreeft vraagt meer inzet en middelen. De raad heeft in een motie in juli 2026 voorgesteld extra gelden beschikbaar te stellen.
Op het gebied van vastgoed blijven we investeren in een goede en toekomstbestendige instandhouding van onze gebouwen. Ondanks de prijsstijgingen van de afgelopen jaren is het mogelijk gebleken het reguliere onderhoud op niveau te houden. Daarnaast zijn de administratieve processen, mede naar aanleiding van bevindingen uit de accountantscontrole, verder geactualiseerd en verbeterd.
Een blijvend aandachtspunt is het waarborgen van voldoende structurele middelen voor het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed.

6.6. Grondbeleid

Algemeen

De paragraaf grondbeleid vormt een vast onderdeel van de begroting en verantwoordingscyclus van de gemeente. In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar te voeren grondbeleid. Het kader voor deze paragraaf vormt de nota grondbeleid tezamen met de wettelijke voorschriften zoals met name opgenomen in het BBV en de Omgevingswet (voorheen Wro). Dit betreffen voornamelijk beleidsregels m.b.t. risicomanagement, waarderingsgrondslagen, resultaatbepaling, het instellen dan wel liquideren van complexen.

Ontwikkelingen woningmarkt en bedrijfshuisvesting

De prijsontwikkeling van de woningen in Noord-Drenthe in het tweede kwartaal is t.o.v. een jaar eerder gestegen met 5,0%. (NVM Q2 2026)

De gemiddelde verkoopprijs in Noord-Drenthe in het 2e kwartaal 2026 van bestaande woningen bedraagt € 461.500.
Landelijk ligt de gemiddelde verkoopprijs op ca. € 506.000, een stijging van ca. 2,1%,
De gemiddelde prijs van een nieuwbouwwoning is ook gestegen. Kopers betaalden in het 2e kwartaal 2026 gemiddeld € 500.000. De verkoop van nieuwbouwwoningen is gedaald. De nieuwbouwmarkt laat in het 2e kwartaal van 2026 een ruimer aanbod zien, maar geen overtuigend herstel. Ondanks het hogere aanbod blijft de verkoop achter. Appartementen domineren het aanbod, terwijl makelaars wijzen op een tekort aan passende grondgebonden en levensloopbestendige woningen. Door deze mismatch, hoge prijzen en lange doorlooptijden koelt de dynamiek af. Daarmee wordt niet alleen hoeveel er wordt gebouwd bepalend, maar vooral wat, voor wie en tegen welke prijs. (NVM Q2 2026)

Binnen Tynaarlo zien wij ook een grote vraag naar woningbouwkavels. In de bestaande woningmarkt is sprake van een grotere vraag dan dat er aan aanbod is. Nieuwbouw vult dit gat voor een deel. Particuliere kaveluitgifte wordt in vrijwel alle gevallen overschreven en ook de projectmatige woningbouwkavels worden goed verkocht. Dit geldt zowel voor de grotere uitleggebieden aan de rand van de kerndorpen als voor de diverse inbreidingslocaties daarbinnen. De interne en externe makelaars van de gemeente verwachten dat deze situatie zich voor Tynaarlo ook in 2027 zal voortzetten maar wel met de kanttekening dat er op dit moment steeds minder kavels beschikbaar en in de verkoop zijn.
Conform onze woonvisie en woondeal richten wij ons op het toevoegen van minimaal 900 woningen in onze gemeente in de periode 2020 tot en met 2030. In de periode 2020 tot en met 1 januari 2026 zijn er 678 woningen gerealiseerd. De netto toevoeging is 474 woningen (minus sloop).

Voor de periode van 2026 tot en met 2030 hebben we een bruto plancapaciteit van circa 650 woningen. Daarmee liggen we op schema in de periode 2026-2030 ruwweg 500 woningen te ontwikkelen en de ambities van de woonvisie en woondeal te realiseren.
Voor realisatie van woningbouw na 2030 is een belangrijke voorwaarde het beschikbaar hebben en krijgen van voldoende woningbouw (her)ontwikkellocaties.

Daarom zal ook de komende jaren actief grondbeleid worden toegepast en waar nodig of wenselijk worden ingezet op grondverwerving. Zo is in begin 2023 Voorkeursrecht gevestigd op de naast elkaar gelegen locaties “Rutgers” en “Van Bergen” in Eelde en zijn daaromtrent verwervingsbesprekingen gestart. Het Voorkeursrecht is in 2026 geëindigd. De verwervingsbesprekingen voor beide locaties, uiteraard ook onder het voorbehoud van kredietvotering door uw raad, bevinden zich in de afrondende fase. Begin 2027 zal dit naar verwachting zijn afgerond.

Ook particuliere woningbouw initiatieven blijven van belang om aan die ambitie invulling te geven. Met de in 2027 verwachte start van realisatie van de het bestemmingsplan Laarhove en de lopende planvorming voor de locaties De Kooi en Bladergroen in Eelde-Paterswolde, alsmede de start van de woningbouwontwikkeling van Vries Oost (300 woningen) en Tynaarlo Loopstukken III (ca 50 woningen) wordt de komende jaren op de vraag ingespeeld.
Er bestaat een vraag naar lokale / regionale bedrijvenkavels. Hiervoor hebben wij nog kavels beschikbaar op het (boven)regionale bedrijventerrein Businesspark Ter Borch.

Zoals bekend hanteren wij vanwege de aangepaste regelgeving in het BBV nu de RISMAN-methode voor het bepalen van de risico’s binnen onze grondexploitaties.
Macro-economische risico’s worden afgedekt binnen het weerstandsvermogen en projectgebonden risico’s worden in mindering gebracht op de te nemen tussentijdse winstnemingen.
Omdat de belastingdienst een andere rentetoerekening aan grondexploitaties hanteert dan de commissie BBV, heeft de commissie BBV nieuwe belangrijke richtlijnen voorgeschreven.
Deze nieuwe richtlijnen zien toe op rentetoerekening van de omslagrente aan de grondexploitaties en niet meer het gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding van het vreemd vermogen/totaal vermogen. Vanaf 1 januari 2025 hanteren we voor de toerekening van rente aan grondexploitaties de omslagrente.
Sinds december 2018 ligt er een vaststellingsovereenkomst (VSO) voor gemeentelijke grondexploitaties. De VSO ziet op de invulling van de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting ten aanzien van grondexploitaties. De inhoud van deze VSO is niet landelijk bekend gemaakt. De VSO geeft handvatten en enkele uitgangspunten bij het berekenen van de openingsbalanswaarde en de berekening van de fiscale jaarwinst. De VSO-methodiek gaat in principe uit van een verdeling van de kosten van het jaarlijkse verloop van de m2 in een project.

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 ingegaan. Deze wet bundelt alle regels op het gebied van RO, bouwen, milieu, water, bodem en lucht, veiligheid, gezondheid en infrastructuur. Onze digitale systemen, werkprocessen en medewerkers hebben we voorbereid op deze wet.
In de loop van de komende jaren vormen we onze bestemmings- en beheersplannen om in het Omgevingsplan. Deze omvorming moet voor 2032 zijn afgerond. De in de Omgevingsvisie vastgelegde ruimtelijke visie en beleidsmatige keuzes worden in de Omgevingsplannen uitgewerkt en juridisch verankerd.

Grondprijzenbeleid
Marktconformiteit is het uniforme uitgangspunt bij het bepalen van (grond)prijzen. Veelal bepalen wij dit aan de hand van advisering waarin de residuele berekeningsmethode is toegepast. De uitgifteprijs-berekeningen worden direct voorafgaand aan de daadwerkelijke uitgifte toegepast.
Voor sociale huurwoning kavels voor onze corporaties houden we rekening met het feit dat de woningen langjarig als huurwoning worden ingezet en hebben wij afspraken gemaakt voor een vaste grondprijs met CPI-index per sociale huurwoning.

Ook voor zogenoemd “snippergroen” (voor particuliere tuinuitbreiding) en voor kavels binnen een ontwikkellocatie bestemd voor realisatie van gemeentelijk maatschappelijk vastgoed, wordt een uitzondering op het principe van marktconformiteit gemaakt. Voor snippergroen geldt, bijzondere omstandigheden daargelaten, een vaste verkoopprijs van € 50,- per m².
Voor grond binnen een grondexploitatie ten behoeve van realisatie van bij de gemeente in eigendom blijvend maatschappelijk vastgoed (een interne overdracht) gaan wij in principe uit van de grondkostprijs binnen die grondexploitatie. Deze is in het verleden vastgesteld op € 110,- per m² excl. BTW).

Voortgang beleidsuitvoering bouwgrondexploitatie (gemeenten en derden)
De komende periode gaan we in ieder geval verder vorm en inhoud geven aan o.a. ontwikkeling voorzijde vm PBH Zuidlaren, plan Laarhove, planuitwerking locaties De Kooi en Bladergroenschool, plan Vries Zuid, Ter Borch en Businesspark Ter Borch.
Ook verwachten we dat eind 2026 de eerste omgevingsvergunning aanvragen voor het centrum Eelde worden ingediend door de eigenaren/stakeholders.
Het aantal aanvragen bouwplaninitiatieven (verzoeken voor de bouw van een of meer woningen) blijft onverminderd hoog. Wij verwachten dat die trend zich ook in 2027 doorzet. Elk verzoek wordt getoetst aan de uitgangspunten van Ruimtelijk Beleid zoals o.a. opgenomen in de Omgevingsvisie, Woonvisie, etc.

Via het “intakeloket bouwplaninitiatieven” wordt bezien of de gevraagde afwijking van het vigerende planologisch regime als kansrijk kan worden gezien. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als het plan tegemoet komt aan beleidsdoelen van de gemeente zoals o.a. verwoord in de Omgevingsvisie en de Woonvisie (o.a. programmering en doelgroepen) van de gemeente en ook de uitkomst van de toets aan de afspraken zoals gemaakt in de regionale woondeal en in de prestatieafspraken met de corporaties (m.n. planning, omvang en programmering) positief is.
Is dat het geval dan faciliteert en begeleidt de gemeente, onder toepassing van de wettelijk verplichte regels van kostentoerekening en -verhaal deze bouwplaninitiatieven (ontwikkelplanologie).
De gemeente sluit met initiatiefnemer een anterieure overeenkomst waarin in ieder geval afspraken over het vergoeden van de kosten van het begeleiden van de (in opdracht en op kosten van de initiatiefnemer opgestelde) plannen, het aanleggen van openbare voorzieningen en het inrichten van de openbare ruimte worden vastgelegd.
Het, onder de regels van kostentoerekening en –verhaal, faciliteren en begeleiden van bouwplaninitiatieven (ontwikkelplanologie), mits hieromtrent op basis van de ruimtelijke beleidskaders en afwegingen een positieve grondhouding kan worden aangenomen, is een wettelijke taak op basis van de Omgevingswet.
Een initiatiefnemer heeft een plan of idee voor (en de beschikking over) een locatie waarop hij/zij een of meer woning(en) of ander(e) gebouw(en) wil bouwen. In veel gevallen zal hiervoor een bijdrage aan het bevoegde gezag moeten worden betaald. Dit noemen we kostenverhaal. Overheden zijn verplicht om die kosten te verhalen.
Het aantal ingediende initiatieven is al jarenlang hoog. Lang niet elke aanvraag kan als kansrijk worden bestempeld, dan wel vraagt aanzienlijke aanpassingen voordat een definitieve beoordeling daarvan kan plaatsvinden. Daarnaast wordt in toenemende mate nog voor de eerste bestuurlijke beoordeling van een initiatief als zijnde “kansrijk” mede vanwege het door een initiatiefnemer gestarte participatietraject ook enige inbreng en inzet van de gemeente in de participatiefase verwacht en gevraagd. Hierdoor is het beschikbare budget “bouwplaninitiatieven” ontoereikend. Hiervoor is een nieuw beleidsclaim elders in de voortgangsrapportage begroting 2026 en/of begroting 2027 opgenomen.

Soms, bijvoorbeeld bij grootschalige herstructureringsprojecten en centrumontwikkelingen is er sprake van meer kosten dan opbrengsten voor de (individuele) planrealisatoren. Hierdoor kunnen niet alle door de gemeente ten behoeve van deze bouwplannen gemoeide kosten op de realisatoren van het bouwplan c.q. de eigenaren in het ontwikkelgebied worden verhaald, dan wel kan er sprake zijn van een negatieve grondexploitatie
Ook is er sprake van gewenste en noodzakelijke investeringen in het openbaar gebied die, omdat ook anderen daarvan profiteren, en e.e.a. ook ten behoeve van het algemeen maatschappelijk nut is, lang niet volledig aan de bouwplaninitiator kunnen worden toegerekend.
In die gevallen is naast inzetten van eventueel beschikbare financieringsmiddelen (subsidies) een gemeentelijke investeringsbijdrage in dergelijke herstructurerings- of centrum-gebiedsontwikkelingen onontkoombaar. Dit vertaalt zich vaak door de kosten van openbare voorzieningen en openbare ruimte deels of geheel voor eigen rekening te nemen.

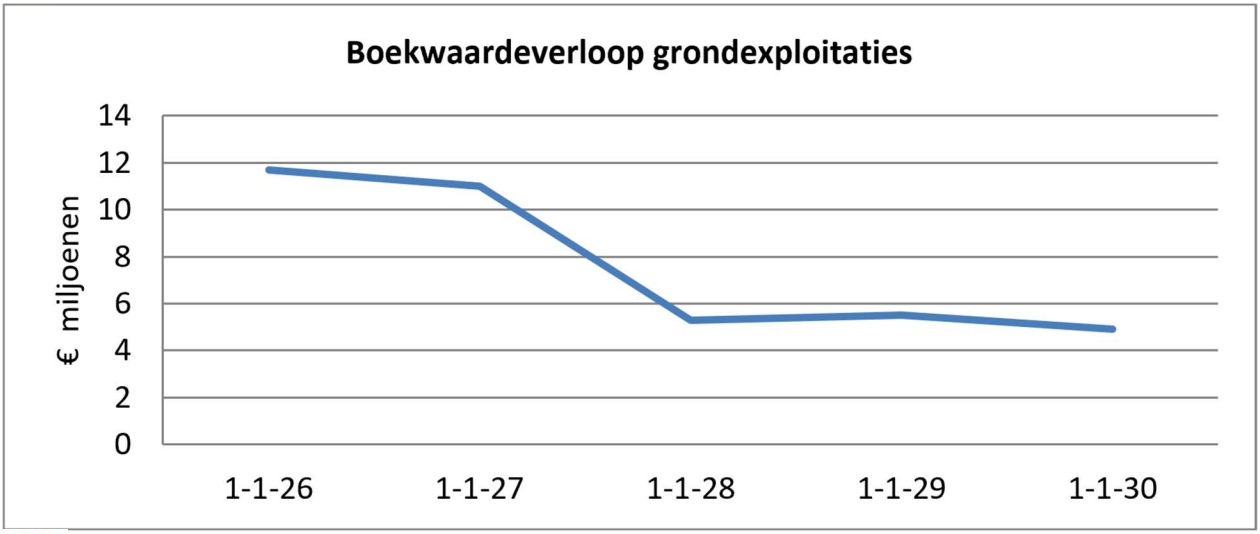
Bedrijfsvoering
Bij de beoordeling van bouwplan-initiatieven van derden zijn meerdere vakdisciplines binnen het Fysiek Domein betrokken. De behandeltermijnen van die plannen blijven onder druk staan. Dit komt onder andere omdat aangeleverde planinformatie vaak niet gelijk compleet (beschikbaar) is, en de regie op de planning (en uitvoering) van die bouwplannen bij de initiatiefnemer ligt, maar ook omdat de inzet van diezelfde disciplines die bij deze plannen / procedures betrokken zijn, ook ingezet worden voor realisatie van de gemeentelijke plannen en projecten die ruimtelijk en financieel vertaald en geborgd moeten worden.

Boekwaardes
De totale boekwaarde op 1 januari 2026 van alle locatieontwikkelingen (inclusief bedrijventerreinen) is ruim € 11,78 miljoen. Dit is de boekwaarde waarbij is rekening gehouden met de winstnemingen welke zijn verantwoord in de jaarrekening 2025 en de verwachte winstnemingen vanaf 2026. Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2026 zijn de verwachte winstnemingen vanaf 2026 becijferd op ca. € 4,40 miljoen.
In onderstaande tabel treft u de weergave de boekwaarde en het verwachte verloop daarvan aan.

Overige materiele vaste activa	Boekwaarde 1 januari 2026	Verwachte boekwaarde per 01-Jan-27	Verwachte boekwaarde per 01-Jan-28	Verwachte boekwaarde per 01-Jan-29	Verwachte boekwaarde per 01-Jan-30
Verspreide Gronden	307.380	276.642	248.978	224.080	201.672
Vriezerbrug Zuid	3.134.845	3.134.845	3.134.845	3.134.845	3.134.845
Loopstukken fase 2	384.440	384.440	384.440	384.440	384.440
Tienelswolde	233.695	233.695	233.695	233.695	233.695
Prins Bernardhoeve vm erfpachtsgronden	375.048	375.048	375.048	375.048	375.048
Aankoop gronden Leyten	481.482	481.482	481.482	481.482	481.482
Goudenregenlaan	38.363	38.363	38.363	38.363	38.363
Broekveldt	51.346	51.346	51.346	51.346	51.346
Percelen Brongebied	704.520	704.520	704.520	704.520	468.680
Dagmavo Paterswolde	-34.026	-34.026	-34.026	-34.026	-34.026
Gronden achter Hoofdweg 83 Eelde	145.774	145.774	145.774	145.774	145.774
Gronden De Bronnen	2.551.054	2.551.054	2.551.054	2.551.054	2.551.054
Totaal	8.373.921	8.343.183	8.315.519	8.290.621	8.032.373

Projecten in exploitatie	Boekwaarde 01-Jan-26	Verwachte boekwaarde per 01-Jan-27	Verwachte boekwaarde per 01-Jan-28	Verwachte boekwaarde per 01-Jan-29	Verwachte boekwaarde per 01-Jan-30
Ter Borch	3.107.471	3.662.003	-1.203.189	-638.908	-45.498
Business Park Ter Borch	4.398.112	3.803.489	4.027.411	5.310.647	5.589.575
Vries Zuid	-2.266.572	-1.427.621	-699.102	-406.497	-89.216
Laarhove	6.548.122	5.030.865	3.176.411	1.238.062	-484.828
Totaal	11.787.133	11.068.736	5.301.531	5.503.304	4.970.033

Zoals blijkt uit onderstaande grafiek, laat de totale boekwaarde van de projecten in exploitatie de vanaf het jaar 2027 een dalende lijn zien. Dit komt met name doordat de verwachting is dat vanaf het jaar 2027 inkomsten kunnen worden gegenereerd in Laarhove.

Op de balans wordt de boekwaarde van de grondexploitaties als volgt onderverdeeld:
Bouwgrond in exploitatie (BIE): € 11.787.133 – vlottende activa/voorraden
Zie bovenstaande tabel onder projecten in exploitatie voor een specificatie van dit bedrag.
Grondexploitaties in voorbereiding (voormalige NIEGG) € 8.373.921 – materiele vaste activa

Zie bovenstaande tabel onder overige materiele vaste activa voor een specificatie van dit bedrag.
Voorbereidingskosten € 1.252.571 – immateriële vaste activa
Het totaal geactiveerde bedrag onder immateriële vaste activa (voorbereidingskosten en kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor het centrum Zuidlaren, PBH-voorzijde en overige vrijgekomen locaties per ultimo 2025 is € 1.252.571. Per medio augustus is deze boekwaarde toegenomen met ruim € 118.000 waardoor de boekwaarde medio augustus 2026 ca. € 1,37 miljoen is.

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 01/01/2026	Uitgaven tot medio augustus 2026	Ontvangen subsidies	Boekwaarde medio augustus 2026
Kosten onderzoek en ontwikkeling Centrumvisie Zuidlaren	542.504	45.000		587.504
PBH-voorzijde	783.504	28.000		811.504
Overige vrijgekomen locaties	-73.437	45.000		-28.437
totaal	**1.252.571**	**118.000**	**0**	**1.370.571**

Ook de komende jaren zal de aandacht binnen het grondbeleid zich blijven richten op realisatie van de in de woningbouwmonitor en in de Verstedelijkingsstrategie voor de komende jaren opgenomen ontwikkellocaties.

Speerpunten voor het grondbeleid zijn:

- Het opstellen, bewaken en tijdig bijstellen van grondexploitaties behorend bij gemeentelijke bouwgrondexploitaties (locatie/gebiedsontwikkelingen);
- Via beheer, verwerving en inzet van (strategische) grondposities een bijdrage leveren aan realisatie van (ontwikkel) uitgangspunten uit de Omgevingsvisie, Woonvisie, en regionale Woondeal;
- Afronden actualisatie Nota Grondbeleid (o.b.v. Omgevingswet en jurisprudentie) en Nota Grondinventarisatie(herbeoordeling gemeentelijke grondpositie-portefeuille)
- Voortgang in de planvorming en realisatie voor nieuwbouw en herontwikkeling van locaties;
- Gronduitgifte- / ontwikkelovereenkomsten;
- Toepassen kostenverhaal etc. via (anterieure) overeenkomsten bij de intake en (procedurele) begeleiding van niet gemeentelijke bouwplaninitiatieven;
- Verdere uitvoering van de belastingplicht voor de VPB;

Financiële stand
De financiële vertaling van een locatieontwikkeling in exploitatie vindt plaats in een grondexploitatie.
Aan de hand van de actuele inzichten omtrent de van toepassing zijnde beleids- en overige kaders en de diverse planonderdelen worden berekeningen en prognoses opgesteld en uitgevoerd en verwerkt in een grondexploitatie. Uiteindelijk wordt de financiële stand inzichtelijk gemaakt via een berekende eindwaarde en contante waarde. Op deze wijze wordt voldaan aan het Besluit Begroting en Verantwoording vereisten over de informatievoorziening grondbeleid.
Ten minste eenmaal per jaar vindt deze actualisatie plaats.
Het beeld van de huidige actieve grondexploitaties per 1 januari 2026 is als volgt.

- Uit de winstgevende exploitaties wordt aan het einde van de looptijd van deze exploitaties een positief resultaat van ca. € 4,40 miljoen op contante waarde verwacht. Dit bedrag zal via tussentijdse winstnemingen voor verdere bestemming in aanmerking komen.
- Daarnaast voorzien we in de grondexploitatie van Laarhove een tekort van € 0,83 miljoen op contante waarde. Voor dit tekort is een voorziening gevormd.

De eerstvolgende actualisatie van de grondexploitaties krijgt in het eerste kwartaal 2027 zijn beslag en zal dan voorafgaand aan de jaarrekening ter besluitvorming aan uw raad worden voorgelegd.

Centrumontwikkelingen

In 2026 is stedenbouwkundig kader centrum Eelde vastgesteld. Hierin zijn de nieuwe ruimtelijke kaders voor bouwplan(initiatieven) en -ontwikkelingen en de openbare ruimte in het centrum van Eelde vastgelegd.
Voor de uitvoering van de herinrichting van de openbare ruimte is krediet beschikbaar gesteld. De projectmatige uitvoering (opstellen en uitvoeren van een DO) is direct na de zomer 2026 gestart.
Voor de herontwikkeling van de voorzijde van het PBH-complex zijn twee Bopa vergunningprocedures gestart en is een grondexploitatie opgesteld waarover gemeentelijke besluitvorming in Q4 van 2026 wordt verwacht.
In de eerste helft van 2026 is door de gemeenteraad het krediet voor herinrichting van het openbaar gebied in het centrum van Zuidlaren beschikbaar gesteld. De projectmatige uitvoering (opstellen en uitvoeren van een DO) is direct na de zomer 2026 gestart.

Verwachte inkomsten en uitgaven grondexploitaties

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het onderhanden werk van de gronden in exploitatie exclusief eventuele toekomstige winstnemingen. In de tabel is onderscheid gemaakt tussen woningbouwlocaties en bedrijventerreinen.

	Boekwaarde 01/01/2026	Inkomsten 2026	Uitgaven 2026	Boekwaarde 31/12/2026	Inkomsten 2027	Uitgaven 2027	Boekwaarde 31/12/2027
Ter Borch	3.107.471	652.762	978.465	3.433.174	6.728.055	608.508	-2.686.373
Laarhove	6.548.122	0	5.300.652	11.848.774	2.563.562	928.660	10.213.872
Vries Zuid	-2.266.572	217.936	834.216	-1.650.292	0	591.462	-1.058.830
subtotaal	**7.389.021**	**870.698**	**7.113.333**	**13.631.656**	**9.291.617**	**2.128.630**	**6.468.669**
Business Park Ter Borch	4.192.179	2.220.000	1.581.396	3.759.508	1.463.700	1.649.587	3.945.395
subtotaal	**4.398.112**	**2.220.000**	**1.581.396**	**3.759.508**	**1.463.700**	**1.649.587**	**3.945.395**
Totaal	11.787.133	3.090.698	8.694.729	17.391.164	10.755.317	3.778.217	10.414.064

Bovengenoemde geraamde inkomsten en uitgaven zijn gebaseerd op gespecificeerde ramingen zoals opgenomen in de op 23 juni 2026 door uw raad vastgestelde grondexploitaties.
Voor eventuele af te waarderen of afgewaardeerde gronden wordt/is een voorziening “afwaardering gronden” gevormd. Eventuele verliezen worden afgeboekt ten laste van de in de Algemene Reserve Calamiteiten (ARCA). Echter, hiervan is op dit moment geen sprake.
In onderstaand overzicht worden de verwachte kosten en opbrengsten vanaf het jaar 2027 weergegeven. De laatste twee kolommen geven het verwachte resultaat weer aan het einde van de looptijd van het project. Deze gegevens zijn gebaseerd op de grondexploitaties per 1 januari 2026.

	Raming kosten vanaf 2027	Raming opbrengsten vanaf 2027	Eindwaarde 2026*	Netto Contante Waarde 2026*
Ter Borch	1.650.000	6.728.055	3.482.191	3.346.317
Laarhove	9.672.000	22.003.000	-923.652	-836.170
Vries Zuid	1.093.572	0	1.102.712	1.059.685
subtotaal	**12.415.572**	**28.731.055**	**3.661.251**	**3.569.832**
Business Park Ter Borch	15.287.277	19.630.000	-466	-409
subtotaal	**15.287.277**	**19.630.000**	**-466**	**-409**
Totaal	27.702.849	48.361.055	3.660.785	3.569.423

Niet in exploitatie genomen (bouw)grond (NIEGG)

Deze gronden zijn meestal anticiperend of strategisch aangekocht. Er is dan nog geen grondexploitatie, maar de verwachting is wel dat de grond dient voor bebouwingsuitbreiding. Voor deze grond moet een reëel en stellig voornemen bestaan dat deze in de nabije toekomst wordt bebouwd. Deze verwachting moet zijn gebaseerd op een raadsbesluit. In dit besluit dient de raad inhoud te hebben gegeven aan ambitie en planperiode. NIEGG bevindt zich dan als het ware op de startlijn van de “vervaardigingsfase” vanwege de intenties met de grond.

Vanaf 1 januari 2016 komt de balanscategorie “niet in exploitatie genomen bouwgronden” niet meer voor in het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden). Dit betekent de gemeente deze gronden heeft moeten her rubriceren van de voorraden naar terreinen en gronden bij de materiele vaste activa.

Materiele vaste activa hebben als waarderingsgrondslag verkrijgingsprijs of duurzaam lagere marktwaarde. Inmiddels hebben alle gronden een marktwaardetoets ondergaan en zijn alle gronden gewaardeerd tegen de geldende bestemming of marktwaarde.

Deze nieuwe rubricering heeft tevens tot gevolg dat het met ingang van 1 januari 2016 niet meer is toegestaan om rente of overige kosten toe te rekenen aan deze gronden.

Eventuele voorbereidingskosten voor toekomstige grondexploitaties (bijvoorbeeld kosten van onderzoek en ontwikkeling) mogen onder voorwaarden worden geactiveerd onder de immateriële vaste activa zoals het geval is bij de centrumontwikkeling Zuidlaren (PBH-terrein).

Van de nog niet in exploitatie genomen gronden, nu strategische gronden (MVA) is de gemiddelde boekwaarde per m² als volgt.

Project	Boekwaarde per m²
Verspreide Gronden	1,73
Vriezerbrug Zuid	7,00
Loopstukken fase 2	7,00
Tienelswolde	7,00
Prins Bernardhoeve vm erfpacht gronden	22,73
Aankoop gronden Leyten	22,63
Broekveldt	7,00
Gronden achter Hoofdweg 83 Eelde	132,52
Percelen Brongebied	6,00
Gronden De Bronnen	8,20

6.7. Duurzaamheid

Wij streven ernaar Tynaarlo te verduurzamen. Dit brede maatschappelijke thema staat hoog op de maatschappelijke en gemeentelijke agenda. In veel beleidsvelden komt de aandacht voor duurzaamheid aan bod, of het nu gaat om woningbouw en gebouwen, verkeer en vervoer, economie, water en groenbeheer.

Planvorming Programma Duurzaamheid

In het duurzaamheidsprogramma 2020-2030 hebben we de opgaven beschreven en onze ambities bepaald. We zien de gemeente als één van de partijen die bijdraagt aan de duurzaamheidsopgave.
We werken daarom niet alleen. Samen met inwoners, bedrijven, kennisinstellingen en (maatschappelijke) organisaties zijn we aan de slag. De ene keer als aanjager, de andere keer als ondersteuner, dan weer als verbinder. Ieder thema en elk project vraagt om maatwerk. Welke rol we als gemeente oppakken, bekijken we dan ook per onderwerp. Zo spelen we in op dat wat nodig is.
Daarbij gaan we uit van onze leidende principes: (1) lokale kracht, (2) gemeente als voorbeeld en (3) kennis delen.

De stip op de horizon
Onze ambitie is kort maar krachtig: In Tynaarlo realiseren we in 2030 een CO2-reductie van 49% en in 2050 een reductie van 95% ten opzichte van 1990. Daarmee zetten we een duidelijke stip op de horizon. We willen CO2 reduceren en bewegen in die richting door in te zetten op vijf pijlers. Bij alle activiteiten die we ondernemen, vragen we ons af welke CO2-effecten die hebben. We proberen daarbij zo goed mogelijk in beeld te brengen wat die effecten zijn en welke keuzes er te maken zijn.

De vijf pijlers voor de visie zijn:

- Pijler 1: ‘Hernieuwbare energie’
- Pijler 2: ‘Woningen en gebouwen’
- Pijler 3: ‘Mobiliteit’
- Pijler 4: ‘Circulaire economie’

Pijler 5: ‘Natuur en Milieu’

Monitoring

Sinds 2022 monitoren we jaarlijks de CO2-reductie in de gemeente door middel van een eigen gemeentelijke CO2-monitor. Tweejaarlijks worden de duurzaamheidsdoelen en ambities in de raad geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Een eerste evaluatie van “het programma duurzaamheid gemeente Tynaarlo 2020-2030” werd tijdens de gemeenteraadsvergadering van 30 januari 2024 besproken. Bij de besluitvorming is een motie aangenomen om aanvullend op het programma duurzaamheid concrete, kwantificeerbare doelen te gaan formuleren. Hierop volgend heeft een raadsbijeenkomst plaatsgevonden. De opbrengsten van deze raadsbijeenkomst worden verwerkt in de volgende evaluatie van het programma duurzaamheid. Deze wordt eind 2026 afgerond.

Ontwikkelen communicatieplatform duurzaamheid

In 2023 is advies voor een communicatiestrategie voor duurzaamheid opgesteld. Een belangrijk onderdeel uit de communicatiestrategie is een communicatieplatform duurzaamheid: “Duurzaam Tynaarlo”. Dit is dé plek waar de inwoner naartoe kan op het gebied van duurzaamheid. In september 2025 is het platform gelanceerd. Het platform wordt continu gevuld met actuele

informatie en verder doorontwikkeld. In 2027 wordt gestart met fase 2 van de ontwikkeling van het platform, waarin aanvullende functionaliteiten worden gerealiseerd. Hiermee wordt de gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid van het platform verder vergroot. De huisstijl van “Duurzaam Tynaarlo” wordt doorgevoerd in de verschillende communicatieuitingen die een koppeling kennen met het programma duurzaamheid.

pMiek en transportschaarste

De energietransitie is in volle gang. De verschuiving naar duurzame energiebronnen en elektrificatie van diverse sectoren resulteert erin dat de vraag naar energie-infrastructuur het aanbod overstijgt. Dit leidt tot transportschaarste en maakt het maken van keuzes nodig om investeringen in het energienet te prioriteren. Om gezamenlijke keuzes te kunnen maken heeft elke provincie een provinciaal Meerjarenprogramma Energie en Klimaat (pMIEK) ontwikkeld. Het pMIEK voorziet netbeheerders van input voor de investeringsplannen (IP), die om de twee jaar worden geactualiseerd. In 2024 is door de provincie in samenwerking met netbeheerders en gemeente gewerkt aan de de pMIEK 2.0 en deze is in januari 2025 opgeleverd. In de PMIEK2.0 hebben vier concrete projecten de PMIEK-status gekregen. Dit betreft drie projecten op hoogspanningsniveau (Emmen, Emmen Bargermeer en Zeijerveen) en het project aftakking waterstofbackbone Emmen. Het proces voor het opstellen van de derde versie van de PMIEK is gestart in 2025 en deze PMIEK3.0 zal begin 2027 opgeleverd worden.

Ontwikkelingen zon-PV

In de gemeentelijke Omgevingsvisie wordt op hoofdlijnen beschreven hoe hernieuwbare energie een plek kan krijgen in onze gemeente. Van najaar 2024 tot en met eind 2025 heeft het participatietraject plaatsgevonden om het beleid uit de omgevingsvisie verder uit te werken in een beleidskader zon op land. Dat beleidskader is gereed en kan eind 2026 door de gemeenteraad worden vastgesteld.

In 2025 en 2026 is is onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van een sociaal zonnepark. Het doel is dat mensen met minder budget kunnen participeren, waarbij de opbrengsten ten goede komen aan diezelfde doelgroep. Eind 2026 kan door de raad een besluit worden genomen over de vervolgstap.

Recent is in provinciaal verband een strategische analyse uitgevoerd om de meest kansrijke bedrijfsdaken in beeld te brengen. Deze analyse zal als input dienen voor de uitvoeringsagenda voor zon op gebouw. Deze uitvoeringsagenda zal onderdeel uitmaken van de bredere strategie bedrijventerreinen die op dit moment opgesteld wordt. In deze strategie bedrijventerreinen zal het thema duurzaamheid in brede zin een plek krijgen waaronder zon op dak.

Warmtetransitie

We werken aan een duurzame warmtevoorziening voor de gebouwde omgeving. Energiebesparing blijft daarbij de belangrijkste eerste stap, waarbij isolatie van woningen essentieel is om het energieverbruik te verlagen, wooncomfort te verbeteren en toekomstige warmteoplossingen mogelijk te maken.

In 2027 ligt de nadruk op het vaststellen en start uitvoering van het Warmteprogramma. Een groot deel van het Warmteprogramma is in 2026 in concept uitgewerkt. Dit programma volgt de in 2022 vastgestelde Transitievisie Warmte op en is een verplicht instrument onder de Omgevingswet. In het Warmteprogramma wordt uitgewerkt hoe de gemeente samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties en andere partners invulling geeft aan de warmtetransitie in de komende 10 jaar.

Voor de uitvoering van taken binnen de warmtetransitie maakt de gemeente gebruik van de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen ter ondersteuning van de gemeentelijke klimaat- en energieopgave. De CDOKE- en diverse SpUk-middelen (SpUk Lokale aanpak Isolatie, SpUk ontzorgingsprogramma isolatieaanpak Nij Begun, SpUk energiearmoede) worden ingezet voor de ontwikkeling en uitvoering van het Warmteprogramma, de benodigde onderzoeken, regionale samenwerking en de communicatie en participatie rondom de warmtetransitie.

Isolatieaanpak Nij Begun - Maatregel 29

In 2023 zijn we betrokken geraakt bij de uitwerking van Maatregel 29 uit de kabinetsreactie 'Nij Begun' op het rapport "Groningers boven gas". Maatregel 29 betreft een isolatieaanpak en het doel is om zoveel mogelijk woningen te isoleren vóór 2035, in alle gemeenten in de provincie Groningen en de Noord-Drentse gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo. We zien de uitvoering van Nij Begun als een mooie kans waar onze inwoners flink van zullen profiteren. Na vaststelling van de regeling door het Rijk is in juni 2025 gestart met het afhandelen van de eerste subsidieaanvragen 'terugwerkende kracht' (1.373 aanvragen in sept. 2026). Vanaf september 2025 is het subsidieloket postcodegewijs opengesteld voor nieuwe subsidieaanvragen (601 aanvragen in sept. 2026). Als gevolg van de aanloopfase van de aanpak hebben bewoners te maken met lange wachttijden bij het aanvragen van een isolatieplan en de subsidie. Vanuit deze ervaringen wordt de isolatieaanpak verder doorontwikkeld.

De gemeente Tynaarlo vormt een 'perceel' met gemeenten Westerkwartier, Noordenveld en Aa en Hunze om samen met een passende partij (Regionaal Energieloket) inwoners te ondersteunen bij de isolatieaanpak. De ondersteuningsaanpak van de gemeente Tynaarlo richt zich op campagnevoering, informatiebijeenkomsten, telefonische ondersteuning, huisbezoeken en inloopspreekuren. De ondersteuningsaanpak wordt voor 2027 uitgewerkt in aansluiting op de (door)ontwikkelingen van de isolatieaanpak Nij Begun en de eigen lokale aanpak isolatie.

Uitvoeringsregeling lokale (energie-)initiatieven

De gemeente Tynaarlo wil inwoners, groepen en buurten die samen willen werken of al bezig zijn, helpen en begeleiden. Dit helpt om krachten te bundelen en gezamenlijk aan de overgang naar duurzame warmte te werken. Initiatieven kunnen gebruik maken van de gemeentelijke subsidieregeling ondersteuning duurzame bewonersinitiatieven en de uitvoeringsregeling Lokale Energie-Initiatieven. Bij deze laatste kunnen initiatieven tot maximaal 12.500 euro aanvragen. Ook wordt via deze regeling een vrijwilligersvergoeding uitgekeerd aan meer dan 20 actieve energiecoaches en warmtescanners in de gemeente. Op basis van ervaringen wordt de regeling geëvalueerd en deze loopt door in 2027.

Flexteam warmte

In 2023 is regionaal het Flexteam Warmte Drenthe opgezet door de Drentse gemeenten en de provincie Drenthe. Volgens besluitvorming binnen het DOE (Drents Overleg Energie) loop de inzet van het Flexteam minimaal door tot en met 2030. In 2024 is het Flexteam gestart met inzet bij het eerste warmteplan (wijkuitvoeringsplan) in de gemeente Tynaarlo: Warmteplan de Fledders. Dit plan is opgesteld in samenwerking met buurtbewoners en het Buurtteam De Fledders (nu Energieteam Vries). In 2026 is er uitvoering gegeven aan het warmteplan middels de vastgestelde uitvoeringsagenda. Ook in 2027 zullen activiteiten worden georganiseerd door het energieteam Vries in samenwerking met de gemeente.
Daarnaast ondersteunt het Flexteam in 2026 en 2027 bij onderzoeken ten behoeve van en het opstellen van het warmteprogramma.

Energiearmoede

In 2022 en 2023 heeft gemeente Tynaarlo een specifieke uitkering van het Rijk ontvangen waarmee kwetsbare huishoudens in huur- en koopwoningen ondersteund kunnen worden bij het nemen van energiebesparende maatregelen om op korte termijn de energierekening te verlagen. De zgn. *wijkgerichte aanpak* is voorbereid en de afgelopen periode uitgevoerd met de woningcorporaties, huurdersverenigingen en de Energiecoöperatie Drentse Aa. De wijkgerichte aanpak houdt in dat energiecoaches bij huishoudens langsgaan om te kijken wat er in huis aan energiebesparing is te realiseren. Ook neemt de coach kleine energiebesparende maatregelen mee en een energiedisplay. In 2025 is de aanpak doorontwikkeld in afstemming met de samenwerkingspartners. Hierin is ingezet op 'huurderscafes' waarbij specifiek huurders worden aangeschreven voor een informatieve avond.
In 2026 is tevens de *witgoedregeling* ingevoerd. Met deze regeling kunnen huishoudens met een laag inkomen ondersteuning ontvangen bij de vervanging van een energie-onzuinig witgoedapparaat door een energiezuiniger alternatief. Hiermee wordt beoogd het energieverbruik en de energielasten van kwetsbare huishoudens te verlagen.
De inzet op het terugdringen van energiearmoede wordt bekostigd vanuit de beschikbare SPUK-middelen energiearmoede, die doorlopen tot en met 2027. In het laatste kwartaal van 2026 wordt de uitvoering voor 2027 afgestemd met de samenwerkingspartners.
Naast de gemeentelijke inzet profiteren inwoners van provinciale en regionale ondersteuningsmaatregelen. Een voorbeeld hiervan is het Fixteam Drenthe.
Tot slot blijft het Tijdelijk Noodfonds Energie een belangrijk instrument voor huishoudens met een laag inkomen en relatief hoge energielasten. Het kabinet heeft aangekondigd het fonds in de winter van 2026/2027 opnieuw open te willen stellen, zodat huishoudens die daarvoor in aanmerking komen tijdelijk ondersteuning kunnen ontvangen bij het betalen van hun energierekening.

Drentse Energie Aanpak

De Drentse Energie Aanpak (DEA) is een provinciale samenwerking waarin de twaalf Drentse gemeenten, de provincie Drenthe, waterschappen, netbeheerders en maatschappelijke partners gezamenlijk werken aan de opgaven uit de energietransitie. De samenwerking is per september 2025 ontstaan vanuit de behoefte om kennis, expertise en uitvoeringskracht te bundelen, zodat de complexe energieopgaven efficiënter kunnen worden uitgevoerd. De Regionale Energiestrategie (RES) voor Drenthe maakt onderdeel uit van deze gezamenlijke aanpak.
Binnen de DEA wordt gewerkt met een centraal programmabureau en verschillende uitvoerende teams. Deze teams ondersteunen zowel gemeenten als inwoners bij de uitvoering van energiebesparende en verduurzamingsmaatregelen.
De belangrijkste uitvoerende onderdelen zijn:

- **Drents Energieloket (DEL)**: biedt onafhankelijke informatie, advies en ondersteuning aan inwoners bij het verduurzamen van hun woning, energiebesparing en het treffen van energiemaatregelen.
- **Fixteam Drenthe**: ondersteunt inwoners door het kosteloos aanbrengen van kleine energiebesparende maatregelen, zoals tochtstrips, radiatorfolie, ledverlichting en waterbesparende voorzieningen. Hiermee wordt energiebesparing laagdrempelig en direct toegankelijk gemaakt.
- **Flexteam Warmtetransitie**: levert tijdelijke expertise en uitvoeringscapaciteit aan Drentse gemeenten voor de uitvoering van de warmtetransitie. Het team ondersteunt onder andere bij het ontwikkelen van het warmteprogramma, warmteplannen, participatietrajecten en beleidsontwikkeling. Daarnaast zorgt het Flexteam voor kennisdeling tussen gemeenten.

- **Regionale Energiestrategie (RES):** binnen de DEA werken gemeenten, provincie en andere partners gezamenlijk aan de regionale energieopgaven. Hierbij wordt samengewerkt aan thema's zoals duurzame energieopwekking, energiesystemen, ruimtelijke inpassing en maatschappelijke betrokkenheid, met als doel de energietransitie in Drenthe samenhangend en efficiënt vorm te gevenMet deelname aan de Drentse Energie Aanpak benutten we de gezamenlijke kennis, capaciteit en uitvoeringskracht binnen Drenthe en wordt bijgedragen aan een effectieve uitvoering van de lokale energie- en klimaatdoelstellingen. Hieronder volgt een verdere toelichting op bovenstaande onderdelen.

Drents Energieloket
De flinke toename in verduurzaming heeft de afgelopen jaren om doorontwikkeling van het Drents Energieloket gevraagd. In 2027 zal het Drents Energieloket zich blijven richten op het verstevigen en optimaliseren van de basis. De capaciteit is vergroot en ook gaat het loket nu modulaire maatwerkuitvoering ontwikkelen, zogeheten plusdiensten. Wij maken gebruik van dergelijke plusdiensten, denk aan de inzet van het Drents Energieloket bij de verschillende inloopspreekuren voor het thema Duurzaamheid, om bewonersvragen te beantwoorden en bewoners op weg te helpen met de subsidieregeling Nij Begun.

Flexteam warmte
In 2023 is regionaal het Flexteam Warmte Drenthe opgezet door de Drentse gemeenten en de provincie Drenthe. Volgens besluitvorming binnen het DOE (Drents Overleg Energie) loop de inzet van het Flexteam minimaal door tot en met 2030. In 2024 is het Flexteam gestart met inzet bij het eerste warmteplan (wijkuitvoeringsplan) in de gemeente Tynaarlo: Warmteplan de Fledders. Dit plan is opgesteld in samenwerking met buurtbewoners en het Buurtteam De Fledders (nu Energieteam Vries). In 2026 is er uitvoering gegeven aan het warmteplan middels de vastgestelde uitvoeringsagenda. Ook in 2027 zullen activiteiten worden georganiseerd door het energieteam Vries in samenwerking met de gemeente.
Daarnaast ondersteunt het Flexteam in 2026 en 2027 bij onderzoeken ten behoeve van en het opstellen van het warmteprogramma.

Fixteam
Sinds 2024 vinden er Fixteam-acties plaats in de gemeente. Het Fixteam is een initiatief vanuit de Provincie Drenthe in samenwerking met de gemeenten. Sinds de start van het Fixteam zijn 1.119 woningen door het Fixteam bezocht. We zien ieder jaar een stijging in het aantal aanvragen voor het Fixteam. In het derde en vierde kwartaal van 2026 wordt geëvalueerd of het Fixteam in 2027 ingezet zal worden.

Soortenmanagementplan
Bij het isoleren van daken of gevels kunnen onbedoeld beschermde diersoorten zoals vleermuizen, zwaluwen of huismussen worden verstoord en hun onderkomens worden vernietigd. Dit is in strijd met de Omgevingswet (eerder bekend als de Wet natuurbescherming). De meest robuuste oplossing om de isolatieopgave en natuurbescherming te combineren betreft een vergunning op basis van een gebiedsgerichte SMP (soortenmanagementplan). Door gebruik te maken van deze vergunning is het o.a. voor onze inwoners eenvoudiger om isolatie aan te brengen omdat er niet meer voor elke woning een ecologisch onderzoek nodig is. Het onderzoek en het opstellen van het SMP ten behoeve van de gemeentebrede vergunning is aanbesteed en wordt uitgevoerd en vormgegeven in 2027 en 2028. Daarbij maken we ook gebruik van de mogelijkheden die het pre-SMP biedt.
De pre-SMP methodiek houdt in dat gedurende de ontwikkeltijd om tot een SMP te komen de

gemeente onder bepaalde voorwaarden al gebruik mag maken van een tijdelijke vergunning. Op basis van deze tijdelijke vergunning mag gedurende het pre-SMP maximaal tot 20% van het particuliere woningbestand per CBS-buurt geïsoleerd worden. Wel dient vooruitlopend op het feitelijke SMP al een compensatieplan opgesteld te worden en compensatiemaatregelen (kraamverblijfplaatsen voor vleermuizen) gerealiseerd te worden. Opdracht voor het opstellen van dit compensatieplan is verleend en zit in de afrondende fase. Hierbij is in overleg met de Provincie Drenthe gezocht naar locaties waar kraamvoorzieningen kunnen worden gerealiseerd. Wij verwachten de pre-SMP vergunning rond mei 2027 te mogen gaan gebruiken.

Energieneutrale bedrijventerreinen

Bedrijventerrein De Punt heeft in maart 2023 een eigen ondernemersvereniging opgericht. Dit is een gevolg van deelname van het bedrijventerrein aan het pilotproject 'energieneutrale bedrijventerreinen 2035' van de provincie Drenthe. De Punt was één van de vier pilotlocaties in de provincie Drenthe. De ondernemersvereniging beraadt zich nu op de uitvoering van projecten op het bedrijventerrein. Verschillende opgaven zoals inbreiding, verduurzaming en klimaatadaptatie etc., vroegen eerst om een ruimtelijk adviesonderzoek bij de verschillende bedrijventerreinen in Tynaarlo. Begin 2025 is dit onderzoek uitgevoerd door adviesbureau Stec Groep. Als vervolg op dit adviesonderzoek is er in kwartaal 4 van 2025 begonnen met het opstellen van een bedrijventerreinenstrategie i.s.m. adviesbureau Stec Groep.In dit proces wordt onderzocht in welke vorm en proces de ondersteuning voor verduurzaming van Eelde de Punt en andere bedrijventerreinen vormgegeven zou kunnen worden. Naar verwachting wordt dit adviesonderzoek eind 2026 afgerond.

Duurzame openbare verlichting

Donker waar het kan, voldoende licht waar nodig is. Dat is het uitgangspunt voor de openbare verlichting in onze gemeente. Als lampen vervangen worden, wordt ledverlichting aangebracht. In het buitengebied zoeken we naar alternatieven, zoals werken met reflecterende onderdelen of nachtdier vriendelijke verlichting. Bij ingrijpende werkzaamheden wordt de buurt vooraf altijd geïnformeerd. In Taarlo en Oudemolen is een pilot met straatverlichting uitgevoerd. Hierbij is gedimde, amberkleurige LED-verlichting toegepast, vriendelijker voor mens én natuur. In navolging hierop zullen meer kleine kernen in het buitengebied volgen.

Meer Jaren Duurzaamheids Plan (MJDP) gemeentelijke gebouwen 2021-2040

De uitvoering van de Meerjaren duurzaamheidsplanning voor gebouwen in gemeentelijk eigendom en waarvan langjarige exploitatie wordt verwacht, is in volle gang. In 2023 is het vervangen van oude lichtbronnen door LED in de gebouwen nagenoeg afgerond, op de MFA’s na. Voor de MFA’s is het aanbrengen van LED lichtbronnen en het plaatsen van de vergunningvrije zonnepanelen eind 2024 gestart en in 2025 is een grote slag gemaakt. In de gemeente wordt gewerkt aan het accommodatiebeleid 3.0. Dit gaat invloed hebben op de omvang van de vastgoedportefeuille, en daarmee invloed op de verduurzamingsopgave. In 2026 wordt daarom het MJDP geactualiseerd. De actualisatie betreft niet alleen gebouwen toevoegen of afvoeren maar ook het bijstellen van de budgetten en het opvoeren van nieuwe maateregelen zoals gebouwbatterijen. Dit alles met als doel de ambitie te halen om al onze gebouwen gasloos te maken, waar mogelijk energieneutraal en waar niet mogelijk het verschil elders te compenseren.

Circulaire bouwen

De sloop en nieuwbouw van sporthal De Zwet is in 2025 gestart. In het ontwerp is de grootste

circulaire winst dat de oude hal wordt hergebruikt. Alle vrijkomende materialen die niet ter plekke hergebruikt worden gaan naar de Stadsmijn-Achterhoek, dit is de marktplaats voor tweedehands bouwmaterialen. De nieuwbouw loopt in 2026 door.

Natuur, Landschap en Bevorderen biodiversiteit

In 2021 is het beleidsplan 'bevorderen biodiversiteit in de gemeentelijke openbare ruimte' vastgesteld. Daarmee is structureel € 35.000,- beschikbaar gesteld voor de uitvoering. Afgelopen jaren zijn op meerdere locaties diverse werkzaamheden uitgevoerd. Van nieuwe aanleg tot gewijzigd beheer. Vele locaties vragen eerst afstemming met de bewoners en vergt dus tijd. We maken plannen om de openbare ruimte vriendelijker te maken voor de flora en fauna. Denk hierbij o.a. aan aanpassingen in het maaibeheer, gefaseerd uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden, inzaaien van inheemse bloemenmengsels, aanplanten van inheemse beplanting en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers.

Bij het opstellen van nieuwe onderhoudscontracten wordt extra aandacht gegeven aan de voorgestelde beheermaatregelen ter bevordering van de biodiversiteit zoals beschreven in het beleidsplan.

Bij ruimtelijke plannen worden kansen om biodiversiteit te bevorderen volop benut. Ook werken we mee aan diverse (particuliere) gebiedsprojecten waar biodiversiteit vaak een rol speelt. Vanuit de Lokale Uitvoerings Agenda (LUA) wordt ook ingezet op versterking van biodiversiteit in combinatie met klimaatadaptieve maatregelen.

Programma Natuurlijk Platteland / Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe (vml. DPLG)

Vanuit het Programma Natuurlijk Platteland (PNP) wordt sinds 2016, samen met gebiedspartners zoals waterschappen, natuurorganisaties en de provincie gewerkt aan een vitaal platteland.
Binnen de gebiedsprocessen van de Hunze, Drentsche Aa en de Kop van Drenthe worden opgaven middels maatregelen verder geïmplementeerd in de gebieden. Dit doen we onder meer door landschappelijke kwaliteiten te behouden en te versterken, de biodiversiteit te vergroten en een klimaat robuuste leefomgeving voor mens, dier en plant te creëren. Zo zijn de projecten Noordma en Roodzanden inmiddels gereed. In het Drentsche Aa–gebied wordt op dit moment een inrichtingsplan opgesteld voor het project Polder Oosterland-Lappenvoort. Ook is in de Hunze gestart met het ontwikkelproces voor de projecten Cluster Noordelijk N33 en het interprovinciale project Wolfsbarge/Semslinie.
Sinds 2023 werden er vanuit een (nieuw) aanvullend gebiedsprogramma *Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG)* extra opgaven vanuit klimaat, natuur, stikstof, water en landbouw op provinciaal niveau gezamenlijk verder uitgewerkt. Door gewijzigd beleid vanuit Den Haag (o.a. kabinetswisselingen) werd in 2025 op provinciaal niveau het DPLG vervolgens vervangen door het TLGD (Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe).
Provinciale vaststelling van het TLGD heeft op 1 juli 2026 plaatsgevonden. Onveranderd blijft echter dat de mate van omvang en uitvoering van het programma, waar door de provincie uitvoering aan wordt gegeven, mede afhankelijk is van de benodigde Rijksfinanciering. De onduidelijkheid hierover wordt nog versterkt door de nieuwe stikstofbrief van het Kabinet op 26 juni 2026 en komende Haagse besluitvorming. Dit alles maakt dat nog steeds niet goed in te schatten is wat de gevraagde inbreng van de gemeente hierin dient te zijn. Alsook de (structurele) personele gevolgen om deze nieuwe/extra opgaven te kunnen uitvoeren. Vooralsnog wordt hiervoor tijdelijk extra inzet vanuit Natuur en Landschap gevraagd.

Stikstofproblematiek

De stikstofopgave blijft van invloed op de mogelijkheden voor ruimtelijke en economische ontwikkelingen in Tynaarlo. Activiteiten die leiden tot stikstofdepositie op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden vragen om een zorgvuldige afweging en onderbouwing. De gemeente volgt hierbij de ontwikkelingen binnen het provinciale programma Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe (TLGD), waarin wordt gewerkt aan stikstofreductie, natuurherstel en het creëren van toekomstbestendige ontwikkelruimte.
In 2019 heeft de Raad van State (RvS) besloten dat de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) niet meer rechtsgeldig is als kader voor stikstofreductie, natuurherstel in Natura 2000-gebieden en vergunningverlening voor nieuwe ontwikkelingen. Recente jurisprudentie van de RvS, waaronder de uitspraak van december 2024, heeft de juridische kaders voor vergunningverlening verder aangescherpt. Hierdoor blijft het realiseren van ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw, infrastructuur en uitbreidingen van bedrijven, complex. Voor initiatiefnemers en overheden betekent dit dat meer onderzoek en een zorgvuldigere onderbouwing nodig zijn om ontwikkelingen mogelijk te maken. De gemeente blijft zich inzetten voor een goede balans tussen natuurherstel, duurzame ontwikkeling en uitvoerbare vergunningverlening.

Extra bosuitbreiding/voedselbossen

De Drentse Bomen- en Bossenstrategie is door Provinciale Staten vastgesteld in 2022 en is als ‘koppelkans’ opgenomen in het programma Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe (TLGD). Deze strategie is een uitwerking van de landelijke bossenstrategie die is opgesteld naar aanleiding van het landelijke Klimaatakkoord, waarin staat dat het bos in Nederland in 2030 met 10% moet zijn uitgebreid ten behoeve van CO2-reductie, natuur, biodiversiteit, wateropslag, schone lucht, houtproductie en om in te recreëren. In Drenthe is de ambitie om in 2030 3.700 hectare bos aangeplant te hebben. De provincie stuurt in het TLGD-programma *niet* actief op deze opgave op zichzelf, maar laat bossen- en bomenmaatregelen waar mogelijk meeprofiteren van de bredere gebiedsgerichte aanpak voor natuur, water en stikstof. Naast uitbreiding van (bestaand) bos kan ook met het aanplanten van (laan)bomen, landschapselementen of voedselbossen in de dorpen of op het platteland uitvoering worden gegeven aan de bossenstrategie.

Goed omgaan met invasieve exoten

Onze natuur houdt geen rekening met landsgrenzen. Steeds vaker zien we nieuwe dieren of planten Nederland binnenkomen. Soms hebben ze meerwaarde, soms zijn het ook plagen omdat hier (nog) geen natuurlijke vijanden aanwezig zijn. In 2020 is het beleid invasieve exoten vastgesteld. Dit beleid beschrijft welke invasieve exoten we in Tynaarlo hebben of kunnen krijgen en wat de beste manier is om ze te beheren en te beheersen. Hierbij wordt met name aansluiting gezocht bij de wettelijke taken van de gemeente. De gemeente is in samenwerking met Meerschap Paterswolde, de provincies en de waterschappen een pilot gestart met als doel tot een betere beheersing van invasieve waterplanten in Ter Borch en het gebied Paterswoldsemeer te komen. Dit heeft in Ter Borch geleid tot een samenwerking met de bewoners van de wijk, om tot een meer integrale aanpak te komen. Afgelopen jaren zien we een toename in locaties, soorten en dus kosten. Momenteel wordt het beleid, werkplan en kosten geactualiseerd.

Klimaatadaptatie

Voor de uitvoering van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) werkt de gemeente samen met andere gemeenten, provincies en waterschappen in de regio Groningen en Noord-Drenthe. Op basis van de Regionale Adaptie Strategie (RAS) en de Regionale Uitvoeringsagenda (RUA) heeft de gemeente een Lokale Adaptie Strategie (LAS) opgesteld. In september 2024 is ook de Lokale Uitvoerings Agenda (LUA) vastgesteld in de raad en is in 2025 de uitvoering van start gegaan.
De LUA richt zich op een gemeente brede aanpak van klimaatverandering, breder dan alleen het gemeentelijk areaal. Deze aanpak richt zich sterk op lokale initiatieven en stakeholders, zoals scholen, instellingen, bedrijven en wijk- en buurtverenigingen. Ook is er al aansluiting bij particuliere initiatieven, zoals zelfoogsttuinen en voedselbossen. In juli 2025 is een Kinderburgemeester gekozen, welke tijdens haar jaar van ‘aanstelling’ ook een aantal klimaatzaken en -activiteiten onder de aandacht zal brengen. In het najaar 2025 is de subsidieregeling voor particuliere klimaatmaatregelen van start gegaan. Tijdens de Nationale Klimaatweek evenals voorgaande jaren een lokaal programma met activiteiten rondom het thema klimaat georganiseerd, met o.a. de Klimaattentoonstelling, in samenwerking met de Energiecoöperatie Drentse Aa (ECDA), de gemeente Tynaarlo, de projectgroep Klimatorium in Tynaarlo en de kunstenaarsvereniging VanTyNaarLo.
Er is een klimaatscan van alle basisscholen gemaakt op basis waarvan aanvullende klimaatadaptieve maatregelen worden ontwikkeld. Deze komen in 2026 en daaropvolgende jaren tot uitvoering. In 2026 volgt een klimaatscan van de bedrijventerreinen. Daarin wordt onderzocht of een integrale aanpak van klimaat en energie mogelijk is, mogelijk in combinatie met revitalisatiemaatregelen.
Junior Klimaatcoach is in 2025 van start gegaan, er hebben 175 basisschoolleerlingen aan meegedaan. Dit mooie bewustwordingsproject wordt in 2026 vervolgt. Eind 2025 start het 3-jarige project Tuinrangers, in samenwerking met IVN en stichting Steenbreek. De website duurzaam Tynaarlo wordt ook gebruikt voor informatie over klimaatadaptatie in de gemeente. Hierop vinden inwoners informatie en worden actuele projecten toeleglicht.

In 2025 is door inwoners van onze gemeente het Klimatorium Nederland opgericht. Samen met deze nieuwe partner is het project ‘Water in en om het huis’ ontwikkeld, dat in 2025 en 2026 wordt uitgevoerd. Hiermee willen we particulieren en bewonersgroepen stimuleren tot klimaatadaptief gedrag en het nemen van klimaatmaatregelen.

Een deel van de maatregelen uit de LUA maakt al wel deel uit van de lopende programma’s van riolering en regionale programma’s, waarin de gemeente samenwerkt met ander overheden en stakeholders.

In 2025 zijn twee klimaatadaptatiesubsidies aangewend. De impulsregeling klimaatadaptieve maatregelen is ingezet in het project Hoofdweg Eelde. In Westlaren is een groot afkoppel- en rioolsaneringsproject in uitvoering, waarvoor de gemeente ook subsidie ontvangt uit het DPRA programma Hoge Zandgronden.

Nadat in eerdere jaren vooral droogte tot nieuwe problemen leidde, waren eind 2023 en begin 2024 extreem nat. Deze periode heeft een aantal zwakke punten in het water en rioleringssysteem blootgelegd. Ook is er redelijk veel overlast geweest door hoogwater, ondergelopen tuinen en volle kruipruimtes. Het toont aan dat alle weersextremen de gemeente voor nieuwe uitdagingen stelt. Op 6 locaties in verschillende kernen zijn maatregelen uitgevoerd. In Midlaren zijn maatregelen uitgevoerd ter beperking van wateroverlast.

Mobiliteit

In 2025 is er vanuit het Regionaal Mobiliteitsplan Drenthe (RMP) gewerkt aan de verduurzaming van mobiliteit en de vermindering van de CO2-uitstoot. Hierin trekt de gemeente samen op met de Drentse gemeenten en de Provincie Drenthe. Ook is er gewerkt aan een uitvoeringsplan fietslaad- en fietsvoorzieningen om de fietspotentie van bewoners, bezoekers en werkenden in Tynaarlo te versterken. De laadinfrastructuur in de gemeente is ook in 2025 uitgebreid. We ondersteunen aanvragen van bewoners, plaatsen laadinfra op strategische plekken en in de buurt van drukke laadpunten (data gestuurd). Zo realiseren we, samen met de Nationale en Regionale Agenda Laadinfrastructuur (NAL/RAL), een dekkend netwerk van publieke laadinfrastructuur.

Huishoudelijk afval

Met de voorlichtingscampagne **"Drenthe geeft door"** stimuleren we inwoners om bewuster met afval en grondstoffen om te gaan. De campagne richt zich op het voorkomen van afval, bijvoorbeeld door spullen te delen, weg te geven of een tweede leven te geven in plaats van ze weg te gooien. Ook helpt de campagne inwoners om afval op de juiste manier aan te bieden. Alle Drentse gemeenten ondersteunen deze gezamenlijke campagne.
Veel materialen die als afval worden aangeboden, zijn nog goed bruikbaar. Denk bijvoorbeeld aan kleding, meubels of boeken. Andere producten kunnen worden gerepareerd of opgeknapt, zoals fietsen en elektronische apparaten. Ook kunnen veel materialen worden gerecycled, waardoor grondstoffen zoals compost, metalen, hout, papier, glas en kunststoffen opnieuw gebruikt kunnen worden.
Door afval te voorkomen en afvalstromen beter te scheiden, hoeft minder afval te worden verbrand. Waar dit effectiever is, wordt nascheiding toegepast. Dit draagt bij aan een lagere uitstoot van CO2 en ondersteunt de overgang naar een circulaire economie.

Verkenning circulaire ambachtscentra

Binnen de provincie Drenthe wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor de ontwikkeling van circulaire ambachtscentra. Een circulair ambachtscentrum kan worden gezien als een uitgebreide milieustraat waar materialen worden ingezameld, gerepareerd, opgeknapt of voorbereid voor hergebruik. Daarnaast kunnen dergelijke centra ook kansen bieden voor inwoners om werkervaring op te doen. Uit de eerste analyses blijkt dat het financieel niet haalbaar is om in iedere gemeente een eigen circulair ambachtscentrum op te zetten. Daarom wordt gekeken naar alternatieven die meer kans van slagen hebben. Daarbij ligt de nadruk op het versterken van bestaande initiatieven en netwerken, zoals Repair Cafés, ruilbeurzen en kringloopactiviteiten.

Ondersteuning van kringloopactiviteiten en Repair Cafés

Er is onderzocht op welke manier de gemeente kringloopactiviteiten en Repair Cafés kan ondersteunen. Uit deze verkenning komen twee belangrijke conclusies naar voren.
Ten eerste blijkt dat de relatie met afvalpreventie en circulariteit in de huidige discussies rond kringloopactiviteiten vaak minder nadrukkelijk aanwezig is, terwijl deze activiteiten juist een belangrijke bijdrage leveren aan de circulaire economie. Ten tweede blijkt dat de belangrijkste drijfveren voor het organiseren en verder ontwikkelen van kringloopactiviteiten vooral liggen binnen het sociale domein.
Activiteiten zoals kringloopwinkels en Repair Cafés dragen niet alleen bij aan hergebruik van materialen, maar bieden ook mogelijkheden voor ontmoeting, participatie en maatschappelijke betrokkenheid.

De vervolgstap is dat het Sociaal Domein de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders vraagt om richting te geven aan de verdere ontwikkeling van deze activiteiten. Daarbij staat de vraag centraal welke doelen de gemeente wil bereiken en welk ambitieniveau daarbij past. Het gaat dan om doelen op sociaal, circulair en financieel of organisatorisch gebied. Voor dit vervolgtraject is op dit moment nog geen planning vastgesteld.

Ambitie/ accent	Actie 2026 / 2027	Beoogd effect	Uitgevoerd door	Gereed	Raads voorstel
Communicatie duurzaamheid	Doorontwikkelen communicatie- platform duurzaamheid	Stimuleren duurzaam gedrag en activiteiten van bewoners en lokale initiatieven	Gemeente	2027	Nee
Evaluatie programma duurzaamheid	Evaluatie programma duurzaamheid 2020-2030	Minder CO2-uitstoot	Gemeente	2026	Ja
Regionale Energie-strategie regio Drenthe	Versterken netwerken, pMiek Uitvoering RES 1.0 en voortgangsdocument RES	Vergroten aandeel hernieuwbare energie en verminderen CO2-uitstoot	Gemeente, RES-regio Drenthe	Doorlopend	Nee
Kaders hernieuwbare energie	Ontwikkelen beleidskader zon-op-land	Goede ruimtelijke en maatschappelijke inpassing zon op land	Gemeente	2026	Ja
Uitvoering Transitievisie Warmte	Aanpak energiearmoede, ondersteunen lokale initiatieven, communicatie, inbedding Maatregel 29	Verduurzamen woningen en gebouwen, richting aardgasloos wonen	Gemeente, stakeholders en inwoners	Stopt zodra warmteprogramma van Kracht is – uiterlijk eind 2027	Nee
Opstellen warmteprogramma	Analyseren behaalde resultaten Transitievisie warmte, participatie, opstellen en vaststellen warmteprogramma,	Richting geven hoe de komende 10 jaar woningen en gebouwen verduurzaamd worden, richting aardgasvrij-ready wonen	Gemeente	Uiterlijk eind 2027	Nee
Uitvoering warmteprogramma	Ondersteunen lokale initiatieven, communicatie, aanpak energiearmoede	Verduurzamen woningen en gebouwen, richting aardgasvrij-ready wonen	Gemeente, stakeholders en inwoners	2035	Nee
Soortenmanagementplan (SMP)	Opstellen soortenmanagementplan	Beschermen van beschermde diersoorten bij isolatiemaatregelen	Gemeente	2028	Nee
Nij Begun Maatregel 29	Uitvoering Isolatieaanpak Maatregel 29 particuliere woningen	Energiebesparing en woonlasten verlagen	Rijk, provincie Groningen, gemeenten	2035	Nee
Uitvoering LUA	Lokale Uitvoeringsagenda 2024-2030	Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie	Gemeente, stakeholders, inwoners	Doorlopend	Ja
Eigen vastgoed verduurzamen	Onder andere plaatsen PV-panelen	Duurzame gemeentelijke gebouwen	Gemeente	Doorlopend	Nee
Duurzame mobiliteit	Plaatsen openbare laadpalen	Dekkend netwerk en verminderen uitstoot CO2	Gemeente	Doorlopend	Nee
Duurzame mobiliteit	Uitvoeringsplan laad- en fietsvoorzieningen	Minder CO2-uitstoot, vitaliteit	Gemeente	Doorlopend	Nee
Duurzame mobiliteit	Regionaal Mobiliteitsplan	Minder CO2-uitstoot	Gemeente, provincie	Doorlopend	Nee
Duurzame openbare verlichting	Sox-lampen vervangen door LEDS-lampen	Minder energieverbruik en CO2-uitstoot	Gemeente	Doorlopend	Nee
Circulaire economie	Apart inzamelen luiers	Minder CO2-uitstoot	Gemeente en recycler	Als er een goede recycling-mogelijkheid is.	Nee
Circulaire economie	Voorlichtingscampagne Drenthe geeft door / Geef het door.	Verbeteren broninzameling afval en daarmee recyclingmogelijkheden afvalstromen.	Alle gemeenten in Drenthe.	Doorlopend	Nee

6.8. Bedrijfsvoering

Sinds enkele jaren zijn we bezig de opzet van onze begroting te veranderen. We willen toe naar een begroting die veel meer gericht is op onze inwoner en veel duidelijker aan de inwoner vertelt waaraan we ons geld besteden, met welk doel en wat de inwoner van de gemeente kan verwachten. In de begroting voor 2026 introduceerden we een structuur van maatschappelijke effecten, doelen en acties. In deze begroting voor 2027 hebben we ons verhaal verder gestructureerd naar vijf thema's. Aangezien een goed functionerend organisatie essentieel is voor vrijwel alles wat we inhoudelijk willen bereiken, besteden we één van de vijf thema's aan die organisatie en dus ook aan bedrijfsvoering. De volgende stap in de hiervoor beschreven ontwikkeling is dat we het deel van de begroting dat wettelijk verplicht of technisch van aard is, meer willen beperken tot die informatie die verplicht of noodzakelijk is. Dit geldt ook voor de paragrafen. In de begroting voor 2028 zullen we daarom alle paragrafen kritisch bekijken. In deze begroting hebben we geëxperimenteerd met de paragraaf bedrijfsvoering.

Deze paragraaf is verplicht volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Het BBV zegt over deze paragraaf het volgende:
Artikel 14
De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering bevat:
a. *de stand van zaken van de bedrijfsvoering;*
b. *de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering;*
c. *informatie over de financiële rechtmatigheid;*
d. *de maatregelen die worden ondernomen om rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden met betrekking tot de financiële rechtmatigheid te voorkomen.*
In tegenstelling tot voorgaande jaren gaan we dit jaar in deze paragraaf dus alleen in op bovenstaande verplichte onderwerpen. Daarin zijn wij bovendien niet uitputtend. Voor meer informatie over de organisatie verwijzen we u naar thema vijf van deze begroting.

De stand van zaken van de bedrijfsvoering
De gemeente Tynaarlo heeft in algemene zin haar bedrijfsvoering op orde. Er zijn zorgen die voortkomen uit externe ontwikkelingen en vaak al langer bestaan en al eerder gemeld zijn in deze paragraaf. Zo is er sprake van aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt en blijft de structurele financiering van gemeenten door de rijksoverheid een probleem. Daarnaast worden wij in ons werk geraakt en gehinderd door personeelsschaarste en/of stijgende prijzen bij instanties of bedrijven waarvan wij afhankelijk zijn, zoals nutsbedrijven, aannemers in de fysieke sector en thuiszorgaanbieders. Bovendien hebben we last van regeldruk en soms praktisch moeilijk uitvoerbare en zelfs met elkaar botsende wetgeving. Ondanks dit alles kan gemeente Tynaarlo nog altijd doen wat we moeten doen en over het algemeen ook binnen redelijk tijdsbestek en op goed niveau. Dat gezegd hebbende zien we, zoals in de inleiding van deze begroting al gezegd, binnen onze eigen invloedsfeer ruimte voor verbetering van onze organisatie en bedrijfsvoering. Anders gezegd: We bouwen voortdurend verder aan de overheid die we willen zijn en vastligt in onze organisatievisie.

De beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering
Op veel terreinen is 2027 en is de bestuursperiode 2026-2030 een tijd van uitvoering. Dat geldt niet alleen op inhoudelijke terreinen. Dat geldt ook voor bedrijfsvoering, organisatieontwikkeling en dienstverlening. En dat kan ook, omdat we de afgelopen jaren op tal van manieren ontwikkelingen in gang hebben gezet, besluiten hebben genomen, onderzoeken hebben gedaan en experimenten hebben uitgevoerd. Al dit werk heeft geleid tot plannen die nu worden uitgevoerd. Een aantal voorbeelden hiervan willen we eruit lichten.

Alle langere tijd lopen we aan tegen projecten die moeizaam opgestart worden binnen de organisatie. De afgelopen tijd is daarom gewerkt aan het uitwerken van vaste werkwijzen en een instrumentarium voor projectmatig werken. Eind 2026 wordt een groot deel van het personeel hierin getraind en vanaf 2027 wordt deze werkwijze breed ingevoerd. Tegelijkertijd is er nagedacht over aanpassingen in de organisatiestructuur die kunnen helpen projecten beter op te pakken. Hierover wordt eind 2026 of begin 2027 besluitvorming verwacht, zodat ook deze aanpassingen uitgevoerd kunnen worden.

Ook voor de eerder vastgestelde visie op dienstverlening en de informatievisie is 2027 het jaar van uitvoering, op weg naar nog betere dienstverlening en de ondersteuning daarvan door onze informatievoorziening. Naast het opstellen van visies zijn er ook onderzoeken uitgevoerd die laten zien waar we kunnen verbeteren, zoals een kwaliteitsonderzoek naar onze dienstverlening en ook een audit op onze juridische functie. Ook dit soort onderzoeken leiden tot verbetermaatregelen in 2027.

Tot slot: Sinds begin 2025 hebben we proefgedraaid met de Persoonlijk Ambtenaar. Binnen deze proef kregen tweeduizend gelote inwoners een vast aanspreekpunt binnen onze organisatie aangewezen. Een persoonlijke plus op de goede toegankelijkheid die er al via ons klantcontactcentrum (KCC) is. De proef is eind 2026 geëvalueerd. De uitkomsten zijn positief waardoor in 2027 nagedacht gaat worden over een bredere invoering van dit nieuwe dienstverleningsinstrument.

Informatie over de financiële rechtmatigheid
Onder de financiele rechtmatigheid vallen 3 rechtmatigheidscriteria:

1. het begrotingscriterium: zijn lasten, baten en investeringen uitgevoerd binnen de door de raad vastgestelde begroting;
2. het voorwaardencriterium: zijn alle relevante wet- en regelgeving en subsidievoorwaarden correct toegepast;
3. het misbruik- en oneigenlijk gebruikcriterium: zijn voldoende maatregelen getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen

Jaarlijks informeren wij de raad in de ‘modelverantwoording rechtmatigheid’ van de jaarstukken over de omvang van de onrechtmatigheden binnen de afzonderlijke criteria. In de paragraaf bedrijfsvoering worden de onrechtmatigheden vervolgens toegelicht.

De maatregelen die worden ondernomen om rechtmatigheidsfouten en onduidelijkheden met betrekking tot de financiële rechtmatigheid te voorkomen
Naast een toelichting over de omvang van de onrechtmatigheden bevat de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken ‘acties ter voorkoming van afwijkingen in de toekomst’. Voor zover deze acties nog niet zijn afgerond blijven ze onverkort van kracht. In de jaarstukken 2026 informeren we de raad over de voortgang van deze acties.

Op dit moment kunnen we al melden dat bij de aanbestedingen voor het contracteren van jeugdzorgproducten (per 1-1-2026) expliciet is aangegeven dat zorgtrajecten die bij niet gecontracteerde aanbieders zijn ondergebracht na verwijzing door externe verwijzers (zoals huisartsen en gecertificeerde instellingen) buiten de scope van de betreffende aanbesteding vallen. Deze nieuwe IO’s zijn vanaf 2026 dus niet meer onrechtmatig.

Verder wordt op het moment van schrijven van deze begroting een nieuwe Europese aanbesteding voorbereid voor inhuur derden. De nieuwe contracten gaan naar verwachting in per 1 april 2027. Dat betekent dat deze onrechtmatigheid per 1 april 2027 wordt beëindigd.

6.9. Wet Open Overheid (WOO)

Sinds 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) van kracht. Dit is de opvolger van de Wob. Actieve openbaarmaking van overheidsinformatie wordt hiermee de norm. Op termijn wordt het voor 11 categorieën gemeentelijke documenten verplicht om deze tijdig actief openbaar te maken. Om actief openbaar maken mogelijk te maken verplicht de Woo om de informatiehuishouding op orde te brengen en digitale overheidsinformatie duurzaam toegankelijk te maken en te houden.
Om de implementatie van de Woo bij de gemeente Tynaarlo succesvol te volbrengen pakken we de werkzaamheden projectmatig aan en spreiden deze uit over een langere periode. Het doel is tot een open Tynaarlo te komen (uiterlijk in 2029). Hiervoor moeten concrete oplossingen tot stand komen over drie thema's.

1. Informatiehuishouding op orde
2. Actief openbaar maken
3. Duurzame toegankelijkheid

Deze drie thema's zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden en de uitwerking van de drie thema's moeten ook als zodanig worden opgepakt. Actieve openbaarmaking is namelijk alleen mogelijk als de documenten duurzaam toegankelijk zijn en de informatiehuishouding op orde is.

Nr.	Documenten	Status
1.	Wet- en regelgeving	Beschikbaar op Overheid.nl
2.	Organisatiegegevens	Beschikbaar op de website Tynaarlo
3.	Raadsstukken	Beschikbaar op de website Tynaarlo (Gemeenteraad)
4.	Bestuursstukken	Beschikbaar op de website Tynaarlo (college B&W)
5.	Stukken van adviescolleges	In ontwikkeling
6.	Convenanten	In ontwikkeling
7.	Jaarplannen en – verslagen	In ontwikkeling
8.	Woo-verzoeken	Beschikbaar op de website Tynaarlo
9.	Onderzoeken	In ontwikkeling
10.	Beschikkingen	Beschikbaar op Overheid.nl
11.	Klachten	In ontwikkeling

Wet open overheid (Woo) 2

Actieve en passieve openbaarmaking van documenten

In het kader van transparantie en toegankelijkheid heeft de gemeente Tynaarlo stappen ondernomen om te voldoen aan de eisen van de Woo.

In het kader van de passieve openbaarmaking publiceert gemeente Tynaarlo sinds 2023 Woo-verzoeken op haar website. De publicatie draagt niet alleen bij aan de transparantie binnen de gemeente, maar stelt inwoners en belanghebbenden ook in staat om op een toegankelijke en gebruiksvriendelijke manier inzicht te krijgen in relevante documenten. Inmiddels heeft de gemeente ongeveer 115 Woo-verzoeken op haar website gepubliceerd.

We hebben het voornemen om op vergelijkbare wijze te onderzoeken hoe we andere categorieën van documenten, zoals stukken van het adviescollege, convenanten, jaarplannen en – verslagen, onderzoeken en klachten, eveneens op een transparante wijze kunnen openbaren. Hierbij zullen we streven naar een effectieve en efficiënte benadering om aan de eisen van de Woo te voldoen, terwijl we tegelijkertijd onze verantwoordelijkheid naar de burgers waarborgen. We zullen de ontwikkelingen nauwlettend volgen en streven naar verbeteringen in de openbaarmakingsprocessen in overeenstemming met de richtlijnen van de Woo.

Woo-index
Op 8 juni 2023 heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken een brief gestuurd naar ruim 900 bestuursorganen over de ingebruikname van de Woo-index en de bijbehorende zoekfunctie. De Woo-index, operationeel sinds 19 juni 2023, verwijst naar documentcollecties die door bestuursorganen online zijn gepubliceerd. KOOP werkt aan een aanvullende zoekfunctionaliteit om deze documenten centraal doorzoekbaar te maken. Vanaf 1 november 2024 zijn bestuursorganen verplicht om specifieke Woo-contactgegevens op te nemen in de Woo-index. Deze index, beheerd door KOOP, biedt een overzicht van actief openbaar gemaakte Woo-documenten en maakt deze toegankelijk via organisaties.overheid.nl. De gemeente Tynaarlo voldoet aan deze verplichting.

Informatiehuishouding
De Woo verplicht gemeenten om de informatiehuishouding op orde te brengen. De bepaling uit de Archiefwet, dat gemeenten documenten in een goede, geordende en toegankelijke staat moeten bewaren, wordt herhaald in de Woo. Hiermee is een aanzienlijke doorlooptijd gemoeid. Het is wenselijk voor alle te publiceren documenten een proces in te richten om documenten geschikt te maken voor openbaarmaking. Hiervoor zijn in de uitvoering van de werkprocessen aanpassingen nodig in het structureren van informatie en het publiceren van informatie om verplichte openbaarheid mogelijk te maken.

Om deze informatiehuishouding op orde te krijgen wordt er een informatiebeheerplan opgesteld. Dit plan geeft inzicht en overzicht van de informatiestromen in de organisatie.

Contactpersoon/ Woo-verzoeken
De Woo schrijft voor dat de gemeente een contactpersoon Woo heeft. Het college heeft besloten de medewerkers van het team Juridische zaken aan te wijzen als Woo-contactpersoon. Op dezelfde afdeling worden de Woo-verzoeken ontvangen, gecoördineerd en afgehandeld.

In het jaar 2025 zijn in totaal 83 Woo-verzoeken ingediend. Van deze verzoeken hadden er 17 betrekking op de opvang van vluchtelingen en de aanwijzing van een opvanglocatie in Ter Borch. Daarnaast hielden 12 verzoeken verband met de landelijk in de media besproken grootschalige Woo-verzoeken van een rechter. Samen waren deze onderwerpen goed voor ruim een derde van het totale aantal ontvangen Woo-verzoeken.

De Woo-verzoeken over de opvanglocatie Ter Borch betrof een omvangrijk dossier die aanzienlijke capaciteit vroeg voor het verzamelen, beoordelen en verwerken van documenten. Om tijdige besluitvorming en naleving van de wettelijke termijnen te waarborgen, is voor deze verzoeken externe ondersteuning ingezet. Hieraan waren aanvullende kosten verbonden.

Ook in 2026 zien we dat het indienen van Woo-verzoeken een instrument is geworden waar inwoners steeds sneller gebruik van maken. In het afgelopen halfjaar hebben wij 29 Woo-verzoeken ontvangen. De bestuurlijke aangelegenheden waarom een Woo-verzoek is ingediend zijn divers en is dan ook niet toe te schrijven aan een specifieke ontwikkeling.

Wij erkennen dat Woo-verzoeken een aanzienlijke impact hebben op onze operationele capaciteit. Sommige verzoeken vergen uitgebreide inspanningen vanwege de grote hoeveelheid documenten en de noodzaak om tijdig en volledig aan het verzoek te voldoen. Desondanks blijven we ons inzetten voor een zorgvuldige afhandeling van Woo-verzoeken en het strikt naleven van de wettelijke termijnen. We streven naar een evenwicht tussen het voldoen aan onze wettelijke verplichtingen en het zorgvuldig behandelen van ieder verzoek. Door continu te werken aan de verbetering van onze processen en het waarborgen van een toegankelijke informatiestroom, willen we zowel de informatiebehoefte van onze gemeenschap vervullen als recht doen aan de doelstellingen van de wet.

Anonimiseren en publiceren van documenten
In de Woo zijn weigeringsgronden opgenomen op basis waarvan het openbaar maken van informatie achterwege blijft (absolute weigeringsgronden) of respectievelijk achterwege kan blijven (relatieve weigeringsgronden). Voor het toepassen de weigeringsgronden wordt er binnen de organisatie gebruik gemaakt van verschillende programma's. Namen, woorden, zinnen en/of alinea's worden dan per document handmatig geanonimiseerd. Naast dat het tijdrovend werk is, is het ook foutgevoelig.
In het jaar 2024 is hiervoor anonimiseringssoftware in gebruik genomen, waardoor het anonimiseren grotendeels geautomatiseerd verloopt. Geconstateerd is wel dat bepaalde handmatige handelingen door de gebruiker noodzakelijk blijven. Ondanks de inzet van deze software moet namelijk elk document zorgvuldig worden gecontroleerd om te verifiëren of de juiste gegevens zijn geanonimiseerd. Verder geeft de software alleen per document aan welke standaard weigeringsgronden zijn toegepast. De software herkent namelijk niet altijd elke weigeringsgrond in een document. Per document moet dus nog worden beoordeeld of de weigeringsgronden goed zijn toegepast en of er nog meer weigeringsgronden van toepassing zijn. Tot slot neemt het plaatsen van de documenten op onze website veel tijd in beslag. In het huidige systeem is gebleken dat het niet mogelijk is om bulk documenten te uploaden om ze dan vervolgens correct genummerd te kunnen plaatsen op de website. Bij omvangrijke Woo-verzoeken gaat hier erg veel tijd in zitten.

Mindset ambtenaren en bestuurders
Een fundamentele doelstelling van de Woo is het ingang zetten van een cultuurverandering binnen onze organisatie. De rol van transparantie binnen een levendige democratie is van onschatbare waarde, het biedt burgers de mogelijkheid om overheid te controleren en versterkt daarmee het vertrouwen tussen beide partijen.

Het adagium van openbaarheid reikt verder dan enkel de feitelijke informatie. Zelfs persoonlijke beleidsopvattingen, mits in een niet tot individuen herleidbare vorm, dienen principieel openbaar te zijn. Het label 'vertrouwelijk' op documenten impliceert bijvoorbeeld niet automatisch dat ze niet openbaar kunnen worden gemaakt. Het is daarom van cruciaal belang om bewustwording te vergroten binnen onze organisatie, niet alleen over openbaarmaking van documenten, maar ook met betrekking tot interne en externe communicatie met belanghebbende buiten onze organisatie.

Tot slot merken we op dat het grote aantal Woo-verzoeken zowel de interne als externe communicatie negatief kan beïnvloeden. Dit kan ertoe leiden dat ambtenaren terughoudender worden in het open uitwisselen van gedachten, uit vrees dat dit hun positie kan schaden. Deze terughoudendheid kan de transparantie en efficiëntie van de gemeentelijke processen bemoeilijken. Dit aandachtspunt speelt niet alleen binnen de gemeente Tynaarlo, maar wordt ook door veel andere gemeenten ervaren.

7. Financiële details

7.1. Meerjarenbegroting + balans meerjarig

Meerjarenraming

	2027			2028			2029			2030		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1: Samenleving	2.274	22.304	20.030	2.300	22.864	20.565	2.323	22.944	20.621	2.349	23.492	21.143
2: Individuele voorzieningen	14.943	46.464	31.521	11.283	43.898	32.615	11.289	43.002	31.713	11.294	43.781	32.486
3: Duurzaamheid milieu en volksgezondheid	10.213	11.338	1.125	10.350	11.543	1.193	10.169	11.429	1.260	10.360	11.694	1.334
4: Wonen werken en bereikbaarheid	2.005	15.793	13.788	2.014	16.112	14.098	2.023	16.374	14.351	1.975	16.592	14.617
5: Organisatie	1.066	2.811	1.745	1.088	2.757	1.669	762	2.624	1.862	669	2.687	2.018
Algemene dekkingsmiddelen	79.281	2.134	-77.147	79.959	2.596	-77.363	80.965	3.074	-77.891	84.428	3.007	-81.421
Overhead	1.190	14.443	13.253	1.231	15.462	14.231	1.265	16.196	14.931	1.302	16.636	15.334
Heffing VPB	0	72	72	0	74	74	0	76	76	0	78	78
Bedrag onvoorzien	0	34	34	0	35	35	0	35	35	0	36	36
Saldo van baten en lasten	**110.972**	**115.393**	**4.421**	**108.225**	**115.340**	**7.116**	**108.795**	**115.754**	**6.959**	**112.377**	**118.002**	**5.626**
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	5.347	1.320	-4.027	4.039	1.476	-2.563	3.254	1.602	-1.653	3.163	1.711	-1.452
Resultaat			**394**			**4.553**			**5.306**			**4.174**

Toelichting meerjarenraming

In dit hoofdstuk presenteren we de financiële begroting 2027-2030. Daarbij gaan we in op de financiële kaders van de begroting, de geprognotiseerde balans en het EMU-saldo.

Baten en lasten

Een overzicht van de baten en lasten per thema en sub-thema vindt u in hoofdstuk 5 van deze begroting.

Overzicht van incidentele baten en lasten

In de begroting zijn naast structurele gelden ook incidentele gelden opgenomen.
In hoofdstuk 7.3 van deze begroting staat een overzicht van de incidentele baten en lasten uit de begroting 2027 inclusief de meerjarenraming.

De uitgangspunten waarop de ramingen zijn gebaseerd

Algemeen

De basis voor de begroting is vastgesteld beleid. Dit zijn de vastgestelde begroting 2026 de voortgangsrapportage 2026 en alle structurele effecten uit besluitvorming door de raad tot en met 31 juli 2026. Voor de prijsindex en de index op de loonkosten is aangesloten bij de meicirculaire. De waarderingsgrondslagen voor activa en passiva zijn ongewijzigd en conform de grondslagen zoals die in de jaarrekening 2025 zijn gehanteerd.
De volgende algemene uitgangspunten worden gehanteerd:

- Incidentele mee- en tegenvallers die gedurende het jaar kunnen ontstaan en die geen directe bestemming hebben voegen we toe, of onttrekken we aan de Algemene Reserve Grote Investeringen (ARGI);
- Geen nieuw beleid zonder financiële dekking, waarbij structurele lasten worden gedekt door structurele baten;
- Er is sprake van structureel en reëel begrotingsevenwicht, conform de eisen die door de toezichthouder (provincie) aan de (meerjaren)begroting worden gesteld;

- De reservepositie moet ons voldoende weerstandsvermogen garanderen en aan het einde van de huidige bestuursperiode voldoende ruimte bieden aan een nieuw bestuur om keuzes te maken;
- De prijsindex 2027 en verder voor kosten, overgedragen budgetten en voor subsidies aan derden stellen we vast conform de prijsindexeringen per jaarschijf zoals opgenomen in de tabel 'indexeringen'. Deze percentages zijn conform de prijsindex die door het rijk in de meicirculaire 2026 zijn opgenomen.
- Ten aanzien van mutaties in de algemene uitkering worden alleen mutaties in decentralisatie- en integratie-uitkeringen budgettair neutraal verwerkt. Hierbij wordt de uitkering in principe taakstellend voor de taak opgenomen. Voor overige wijzigingen in de algemene uitkering die het gevolg zijn van taakmutaties geldt dat deze als mutatie van de algemene uitkering (algemene dekkingsmiddelen) worden opgenomen;
- Voor het bepalen van de ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds wordt het advies van het rijk overgenomen waarbij een raming wordt opgenomen die maximaal gebaseerd is op de meest recente, gerealiseerde ruimte onder het plafond.
- We hanteren de genoemde indexeringen zoals opgenomen in de tabel Indexeringen.

Indexeringen

We stellen de meerjarenbegroting op basis van de huidige inzichten en verwachtingen en aannames voor de komende jaren op. De belangrijkste indexeringen en uitgangspunten voor de meerjarenbegroting sommen we hieronder op. In de eerste kolom staat aangegeven wat de indexatie in de begroting 2026 is geweest, in de kolommen daarna geven we aan welke indices tot en met 2030 zijn opgenomen.

Indexeringen	Opgenomen in begroting 2026	2027	2028	2029	2030
Prijsindex	2,50%	2,10%	2,60%	2,30%	2,50%
Loonkosten (cao, structureel)	2,90%	4,20%	4,00%	3,60%	3,50%
Interne rente	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Rente lang geld op te nemen	3,50%	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%
Rente kort geld op te nemen	1,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Rente kort geld uit te zetten	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Personeelskosten

De in de begroting opgenomen loonsommen zijn geïndexeerd op basis van bovenstaande percentages. Voor 2027 is rekening gehouden met de huidige CAO die een looptijd heeft tot en met 31 maart 2027 gehanteerd.

Renteontwikkelingen en treasury

** Interne rente*

De omslagrente (gewogen gemiddelde rente op in- en externe financieringsmiddelen) is berekend op 1,00%. Deze interne rente geldt voor de kapitaallasten en de grondexploitaties. De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd en de boekwaaarde van de in exploitatie genomen gronden. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa.

Indien de werkelijke rentelasten in euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten in euro's die op basis van de (voor)gecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.

** Rente vast geld op te nemen*
In de begroting 2027 is voor de ‘rente vast geld op te nemen’ een rentepercentage van 3,25% gehanteerd.

** Rente kort geld op te nemen*
In de begroting 2027 is voor de ‘rente kort geld op te nemen’ een rentepercentage van 2% gehanteerd.

** Rente kort geld uit te zetten*
In de begroting 2027 is voor de ‘rente kort uit te zetten geld’ een percentage van 0% gehanteerd. Het uitzetten van kort geld komt eigenlijk niet meer voor sinds de invoering van het schatkistbankieren.

Financiële positie

Investeringen
In hoofdstuk 7.7 van deze begroting zijn de kredietaanvragen opgenomen.

Arbeidskosten
De loonsom voor de hele interne organisatie in de begroting 2027 is € 30.232.902. Dit is exclusief de loonsom van het college van B&W en de vergoeding voor raadsleden. Het verloop van deze kosten is in een aantal jaren als volgt:

2027	30.232.902
2028	30.912.327
2029	31.567.651
2030	32.672.518

Mutatie met reserves
De mutaties met de reserves zijn gebaseerd op bestaand beleid en bestaan voornamelijk uit:
1) onttrekken van gelden uit de reserves voor incidenteel beleid;
2) het onttrekken van gelden uit de reserves ter dekking van kapitaallasten.
In hoofdstuk 7.5 is aangegeven welke mutaties in de reserves een incidenteel karakter hebben.

Kapitaallasten
Afschrijvingslasten worden, met inachtneming van de afschrijvingstermijnen uit de financiële verordening, berekend op basis van de staat van vaste activa. De boekwaarden per 1-1 vormen de grondslag voor de berekening.

Algemene uitkering
De omvang van de algemene uitkering wordt berekend op basis van de meest recente circulaire (mei-circulaire).

Geprognotiseerde balans

Onderstaande balans is opgesteld vanuit de geprognotiseerde staat van vaste activa, staat van reserves en voorzieningen, het verloop van boekwaardes van het grondbedrijf en de staat van langlopende leningen inclusief de financieringsbehoefte die ontstaat uit voorgaande staten. het opgenomen bedrag voor voorzieningen is exclusief de bedragen van de voorziening grondbedrijf € 8,1 miljoen en de voorziening dubieuze debiteuren € 177.000 die in mindering zijn gebracht op de materiële vaste activa en de uitzettingen korter dan 1 jaar.

Activa x 1.000	**JR 31-12-2025**	**31/12/2026**	**31/12/2027**	**31/12/2028**	**31/12/2029**	**31/12/2030**
(im) Materiële vaste Activa	142.994	160.980	188.844	197.346	193.944	189.161
Financiële vaste activa kapitaalverstrekkingen	412	412	412	412	412	412
Financiële vaste activa leningen	5.383	4.903	4.423	3.943	3.469	3.079
Totaal vaste activa	**148.789**	**166.295**	**193.679**	**201.701**	**197.825**	**192.652**
Voorraden gronden in exploitatie	13.935	11.069	5.302	5.503	4.970	3.271
Uitzettingen<1 jaar	12.110	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Liquide middelen	177	150	150	150	150	150
Overlopende activa	11.347	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
Totaal Vlottende Activa	**37.569**	**32.219**	**26.452**	**26.653**	**26.120**	**24.421**
Totaal Activa	**186.358**	**198.514**	**220.131**	**228.354**	**223.945**	**217.073**
Passiva x 1.000	**JR 31-12-2025**	**31/12/2026**	**31/12/2027**	**31/12/2028**	**31/12/2029**	**31/12/2030**
Eigen vermogen	100.084	94.080	90.627	88.169	86.619	85.239
Voorzieningen	12.250	11.703	11.188	11.530	11.822	10.710
Vaste schulden	27.628	56.806	65.970	70.119	79.263	73.495
Totaal Vaste Passiva	**139.962**	**162.589**	**167.785**	**169.818**	**177.704**	**169.444**
Vlottende schuld	26.544	15.925	32.346	38.536	26.241	27.629
Overlopende Passiva	19.852	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal Vlottende Passiva	**46.396**	**35.925**	**52.346**	**58.536**	**46.241**	**47.629**
	186.358	**198.514**	**220.131**	**228.354**	**223.945**	**217.073**

EMU-saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van de gemeente Tynaarlo voor 2026 komt uit op € 55,4 miljoen (tekort). Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 55,4 miljoen euro hoger zijn dan de inkomsten. Dit ontstaat door de enorme investeringskredieten die nog moeten worden afgerond.

			2026	2027	2028	2029	2030
Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	-480	-480	-480	-474	-390
		Uitzettingen	0	0	0	0	0
	Vlottende activa	Uitzettingen	-2.110	0	0	0	0
		Liquide middelen	-27	0	0	0	0
		Overlopende Activa	-347	0	0	0	0
Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	29.178	9.164	4.149	9.144	-5.768
	Vlottende passiva	Vlottende schuld	-10.619	16.421	6.190	-12.295	1.388
		Overlopende passiva	148	0	0	0	0
EMU-SALDO			-21.199	-55.414	-7.652	1.785	5.429

7.2. Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

In het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen wordt een verantwoording aangegeven op de volgende onderdelen

- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- Algemene uitkeringen
- Dividend
- Saldo van de financieringsfunctie

Algemene dekkingsmiddelen	Raming begrotingsjaar (x 1.000)
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	7.955
Algemene uitkeringen	70.759
Dividend	375
Saldo van de financieringsfunctie*	-1.942
Totaal	**77.147**

* Het saldo van de financieringsfunctie is het saldo van (a) de betaalde rente (last) over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening courant en (b) de ontvangen rente (baat) over de uitzettingen.

7.3. Incidentele baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de incidentele baten en lasten verantwoord met een bedrag groter dan € 25.000.

	Incidentele baten en lasten per thema	2027		2028		2029		2030	
	Thema 1 Samenleving								
	1.1 Zorgzame gemeenschappen								
	Lasten								
1	Actieagenda Vries	50.000		50.000		0		0	
2	Verhogen beheerderscapaciteit	296.100		296.100		0		0	
3	Voorbereidingskredieten Cultuurhuizen	300.000		0		0		0	
			646.100		346.100		0		0
	1.2 Kansrijk opgroeien								
	Lasten								
4	Mtsch.kr tijdelijk huisvesting tijdens de bouw	338.529		0		0		0	
			338.529		0		0		0
	1.4 Cultuur en ontmoeting								
	Lasten								
5	Extra gemeentelijke bijdragen de Buitenplaats	62.000		62.000		0		0	
			62.000		62.000		0		0
	1.5 Veiligheid toezicht en handhaving								
	Lasten								
6	Buurtbemiddeling	25.000		0		0		0	
			25.000		0		0		0
	Saldo incidentele baten en lasten thema 1 Samenleving		**1.071.629**		**408.100**		**0**		**0**
	Thema 2 Individuele voorzieningen								
	2.1 Zekerheid van inkomen								
	Lasten								
7	Aanpak Energiearmoede	320.000		0		0		0	
			320.000		0		0		0
	Baten								
8	Aanpak Energiearmoede	-320.000		0		0		0	
			-320.000		0		0		0
	2.3 Inburgering, opvang en integratie								
	Lasten								
9	Opvang Oekraïne	3.197.635		0		0		0	
10	Alleenstaande minderjarige vluchtelingen	57.680		0		0		0	
			3.255.315		0		0		0
	Baten								
11	Opvang Oekraïne	-3.287.760		0		0		0	
12	Alleenstaande minderjarige vluchtelingen	-57.680		0		0		0	
			-3.345.440		0		0		0
	Saldo incidentele baten en lasten thema 2 Individuele voorzieningen		**-90.125**		**0**		**0**		**0**
	Thema 3 Duurzaamheid milieu en volksgezondheid								
	3.2 Water en Klimaat								
	Lasten								
13	Lokale Uitvoeringsagenda Klimaatbeleid (LUA)	180.000		0		0		0	
			180.000		0		0		0
	3.3 Afval en grondstoffen								

	Incidentele baten en lasten per thema	2027		2028		2029		2030	
	Lasten								
14	Huishoudelijk afval	380.000		380.000		0		0	
			380.000		380.000		0		0
	Saldo incidentele baten en lasten thema 3 Duurzaamheid milieu en volkshuisvesting		**560.000**		**380.000**		**0**		**0**
	Thema 4 Wonen werken en bereikbaarheid								
	4.1 Wonen en volkshuisvesting								
	lasten								
15	Soortenmanagementplan	200.000		100.000		0		0	
16	Tijdelijke capaciteit beleidsadviseur VVTH	68.500		68.500		0		0	
17	Tijdelijke capaciteit toezichthouder omgevingswet	91.000		91.000		0		0	
			359.500		259.500		0		0
	4.2 Ruimte leefomgeving en natuur								
	Lasten								
18	Omgevingswet en omgevingsvisie	500.000		500.000		500.000		500.000	
19	Versnellen ruimtelijke ontwikkeling	110.000		110.000		110.000		0	
20	Jobcoach	72.850		0		0		0	
21	Aanbest. Onderh. bermen en watergangen	75.000		0		0		0	
22	Mtsch. kr Natuur en Landschap	120.000		65.000		0		0	
			877.850		675.000		610.000		500.000
	4.4 Lokale economie, dorpscentra en vrijetijdseconomie								
	Lasten								
23	Leader 2023-2027	67.000		0		0		0	
24	Masterplan Eelde	150.000		150.000		0		0	
25	Bedrijveninvesteringszone	58.000		58.000		58.000		0	
			275.000		208.000		58.000		0
	Baten								
26	Bedrijfsinvesteringzone	-58.000		-58.000		-58.000		0	
			-58.000		-58.000		-58.000		0
	Saldo incidentele baten en lasten thema 4 Wonen werken en bereikbaarheid		**1.454.350**		**1.084.500**		**610.000**		**500.000**
	Thema 5 Organisatie								
	5.1 Organisatie en Werkwijze								
	Lasten								
27	Beleidsregiseurs	343.810		0		0		0	
			343.810		0		0		0
	5.4 Financiën								
	Lasten								
28	Toevoeging Argi i.v.m. vrijval kapitaallasten	433.829		544.048		648.225		733.787	
			433.829		544.048		648.225		733.787
	Baten								
29	Dekking beleidsregiseurs	-343.910		0		0		0	
30	Dekking nieuw beleid PPN 2025	-537.000		0		0		0	
31	Dekking nieuw beleid PPN 2026	-455.600		-455.600		0		0	
32	mtsch.kr. huisvesting onderwijs tijdens de bouw	-338.529		0		0		0	
33	mtsch.kr. Natuur en Landschap	-120.000		-65.000		0		0	
34	mtsch.kr. versnellen ruimtelijke ontwikkeling	-110.000		-110.000		-110.000		0	
35	mtsch.kr. Soorten managementplan	-200.000		-100.000		0		0	
36	mtsch.kr. Rondweg Zuidlaren	-25.000		0		0		0	
37	mtsch.kr. Actieagenda Vries	-50.000		-50.000		0		0	

	Incidentele baten en lasten per thema	2027	2028	2029	2030
38	mtsch.kr. Omgevingswet en Omgevingsvisie	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000
39	Masterplan Eelde	-150.000	-150.000	0	0
40	Nieuw beleid Coalitieakkoord 2023	-25.000	0	0	0
41	Nieuw beleid voortgangsrapportage 2023	-67.000	0	0	0
42	Jobcoach	-72.850	0	0	0
43	Toekomstplan Ensemble De Buitenplaats	-62.000	-62.000	0	0
		-3.056.889	-1.492.600	-610.000	-500.000
	Saldo incidentele baten en lasten thema 5 Organisatie en werkwijze	**-2.279.250**	**-948.552**	**38.225**	**233.787**
	Totale incidentele lasten	**7.496.933**	**2.474.648**	**1.316.225**	**1.233.787**
	Totale incidentele baten	**-6.780.329**	**-1.550.600**	**-668.000**	**-500.000**
	Totaal incidentele baten en lasten	**716.604**	**924.048**	**648.225**	**733.787**

1/37 Actieagenda Vries
Betreft de uitgaven voor het maatschappelijk krediet Actieagenda Vries met dekking vanuit een reserve. Er is nog een limitatief aantal zaken dat uit dit krediet afgerond moet worden als uitvloeisel van Bruisende kernen. Het restantkrediet wordt ingezet voor verdere uitwerking en uitvoering van het Brinkenplan en omgeving centrum Vries.

2 Verhogen beheerderscapaciteit
De beheerderscapaciteit is voor de jaren 2026 t/m 2028 verhoogd met 4,23 fte. Voor het bepalen het aantal beheerdersuren gaan we uit van 3 soorten accommodaties: sporthallen, dorpshuizen en Mfa's, Voor deze soorten is berekend dat we 29.120 beheerdersuren nodig hebben bij maximale bezetting, echter in de praktijk zijn de accommodaties niet maximaal bezet, door vakanties, einde competities, enz. Om dan de bezetting te berekenen hebben we elke kalenderweek een factor gegeven. Met deze nauwkeuriger methode voor de behoeftebepaling komen we erop uit dat we 2,06 fte per accommodatie nodig hebben. De totale gewenste capaciteit voor alle accommodaties bedraagt dan 16,48 fte. Het verschil met de huidige bezetting bedraagt 4,23 fte.

3. Voorbereidingskredieten cultuurhuizen
Voor de realisatie van de drie cultuurhuizen is € 300.000 aanwezig voor de voorbereidingskosten. Onder andere voor de dekking van een kwartiermaker en projectleider.

4/32 Maatschappelijk krediet tijdelijke huisvesting tijdens de bouw
Dit betreft de jaarschijf van het maatschappelijk krediet met dekking vanuit een reserve. Er worden kosten verwachten voor de tijdelijke huisvesting van het Stroomdal.

5/43 Extra gemeentelijke bijdrage museum de Buitenplaats
Om het Drents museum de Buitenplaats de eerste vijf jaar vanaf 1 januari 2024 direct goed op weg te helpen, is in die periode 2024 t/m 2028 een extra bijdrage van €310.000 noodzakelijk. Dit bedrag is gebaseerd op vijf jaar lang gelijk trekken van de gemeentelijke structurele subsidie aan die van de provincie. Het gaat om € 62.000 per jaar. De extra bijdrage wordt gedekt uit een gevormde reserve.

6/40. Buurtbemiddeling
Het breed zoeken naar mogelijkheden om de zelfredzaamheid in de samenleving te vergroten door bijvoorbeeld samen met woningbouwcorporaties buurtbemiddeling op te zetten, is een

goede insteek. De gemeentelijke bijdrage is tot 2027 beschikbaar binnen de begroting van het welzijnsbudget. Voor 2027 is incidenteel nog € 25.000 beschikbaar.

7/8 Aanpak Energiearmoede
Betreft inzet specifieke uitkering energiearmoede voor, met name op te starten witgoedregeling.

9/11 Opvang Oekraïne
Betreft de verwachte uitgaven en de rijksbijdrage voor de opvang voor Oekraïne.

10/12. Alleenstaande minderjarige vluchtelingen
Een Spuk (Specifieke Uitkering) voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen (amv's) is een financiële regeling waarmee de Rijksoverheid specifieke budgetten aan Nederlandse gemeenten uitkeert om de opvang, integratie, begeleiding of extra (jeugdzorg)kosten van deze kwetsbare groep jongeren te financieren. Omdat amv's (jonger dan 18 jaar en zonder ouders in Nederland) extra ondersteuning nodig hebben, lopen gemeenten vaak tegen specifieke kosten aan die via verschillende Spuk-regelingen worden gecompenseerd.

13. Lokale uitvoeringsagenda Klimaatbeleid (LUA)
Bij vaststelling van de Lokale Adaptiestrategie (LAS) in oktober 2023 is besloten een Lokale Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie op te stellen. Deze LUA beschrijft de maatregelen die tot 2030 nodig zijn om de gemeente Tynaarlo klimaat robuust te maken. Klimaatadaptatie omvat nieuwe aspecten, zoals hitte, droogte en gedragsverandering, waar in het verleden geen taak lag voor de gemeente. We willen dat vormgeven als gezamenlijke opgave van overheid, inwoners en bedrijven. Het uitgangspunt daarbij is mede-eigenaarschap. Een deel van het programma is hierop ingericht, waardoor lokale initiatieven een belangrijke driver worden voor realisatie van klimaatbeleid. Maatregelen ter compensatie van hittestress en droogte overlappen met het biodiversiteitsbeleid. Daarom wordt dat ook deels geoperationaliseerd met dit klimaatbeleid. Daarnaast is extra capaciteit nodig.

14. Huishoudelijk afval
Het bedrag van € 380.00 wordt veroorzaakt door de bijstelling van de inzamelkosten, waarbij het contract met de leverancier na 2028 afloopt. We onderzoeken de mogelijkheid om hier een kostenbesparing te realiseren.

15/35 Soortenmanagentplan
Bij ruimtelijke ontwikkelingen en verduurzamingsopgaven (zoals warmte-isolatie) moet in het kader van de Wet Natuurbescherming onderzoek worden gedaan naar het voorkomen van beschermde soorten. Dit is ter bescherming, behoud en versterking van populaties (beschermde) inheemse diersoorten in het stedelijk gebied. Met een soortenmanagementplan (hierna SMP) wordt een ecologisch onderzoek op voorhand voor een heel gebied uitgevoerd. Het gaat hier om onderzoek naar de meest voorkomende gebouwbewonende soorten zoals de huismus, de gierzwaluw en vleermuizen. Met het opstellen van een SMP kan voor een periode van 10 jaar een gebiedsgerichte ontheffing voor vrijwel alle ontheffingsplichtige ruimtelijke activiteiten worden aangevraagd bij het bevoegd gezag, de provincie Drenthe. De kosten van het SMP worden geraamd op € 200.000 in 2027 en € 100.000 in 2028.

16. Tijdelijke capaciteit beleidsadviseur VVTH
Er is op dit moment een tekort aan beleidscapaciteit, terwijl het nodig is om ons beleid op orde te brengen. Zonder goed actueel beleid is het niet mogelijk om prioriteit aan te brengen tussen zaken waarop we actief in willen zetten en waarop minder. Tegelijkertijd zien we een maatschappelijke trend waardoor inwoners zich sneller tot de gemeente wenden op tal van

onderwerpen, onder andere in de vorm van handhavingsverzoeken die we vervolgens allemaal onverkort moeten opvolgen. Met goed actueel beleid kunnen we beter, gemakkelijker en/of sneller beslissen over handhavingsverzoeken. Om het beleid op orde te brengen en tegelijkertijd te kunnen voldoen aan verplichtingen zoals kwartaalrapportages, jaarplannen en -verslagen en het toetsen aan de kwaliteitscriteria van de Omgevingswet is tijdelijk extra capaciteit benodigd.

17. Tijdelijke capaciteit toezichthouder omgevingswet
Op grond van de Omgevingswet moeten gemeenten handhavend optreden wanneer een overtreding wordt vastgesteld of wanneer een inwoner een handhavingsverzoek indient.

18/38 Omgevingswet en omgevingsvisie
Op grond van de Omgevingswet moeten we uiterlijk 1 januari 2032 een gemeentebreed Omgevingsplan hebben. De bestaande beheerverordeningen en bestemmingsplannen moeten uiterlijk 1 januari 2032 zijn omgevormd tot een gemeentebreed Omgevingsplan. Deze plannen voldoen echter nog niet aan de eisen die de Omgevingswet stelt aan een Omgevingsplan. Er is een meerjarig traject nodig om onze beheerverordeningen en bestemmingsplannen om te vormen tot een volwaardig, gemeentebreed Omgevingsplan. Ook sommige fysieke regels uit lokale verordeningen moeten een plek krijgen in het Omgevingsplan. De kosten worden gedekt vanuit een gevormde bestemmingsreserve.

19/34 Versnellen ruimtelijke ontwikkeling
Het betreft de inzet ter dekking van de kosten van de programmaregiseur wonen.

20/42 Jobcoach
In het team Gemeentewerken Buiten is er behoefte aan werkbegeleiding en coaching van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Om nieuwe medewerkers structuur, regelmaat en goede begeleiding te kunnen bieden is een pilot voor twee jaar aangaan in 2026 en 2027.

21. Aanbesteding onderhoud bermen en watergangen
In 2025 heeft de Europese aanbesteding plaatsgevonden voor het onderhoud bermen en watergangen tot maart 2028. De laagste inschrijving leidt tot een incidenteel nadeel in de periode 2025 tot maart 2028.

22/33 Maatschappelijk krediet Natuur en Landschap
Betreft uitgaven voor de actualisatie van het Landschapsontwikkelingsplan (LOP)

23/67 Leader 2023-2027
Leader is een Europees subsidieprogramma, bedoeld voor versterking van het platteland. Met LEADER wordt ruimte gegeven aan initiatieven vanuit het gebied. Dit gaat bottom up. We kiezen daarbij vooral voor doelen vanuit initiatieven van inwoners, verenigingen en andere (maatschappelijke) organisaties die zelf de regie pakken om hun leefomgeving te verbeteren teneinde een toekomstbestendig en vitaal platteland te realiseren waar je fijn kunt wonen, leven en werken. Iedereen doet mee en draagt zijn steentje bij.

24/39 Masterplan Eelde
In 2023 is gestart met de uitwerking van het Masterplan Eelde Centrum. De uitvoering loopt door in de jaren na 2023. Het stedenbouwkundige plan en beeldkwaliteitsplan is in jan 2026 vastgesteld. In 2026 wordt het DO voor de buitenruimte vastgesteld, daarna start de voorbereiding voor de uitvoering. Uitvoering herinrichtingsplan openbare ruimte in tweede helft 2027

25/26 Bedrijfsinvesteringszone
Er is in Zuidlaren sprake van een bedrijven investerings zone (BIZ). Hiervoor wordt t/m 2029 een belasting geheven die via de gemeente doorgeboekt wordt naar de ondernemersvereniging.

27/29 Strategisch Beleidregiseurs
Dit betreft een budget wat voor een aantal jaren beschikbaar is gesteld voor de aanstelling van 3 strategisch beleidregiseurs binnen het domein dienstverlening, het fysieke domein en het sociaal domein.

28. Vrijval kapitaallasten
De vrijval van de kapitaallasten op investeringen wordt als budget opgenomen voor toekomstige vervangingsinvesteringen. Zolang het budget niet wordt ingezet zorgt het voor voeding van de Argi. Het betreft een bedrag waar nog geen verplichtingen onderliggen en die dus in de toekomst ingezet kan worden ter dekking van kapitaallasten van vervangingsinvesteringen.

30. Dekking nieuw beleid PPN2025
Betreft de dekking van onder ander van de incidentele lasten onder de punten 3 en 13

31. Dekking nieuw beleid PPN 2026
Betreft de dekking van de incidentele lasten onder de punten 2,16 en 17

7.4. Reserves en voorzieningen

Inleiding

In deze paragraaf wordt een geactualiseerd beeld van de reserves en voorzieningen gegeven naar de stand van 1 januari 2027. In het hoofdstuk Mutaties in reserves in deze begroting is een overzicht opgenomen van de incidentele en structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

Wettelijk kader

Het wettelijk kader is neergelegd in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Het gemeentelijk beleid is opgenomen in de Nota Reserves en Voorzieningen 2020 en de Financiële verordening gemeente Tynaarlo 2023.

Omvang van de reserves en voorzieningen per 1 januari 2027

Totaaloverzicht

De reservepositie per 1-1-2027 wordt als volgt gecomprimeerd weergegeven:

Reserves en voorzieningen	Stand per 1 januari 2027
Arca	9.541.650
Argi	42.562.002
Bestemmingsreserves (totaal)	41.975.972
Totaal reserves	**94.079.624**
Voorzieningen (totaal)	19.975.801
Totaal Reserves en voorzieningen	**114.055.425**

Een groot deel van de voorzieningen wordt in de geprognotiseerde balans in mindering gebracht op de activa zijde van de balans. Het gaat om een bedrag van € 8.272.594 van het saldo aan voorzieningen zoals in de tabel hierboven is aangegeven. Dit bedrag bestaat voor € 8,1 miljoen aan voorzieningen voor afgewaardeerde gronden en voor € 177.000 uit de voorziening voor dubieuze debiteuren.

Algemene reserve calamiteiten (Arca)

De Arca dient als weerstandsvermogen voor de opvang van de gevolgen van calamiteiten en risico's. In de nota weerstandsvermogen 2014 (raad 28 oktober 2014) is dit beleid verwoord. Per 1 januari 2027 is de stand, wat in de Arca beschikbaar is voor risicoafdekking, € 9.541.650
Hieronder is het verloop van de Arca voor de komende jaren opgenomen:

Geprognotiseerd verloop van de Arca van 1-1-2026 t/m 31-12-2030					
	2026	2027	2028	2029	2030
Stand op 1 januari	**9.541.650**	**9.541.650**	**9.541.650**	**9.541.650**	**9.541.650**
Mutaties	0	0	0	0	0
Stand op 31 december	**9.541.650**	**9.541.650**	**9.541.650**	**9.541.650**	**9.541.650**

Algemene reserve grote investeringen (Argi)
De Argi is bedoeld als:

1. Buffer voor opvang van risico's. Dit betekent een onderdeel van het weerstandsvermogen;
2. Buffer voor de opvang van tegenvallers in de lopende exploitatie (voortgangsrapportage en jaarrekening);
3. Goed rentmeesterschap t.b.v. de toekomst/nieuw bestuur in 2030;
4. Budget voor het realiseren van wensen.

Geprognotiseerd verloop van de Argi van 1-1-2026 t/m 31-12-2030					
	2026	2027	2028	2029	2030
Stand op 1 januari	**35.601.250**	**42.562.002**	**39.904.718**	**39.688.916**	**40.140.724**
Begrotingswijzigingen					
Resultaatbestemming JR 2025	1.682.559				
Resultaat voortgangsrapportage 2026	1.933.034				
Incidenteel nieuw beleid begroting 2026	-70.000				
Vrijval reserves sloop en vervanging kantine sportterrein Zuid Es	734.369				
Vrijval diverse reserves voortgangsrapportage 2026	12.584.511				
Incidenteel nieuw beleid perspectievennota 2026	-6.740.329	-455.600	-455.600		
Dekking resultaat begroting 2026	-1.147.598				
Dekking motie Witgoedregeling	-150.000				
Ophogen BR Centrumontwikkeling Zuidlaren	-50.000				
Dekking diverse maatschappelijke kredieten	-422.000	-498.190	-295.000	-130.000	-20.000
Dekking nieuw beleid WOO	-61.514				
Resultaat integrale voortgangsrapportage 2023	-100.000				
Diverse voorstellen integrale voortgangsrapportage 2023	-480.000	-92.000			
Dekking nieuw beleid begroting 2024	-90.000				
Aanzuiveren reserves	-953.668				
Dekking jobcoach vanuit reserve participatie		-72.850			
Dekking nieuwe beleid PPN 2025	-852.000	-552.000			
Kapitaallasten dekking uit Argi	-828	-828	-29.250	-86.417	-85.625
	5.816.536	**-1.671.468**	**-779.850**	**-216.417**	**-105.625**
Thema: Accommodatiebeleid	*750.000*	*550.000*	*95.000*	*95.000*	*50.000*
Toevoeging vrijval kapitaallasten algemeen	*394.216*	*433.829*	*544.048*	*648.225*	*733.787*
Subtotaal themaboekje en activabeleid	***1.144.216***	***983.829***	***639.048***	***743.225***	***783.787***
Voorstellen incidenteel nieuw beleid coalitieakkoord		***-767.000***	***-75.000***	***-75.000***	
Voorstellen nieuw beleid begroting 2027		***-822.645***	***-147.110***	***-65.000***	
Dekking afvalstoffenheffing 2027		***-380.000***			
Stand op 31 december	**42.562.002**	**39.904.718**	**39.688.916**	**40.140.724**	**40.818.866**

De Argi is de reserve die wordt gebruikt in directe relatie met de exploitatie. Incidentele meevallers die gedurende het jaar ontstaan worden toegevoegd aan deze reserve en incidentele tegenvallers worden onttrokken. Per 1 januari 2027 is de verwachte stand van de Argi € 42.562.002. De financiële ruimte in de Argi bepaalt de ruimte die beschikbaar is voor de invulling van incidenteel nieuw beleid. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met de weerstandsratio. Het college streeft naar een risicoafdekking van minimaal 100%.

Bestemmingsreserves
In het hoofdstuk Mutaties in reserves in deze begroting is een overzicht opgenomen van de bestemmingsreserves.

7.5. Mutaties in reserves

Incidentele onttrekkingen aan reserves	2027	2028	2029	2030
Dekking beleidsregiseurs	343.910	0	0	0
Dekking nieuw beleid PPN 2025	552.000	0	0	0
Dekking nieuw beleid PPN 2026	455.600	455.600		0
Masterplan Eelde centrum	150.000	150.000	0	0
mtsch.kr. Grondposities en grondbeleid	23.190	0	0	0
mtsch.kr. huisvesting onderwijs tijdens de bouw	338.529	0	0	0
mtsch.kr. Natuur en Landschap	120.000	65.000	0	0
mtsch.kr. Natuurwaardenkaart	20.000	10.000	0	0
mtsch.kr. versnellen ruimtelijke ontwikkeling	110.000	110.000	110.000	0
mtsch.kr. Soorten managementplan	200.000	100.000	0	0
mtsch.kr. Omgevinsgwet/omgevingsvisie	500.000	500.000	500.000	500.000
mtsch.kr. Rondweg Zuidlaren	25.000	0	0	0
mtsch.kr. Tijdelijk beheer Brink 4 Vries		10.000	20.000	20.000
mtsch.kr. Actieagenda Vries	50.000	50.000	0	0
Nieuw beleid Coalitieakkoord 2023	25.000	0	0	0
Nieuw beleid voortgangsrapportage 2023	67.000	0	0	0
Dekking jobcoach	72.850	0	0	0
Toekomstplan Ensemble De Buitenplaats	62.000	62.000	0	0
Totaal incidentele onttrekkingen aan reserves	**3.115.079**	**1.512.600**	**630.000**	**520.000**

Incidentele toevoegingen aan reserves	2027	2028	2029	2030
Toevoeging Argi i.v.m. vrijval kapitaallasten	433.829	544.048	648.225	733.787
Totaal incidentele toevoegingen aan reserves	**433.829**	**544.048**	**648.225**	**733.787**

Structurele onttrekkingen aan reserves	2027	2028	2029	2030
Dekking kap.lstn dekvloer MFA Borchkwartier	25.000	24.800	24.600	24.400
Dekking kap.lstn diversen	31.935	132.629	220.278	218.505
Dekking kap.lstn. accommodatiebeleid	693.559	874.480	870.247	871.484
Dekking kap.lstn. centrumontwikkeling Zuidlaren	136.502	135.202	133.901	132.601
Dekking kap.lstn. duurzaamheid	11.859	11.747	11.635	11.523
Dekking kap.lstn. gemeentehuis	349.099	346.516	343.933	341.350
Dekking kap.lstn. huisvesting 2e fase Ter Borch	34.288	33.979	33.670	33.361
Dekking kap.lstn. mechanisatie buitendienst	32.985	5.119	2.736	2.710
Dekking kap.lstn. SVTynaarlo	10.808	10.725	10.643	10.560
Dekking kap.lstn. Transferium de Punt	19.500	19.370	19.240	19.110
Dekking reserve BCF Riolering en Reiniging	886.664	932.093	953.602	977.679
Totaal structurele onttrekkingen aan reserves	**2.232.199**	**2.526.660**	**2.624.485**	**2.643.283**

Structurele toevoegingen aan reserves	2027	2028	2029	2030
Reserve BCF Reiniging	450.582	463.683	471.876	489.529
Reserve BCF Riolering	436.082	468.410	481.726	488.150
Totaal structurele toevoegingen aan reserves	**886.664**	**932.093**	**953.602**	**977.679**

Totaal toevoegingen	**1.320.493**	**1.476.141**	**1.601.827**	**1.711.466**
Totaal onttrekkingen	**5.347.278**	**4.039.260**	**3.254.485**	**3.163.283**

Saldo mutaties	**-4.026.785**	**-2.563.119**	**-1.652.658**	**-1.451.817**

In de overzichten hieronder zijn per reserve voor de jaren 2027-2030 de verloopoverzichten opgenomen. Het verloop van de ARCA en de ARGI zijn te vinden in het hoofdstuk Reserves en voorzieningen in deze begroting.

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2027	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Bestemmingsreserves met dekkingsfunctie					
Reserve nieuwbouw gemeentehuis	Deze reserve is ingesteld ter dekking van het overgrote deel van de kapitaallasten van de bouw van het nieuwe gemeentehuis in Vries.	6.179.014		349.099	5.829.915
Reserve mechanisatie buitendienst	Deze reserve is ingesteld om vervangingen binnen het wagenpark van gemeentewerken mogelijk te maken. De kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen worden gedekt uit deze reserve.	53.143		32.985	20.158
Reserve Krediet SV Tynaarlo	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de realisatie van het kleed- en kantinegebouw voor SV Tynaarlo.	310.405		10.808	299.597
Reserve MFA Zeijen	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de MFA Zeijen	2.132.356		77.399	2.054.957
Reserve MFA Yde	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de MFA Yde.	2.523.749		94.318	2.429.431
Reserve bedrijfsvoering	Deze reserve is gevormd om investeringen te dekken die een bijdrage leveren aan het (versneld) realiseren van de doelen uit de organisatievisie Koers en die passen binnen het opgestelde collegemanifest. Daarnaast biedt deze reserve dan ook flexibele ruimte om knelpunten qua benodigde productie op te lossen door bijvoorbeeld tijdelijke inzet. De investeringen richten zich op de digitale dienstverlening, vraaggericht werken, flexibilisering en het op orde krijgen van de fysieke leefomgeving buiten.	1.171.420	0	343.910	827.510
BR. 2e fase huisvesting Ter Borch	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet 2e fase huisvesting Ter Borch	402.634		34.288	368.346
BR. Jonglaren flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Flexibele schil Jonglaren	325.564		0	325.564
BR Jonglaren Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Jonglaren	235.054		0	235.054
BR. De Lichtkring flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil de lichtkring	259.614	0	65.853	193.761
BR De Lichtkring Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De lichtkring	434.189		12.489	421.700
BR. Flexibele schil de Schuthoek	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil de Schuthoek	232.052		0	232.052

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2027	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
BR De Schuthoek Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Schuthoek	293.373		0	293.373
BR. De Tol flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Flexibele schil De Tol	625.468		2.000	623.468
BR De Tol Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Tol	653.611		18.210	635.401
BR. Schuilingsoord flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Schuilingsoord	576.725		97.858	478.867
BR Schuilingsoord Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Schuilingsoord	766.379		21.762	744.617
BR. De Zuidwester flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil De Zuidwester	320.998		65.434	255.564
BR De Zuidwester Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Zuidwester	125.042		3.484	121.558
BR. Het Stroomdal flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Het Stroomdal	0		0	0
BR. Het Stroomdal Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Het Stroomdal	119.304		331	118.973
BR. Harens Lyceum Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Het Harens Lyceum	660.651			660.651
BR. (ver)nieuwbouw OBS Oelebred	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet OBS Oelebred	1.408.529		44.718	1.363.811
BR. (ver)nieuwbouw De Westerburcht flex	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil (ver)nieuwbouw OBS De Westerburcht	141.705		35.945	105.760
BR. Flexibele Schil OBS centrum/ Eelde	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil OBS Centrum/Eelde	147.664		37.456	110.208
BR. Tijdelijke huisvesting OBS de Veenvlinder	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet tijdelijke huisvesting de Veenvlinder	129.262		1.929	127.333
BR. Flexibele Schil Menso Altingschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Menso Altingschool	0		0	0
BR. Tijdelijk lokaal Mariaschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet tijdelijk lokaal Mariaschool	45.255		15.233	30.022
BR. Speellokaal Mariaschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet speellokaal Mariaschool	34.988		11.777	23.211

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2027	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
BR. Gym de Zwet Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal de Zwet	316.629		3.241	313.388
BR. Gym de Ludinge Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal de Fledders	99.825			99.825
BR Goudenregenl Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal Goudenregenlaan	119.363		3.026	116.337
BR. Sloop, Asbest, Boekw. De Vijverstee	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS De Vijverstee	365.939		10.553	355.386
BR. Sloop, Asbest, Boekw. De Holtenhoek	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde CBS de Holtenhoek	266.241		9.003	257.238
BR. Sloop, Asbest, Boekw. OBS Oelebred	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS Oelebred	345.495		7.510	337.985
BR. Sloop, Asbest, Boekw. OBS Westerburcht	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS de Westerburcht	430.798		11.161	419.637
BR. Nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	919.559		24.164	895.395
BR. Sloopt 't Punthoes en Bladergroenschool.	Deze reserve is gevormd ter dekking van het maatschappelijk krediet "Sloop 't Punthoes en Bladergroenschool".	513.455		0	513.455
BR Aanleg onderbouw Hockey en Korfbal	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet ter aanleg onderbouw Hockey en Korfbal	113.169		0	113.169
BR. Nieuwbouw Kantine	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Nieuwbouw Kantine Hockey en Korfbal	0		0	0
BR. Kap.lstn dekvloer Borchkwartier	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet vervangen dekvloer Borchkwartier	564.983		517	564.466
BR. Kap.lstn Fietspaden wegen en knelpuntenplan	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Fietspaden wegen en knelpuntenplan	1.868.673		10.840	1.857.833
BR. Kap.lstn Revitalisering gemeentehuis	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Rivitalisering Gemeentehuis.	168.333		7.500	160.833
BR. Kap.lstn Veiligheid en Veiligheidsbeleving	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Veiligheid en veiligheidsbeleving.	95.324		8.727	86.597
BR. Kap. lstn Parkeerplaats gemeentehuis	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Parkeerplaats gemeentehuis.	34.800		992	33.808

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2027	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
BR. Kap. Istn Zonnepanelen gemeentewerf	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Zonnepanelen gemeentewerf.	374.741		3.048	371.693
BR. Nieuwbouw kleedkamers	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Nieuwbouw Kleedkamers Hockey en Korfbal	266.011			266.011
BR Sloop Opstel Hockey Korfbal	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor de sloop van de huidige opstal met betrekking Hockey en Korfbal	0			0
BR. Aanleg jeu de Boules en verleggen scatebaan	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Aanleg jeu de boules baan en verleggen scatebaan.	79.188			79.188
BR. Procedurekosten sport Zuidlaren.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de procedurekosten voor aanpassing van de bestemmingsplannen met betrekking tot het accommodatiebeleid Zuidlaren.	0		0	0
BR. Doorfietsroute Haren-Zuidlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Doorfietsroute Haren- Zuidlaren	600.000		0	600.000
BR SPV Midlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Midlaren.	203.600		0	203.600
BR SPV Hoofdstraat Zeijen	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Hoofdstraat Zeijen.	248.382		0	248.382
BR SPV Norgerweg Yde- de Punt	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Norgerweg Yde-de Punt	452.747		0	452.747
Reserve Krediet Transferium De Punt	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van Transferium de Punt.	855.176	0	19.500	835.676
BR. Tijdelijk lokaal Menso Altingschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaalasten van het krediet Tijdelijk lokaal Menso Alting school	94.136	0	18.694	75.442
BR. Toekomst de Buitenplaats	Deze reserve is gevormd ter dekking van de jaarlijkse extra bijdrage aan museum de Buitenplaats in de periode 2024-2028	124.000		62.000	62.000
Totaal reserves met dekkingsfunctie		29.828.715	0	1.577.762	28.250.953

Bestemmingsreserves met bestedingsfunctie					
Reserve MFA Tynaarlo sportvelden c.q. ontwikkeling locatie van Wijk&Boerma	Deze reserve is gevormd ter afdekking van de saneringskosten van de locatie van Wijk&Boerma. Hiervoor is een maatschappelijk krediet beschikbaar gesteld.	50.000			50.000
Reserve Complex de inloop	Deze reserve is gevormd voor nog te maken kosten woonrijpmaken en ambtelijke inzet.	0			0

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2027	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Reserve tijdelijke huisvesting tijdens de bouw	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor tijdelijke huisvesting van het Accommodatiebeleid.	338.529	0	338.529	0
BR Omgevingswet	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten van het maatschappelijk krediet voor de implementatie van de omgevingswet en het opstellen van de omgevingsvisie.	2.700.959	0	500.000	2.200.959
BR Duurzaamheidsinvesteringen gebouwen	Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening van 2018 is besloten om de middelen die in 2018 uit de voorziening onderhoud gebouwen zijn vrijgevallen te reserveren in een bestemmingsreserve voor toekomstige investeringen in duurzaamheidsmaatregelen ten behoeve van gemeentelijke gebouwen.	247.141		11.859	235.282
BR Centrumontwikkeling Zuidlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het voorbereidingskrediet centrumplan Zuidlaren	669.507		136.502	533.005
BR grondexploitaties	In de afgelopen jaren zijn de resultaten op de grondexploitaties positief geweest voor Tynaarlo. De verwachting is dat dit in de toekomst zal veranderen en er een buffer nodig is voor mogelijke tekorten. Voorgesteld wordt om een reserve grondexploitaties in te stellen en deze te 'voeden' met het voordelige resultaat op de grondexploitaties over 2022.	5.326.368			5.326.368
BR Grote projecten	De reserve grote projecten is ingesteld om grote projecten zoals de ontwikkeling centrumplannen voor Zuidlaren en Eelde mogelijk te maken.	367.287		150.000	217.287
BR. Flexibele volkshuisvesting Tynaarlo	De BR is gevormd om de kosten met betrekking tot het bouwrijp maken en verder ontwikkelen van het terrein op de locatie achterzijde Prins Bernhard Hoeve in Zuidlaren en overige voorbereidingskosten van het project flexibele volkshuisvesting Tynaarlo	634.297			634.297
BR woningbouwontwikkeling Zuidlaren	Deze reserve is ter dekking van de kosten van de voorbereidingen voor de woningbouwontwikkeling in het centrum van Zuidlaren.	1.600.000			1.600.000
BR. Actieagenda Vries	Deze BR is gevormd ter dekking van de kosten van de Actieagenda Vries	100.000		50.000	50.000
BR Bruisende kernen	Deze reserve is gevormd in het kader van de motie Bruisende kernen voor de uitvoering van de verschillende impuls- en verfraaiingmaatregelen die anders niet uitgevoerd worden, door het ontbreken van middelen in de reguliere budgetten.	61.000			61.000

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2027	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Totaal reserves met bestedingsfunctie		12.095.088	0	1.186.890	10.908.198
Bestemmingsreserve met egalisatiefunctie					
Egalisatiereserve BTW compensatie	Deze reserve is in 2003 ingesteld om de effecten voortvloeiende uit de invoering van het BTW compensatiefonds op te vangen. In 2013 is de laatste tranche vrijgevallen ten behoeve van de exploitatie. Vanaf 2012 worden de jaarlijkse toevoegingen ten laste van reiniging en riolering teruggesluisd naar de exploitatie.	0	886.664	886.664	0
Reserve informatiebeleid	Deze reserve is ingesteld om niet uitgegeven middelen binnen de automatiseringsbudgetten in enig jaar beschikbaar te houden voor grotere uitgaven in enig ander jaar.	52.139		0	52.139
Totaal reserves met egalisatiefunctie		52.139	886.664	886.664	52.139
Totaal bestemmingsreserves		41.975.942	886.664	3.651.316	39.211.290

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2028	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2028
Bestemmingsreserves met dekkingsfunctie					
Reserve nieuwbouw gemeentehuis	Deze reserve is ingesteld ter dekking van het overgrote deel van de kapitaallasten van de bouw van het nieuwe gemeentehuis in Vries.	5.829.915		346.516	5.483.399
Reserve mechanisatie buitendienst	Deze reserve is ingesteld om vervangingen binnen het wagenpark van gemeentewerken mogelijk te maken. De kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen worden gedekt uit deze reserve.	20.158		5.119	15.039
Reserve Krediet SV Tynaarlo	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de realisatie van het kleed- en kantinegebouw voor SV Tynaarlo.	299.597		10.725	288.872
Reserve MFA Zeijen	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de MFA Zeijen	2.054.957		76.830	1.978.127

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2028	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2028
Reserve MFA Yde	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de MFA Yde.	2.429.431		93.620	2.335.811
Reserve bedrijfsvoering	Deze reserve is gevormd om investeringen te dekken die een bijdrage leveren aan het (versneld) realiseren van de doelen uit de organisatievisie Koers en die passen binnen het opgestelde collegemanifest. Daarnaast biedt deze reserve dan ook flexibele ruimte om knelpunten qua benodigde productie op te lossen door bijvoorbeeld tijdelijke inzet. De investeringen richten zich op de digitale dienstverlening, vraaggericht werken, flexibilisering en het op orde krijgen van de fysieke leefomgeving buiten.	827.510	0	0	827.510
BR. 2e fase huisvesting Ter Borch	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet 2e fase huisvesting Ter Borch	368.346		33.979	334.367
BR. Jonglaren flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Flexibele schil Jonglaren	325.564		82.582	242.982
BR Jonglaren Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Jonglaren	235.054		6.549	228.505
BR. De Lichtkring flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil de lichtkring	193.761	0	65.220	128.541
BR De Lichtkring Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De lichtkring	421.700		12.399	409.301
BR. Flexibele schil de Schuthoek	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil de Schuthoek	232.052	0	7.924	224.128
BR De Schuthoek Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Schuthoek	293.373		8.174	285.199
BR. De Tol flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Flexibele schil De Tol	623.468		73.667	549.801
BR De Tol Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Tol	635.401		18.080	617.321
BR. Schuilingsoord flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Schuilingsoord	478.867	0	96.935	381.932
BR Schuilingsoord Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Schuilingsoord	744.617		21.607	723.010
BR. De Zuidwester flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil De Zuidwester	255.564		64.811	190.753

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2028	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2028
BR De Zuidwester Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Zuidwester	121.558		3.459	118.099
BR. Het Stroomdal flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Het Stroomdal	0		0	0
BR. Het Stroomdal Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Het Stroomdal	118.973		3.370	115.603
BR. Harens Lyceum Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Het Harens Lyceum	660.651			660.651
BR. (ver)nieuwbouw OBS Oelebred	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet OBS Oelebred	1.363.811		44.402	1.319.409
BR. (ver)nieuwbouw De Westerburcht flex	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil (ver)nieuwbouw OBS De Westerburcht	105.760		35.599	70.161
BR. Flexibele Schil OBS centrum/ Eelde	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil OBS Centrum/Eelde	110.208		37.096	73.112
BR. Tijdelijke huisvesting OBS de Veenvlinder	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet tijdelijke huisvesting de Veenvlinder	127.333		1.913	125.420
BR. Flexibele Schil Menso Altingschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Menso Altingschool	0		0	0
BR. Tijdelijk lokaal Mariaschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet tijdelijk lokaal Mariaschool	30.022		15.085	14.937
BR. Speellokaal Mariaschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet speellokaal Mariaschool	23.211		11.663	11.548
BR. Gym de Zwet Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal de Zwet	313.388		3.217	310.171
BR. Gym de Ludinge Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal de Fledders	99.825			99.825
BR Goudenregenl Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal Goudenregenlaan	116.337		3.004	113.333
BR. Sloop, Asbest, Boekw. De Vijverstee	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS De Vijverstee	355.386		10.474	344.912
BR. Sloop, Asbest, Boekw. De Holtenhoek	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde CBS de Holtenhoek	257.238		8.934	248.304

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2028	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2028
BR. Sloop, Asbest, Boekw. OBS Oelebred	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS Oelebred	337.985		7.454	330.531
BR. Sloop, Asbest, Boekw. OBS Westerburcht	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS de Westerburcht	419.637		11.078	408.559
BR. Nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	895.395		23.992	871.403
BR. Sloopt 't Punthoes en Bladergroenschool.	Deze reserve is gevormd ter dekking van het maatschappelijk krediet "Sloop 't Punthoes en Bladergroenschool".	513.455		0	513.455
BR Aanleg onderbouw Hockey en Korfbal	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet ter aanleg onderbouw Hockey en Korfbal	113.169		6.815	106.354
BR. Nieuwbouw Kantine	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Nieuwbouw Kantine Hockey en Korfbal	0		0	0
BR. Kap.lstn dekvloer Borchkwartier	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet vervangen dekvloer Borchkwartier	564.466		17.500	546.966
BR. Kap.lstn Fietspaden wegen en knelpuntenplan	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Fietspaden wegen en knelpuntenplan	1.857.833		13.840	1.843.993
BR. Kap.lstn Revitalisering gemeentehuis	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Rivitalisering Gemeentehuis.	160.833		7.440	153.393
BR. Kap.lstn Veiligheid en Veiligheidsbeleving	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Veiligheid en veiligheidsbeleving.	86.597		8.653	77.944
BR. Kap. lstn Parkeerplaats gemeentehuis	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Parkeerplaats gemeentehuis.	33.808		984	32.824
BR. Kap. lstn Zonnepanelen gemeentewerf	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Zonnepanelen gemeentewerf.	371.693		26.061	345.632
BR. Nieuwbouw kleedkamers	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Nieuwbouw Kleedkamers Hockey en Korfbal	266.011			266.011
BR Sloop Opstel Hockey Korfbal	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor de sloop van de huidige opstal met betrekking Hockey en Korfbal	0			0
BR. Aanleg jeu de Boules en verleggen scatebaan	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Aanleg jeu de boules baan en verleggen scatebaan.	79.188			79.188
BR. Procedurekosten sport Zuidlaren.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de procedurekosten voor aanpassing van de bestemmingsplannen met betrekking tot het accommodatiebeleid Zuidlaren.	0		0	0

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2028	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2028
BR. Doorfietsroute Haren-Zuidlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Doorfietsroute Haren- Zuidlaren	600.000		18.000	582.000
BR SPV Midlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Midlaren.	203.600		6.108	197.492
BR SPV Hoofdstraat Zeijen	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Hoofdstraat Zeijen.	248.382		12.501	235.881
BR SPV Norgerweg Yde- de Punt	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Norgerweg Yde-de Punt	452.747		7.092	445.655
Reserve Krediet Transferium De Punt	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van Transferium de Punt.	835.676	0	19.370	816.306
BR. Tijdelijk lokaal Menso Altingschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaalasten van het krediet Tijdelijk lokaal Menso Alting school	75.442	0	18.516	56.926
BR. Toekomst de Buitenplaats	Deze reserve is gevormd ter dekking van de jaarlijkse extra bijdrage aan museum de Buitenplaats in de periode 2024-2028	62.000		62.000	0
Totaal reserves met dekkingsfunctie		28.250.953	0	1.470.357	26.780.596

Bestemmingsreserves met bestedingsfunctie					
Reserve MFA Tynaarlo sportvelden c.q. ontwikkeling locatie van Wijk&Boerma	Deze reserve is gevormd ter afdekking van de saneringskosten van de locatie van Wijk&Boerma. Hiervoor is een maatschappelijk krediet beschikbaar gesteld.	50.000			50.000
Reserve tijdelijke huisvesting tijdens de bouw	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor tijdelijke huisvesting van het Accommodatiebeleid.	0	0	0	0
BR Omgevingswet	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten van het maatschappelijk krediet voor de implementatie van de omgevingswet en het opstellen van de omgevingsvisie.	2.200.959	0	500.000	1.700.959
BR Duurzaamheidsinvesteringen gebouwen	Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening van 2018 is besloten om de middelen die in 2018 uit de voorziening onderhoud gebouwen zijn vrijgevallen te reserveren in een bestemmingsreserve voor toekomstige investeringen in duurzaamheidsmaatregelen ten behoeve van gemeentelijke gebouwen.	235.282		11.747	223.535
BR Centrumontwikkeling Zuidlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het voorbereidingskrediet centrumplan Zuidlaren	533.005		135.202	397.803

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2028	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2028
BR grondexploitaties	In de afgelopen jaren zijn de resultaten op de grondexploitaties positief geweest voor Tynaarlo. De verwachting is dat dit in de toekomst zal veranderen en er een buffer nodig is voor mogelijke tekorten. Voorgesteld wordt om een reserve grondexploitaties in te stellen en deze te 'voeden' met het voordelige resultaat op de grondexploitaties over 2022.	5.326.368			5.326.368
BR Grote projecten	De reserve grote projecten is ingesteld om grote projecten zoals de ontwikkeling centrumplannen voor Zuidlaren en Eelde mogelijk te maken.	217.287		150.000	67.287
BR. Flexibele volkshuisvesting Tynaarlo	De BR is gevormd om de kosten met betrekking tot het bouwrijp maken en verder ontwikkelen van het terrein op de locatie achterzijde Prins Bernhard Hoeve in Zuidlaren en overige voorbereidingskosten van het project flexibele volkshuisvesting Tynaarlo	634.297			634.297
BR woningbouwontwikkeling Zuidlaren	Deze reserve is ter dekking van de kosten van de voorbereidingen voor de woningbouwontwikkeling in het centrum van Zuidlaren.	1.600.000			1.600.000
BR. Actieagenda Vries	Deze BR is gevormd ter dekking van de kosten van de Actieagenda Vries	50.000		50.000	0
BR Bruisende kernen	Deze reserve is gevormd in het kader van de motie Bruisende kernen voor de uitvoering van de verschillende impuls- en verfraaiingmaatregelen die anders niet uitgevoerd worden, door het ontbreken van middelen in de reguliere budgetten.	61.000			61.000
Totaal reserves met bestedingsfunctie		10.908.198	0	846.949	10.061.249

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2028	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2028
Bestemmingsreserve met egalisatiefunctie					
Egalisatiereserve BTW compensatie	Deze reserve is in 2003 ingesteld om de effecten voortvloeiende uit de invoering van het BTW compensatiefonds op te vangen. In 2013 is de laatste tranche vrijgevallen ten behoeve van de exploitatie. Vanaf 2012 worden de jaarlijkse toevoegingen ten laste van reiniging en riolering teruggesluisd naar de exploitatie.	0	932.093	932.093	0
Reserve informatiebeleid	Deze reserve is ingesteld om niet uitgegeven middelen binnen de automatiseringsbudgetten in enig jaar beschikbaar te houden voor grotere uitgaven in enig ander jaar.	52.139		0	52.139
Totaal reserves met egalisatiefunctie		52.139	932.093	932.093	52.139
Totaal bestemmingsreserves		39.211.290	932.093	3.249.399	36.893.984

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2029	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2029
Bestemmingsreserves met dekkingsfunctie					
Reserve nieuwbouw gemeentehuis	Deze reserve is ingesteld ter dekking van het overgrote deel van de kapitaallasten van de bouw van het nieuwe gemeentehuis in Vries.	5.483.399		343.933	5.139.466
Reserve mechanisatie buitendienst	Deze reserve is ingesteld om vervangingen binnen het wagenpark van gemeentewerken mogelijk te maken. De kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen worden gedekt uit deze reserve.	15.039		2.736	12.303
Reserve Krediet SV Tynaarlo	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de realisatie van het kleed- en kantinegebouw voor SV Tynaarlo.	288.872		10.643	278.229
Reserve MFA Zeijen	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de MFA Zeijen	1.978.127		76.261	1.901.866
Reserve MFA Yde	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de MFA Yde.	2.335.811		92.922	2.242.889

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2029	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2029
Reserve bedrijfsvoering	Deze reserve is gevormd om investeringen te dekken die een bijdrage leveren aan het (versneld) realiseren van de doelen uit de organisatievisie Koers en die passen binnen het opgestelde collegemanifest. Daarnaast biedt deze reserve dan ook flexibele ruimte om knelpunten qua benodigde productie op te lossen door bijvoorbeeld tijdelijke inzet. De investeringen richten zich op de digitale dienstverlening, vraaggericht werken, flexibilisering en het op orde krijgen van de fysieke leefomgeving buiten.	827.510	0	0	827.510
BR. 2e fase huisvesting Ter Borch	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet 2e fase huisvesting Ter Borch	334.367		33.670	300.697
BR. Jonglaren flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Flexibele schil Jonglaren	242.982		81.788	161.194
BR Jonglaren Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Jonglaren	228.505		6.502	222.003
BR. De Lichtkring flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil de lichtkring	128.541		64.587	63.954
BR De Lichtkring Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De lichtkring	409.301		12.310	396.991
BR. Flexibele schil de Schuthoek	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil de Schuthoek	224.128	0	7.867	216.261
BR De Schuthoek Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Schuthoek	285.199		8.115	277.084
BR. De Tol flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Flexibele schil De Tol	549.801	0	72.991	476.810
BR De Tol Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Tol	617.321		17.950	599.371
BR. Schuilingsoord flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Schuilingsoord	381.932		96.011	285.921
BR Schuilingsoord Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Schuilingsoord	723.010		21.452	701.558
BR. De Zuidwester flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil De Zuidwester	190.753		64.188	126.565
BR De Zuidwester Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Zuidwester	118.099		3.434	114.665

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2029	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2029
BR. Het Stroomdal flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Het Stroomdal	0		0	0
BR. Het Stroomdal Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Het Stroomdal	115.603		3.346	112.257
BR. Harens Lyceum Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Het Harens Lyceum	660.651		3.303	657.348
BR. (ver)nieuwbouw OBS Oelebred	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet OBS Oelebred	1.319.409		44.086	1.275.323
BR. (ver)nieuwbouw De Westerburcht flex	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil (ver)nieuwbouw OBS De Westerburcht	70.161		35.253	34.908
BR. Flexibele Schil OBS centrum/ Eelde	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil OBS Centrum/Eelde	73.112		36.736	36.376
BR. Tijdelijke huisvesting OBS de Veenvlinder	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet tijdelijke huisvesting de Veenvlinder	125.420		1.897	123.523
BR. Flexibele Schil Menso Altingschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Menso Altingschool	0		0	0
BR. Tijdelijk lokaal Mariaschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet tijdelijk lokaal Mariaschool	14.937		14.937	0
BR. Speellokaal Mariaschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet speellokaal Mariaschool	11.548		11.548	0
BR. Gym de Zwet Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal de Zwet	310.171		3.194	306.977
BR. Gym de Ludinge Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal de Fledders	99.825			99.825
BR Goudenregenl Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal Goudenregenlaan	113.333		2.983	110.350
BR. Sloop, Asbest, Boekw. De Vijverstee	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS De Vijverstee	344.912		10.395	334.517
BR. Sloop, Asbest, Boekw. De Holtenhoek	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde CBS de Holtenhoek	248.304		8.866	239.438
BR. Sloop, Asbest, Boekw. OBS Oelebred	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS Oelebred	330.531		7.398	323.133

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2029	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2029
BR. Sloop, Asbest, Boekw. OBS Westerburcht	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS de Westerburcht	408.559		10.994	397.565
BR. Nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	871.403		23.821	847.582
BR. Sloopt 't Punthoes en Bladergroenschool.	Deze reserve is gevormd ter dekking van het maatschappelijk krediet "Sloop 't Punthoes en Bladergroenschool".	513.455		0	513.455
BR Aanleg onderbouw Hockey en Korfbal	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet ter aanleg onderbouw Hockey en Korfbal	106.354		6.760	99.594
BR. Nieuwbouw Kantine	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Nieuwbouw Kantine Hockey en Korfbal	0		0	0
BR. Kap.lstn dekvloer Borchkwartier	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet vervangen dekvloer Borchkwartier	546.966		17.375	529.591
BR. Kap.lstn Fietspaden wegen en knelpuntenplan	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Fietspaden wegen en knelpuntenplan	1.843.993		45.000	1.798.993
BR. Kap.lstn Revitalisering gemeentehuis	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Rivitalisering Gemeentehuis.	153.393		7.380	146.013
BR. Kap.lstn Veiligheid en Veiligheidsbeleving	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Veiligheid en veiligheidsbeleving.	77.944		8.579	69.365
BR. Kap. lstn Parkeerplaats gemeentehuis	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Parkeerplaats gemeentehuis.	32.824		976	31.848
BR. Kap. lstn Zonnepanelen gemeentewerf	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Zonnepanelen gemeentewerf.	345.632		25.834	319.798
BR. Nieuwbouw kleedkamers	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Nieuwbouw Kleedkamers Hockey en Korfbal	266.011			266.011
BR Sloop Opstel Hockey Korfbal	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor de sloop van de huidige opstal met betrekking Hockey en Korfbal	0			0
BR. Aanleg jeu de Boules en verleggen scatebaan	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Aanleg jeu de boules baan en verleggen scatebaan.	79.188			79.188
BR. Procedurekosten sport Zuidlaren.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de procedurekosten voor aanpassing van de bestemmingsplannen met betrekking tot het accommodatiebeleid Zuidlaren.	0		0	0
BR. Doorfietsroute Haren-Zuidlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Doorfietsroute Haren- Zuidlaren	582.000		17.880	564.120

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2029	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2029
BR SPV Midlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Midlaren.	197.492		6.067	191.425
BR SPV Hoofdstraat Zeijen	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Hoofdstraat Zeijen.	235.881		15.100	220.781
BR SPV Norgerweg Yde- de Punt	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Norgerweg Yde-de Punt	445.655		7.045	438.610
Reserve Krediet Transferium De Punt	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van Transferium de Punt.	816.306	0	19.240	797.066
BR. Tijdelijk lokaal Menso Altingschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaalasten van het krediet Tijdelijk lokaal Menso Alting school	56.926	0	18.338	38.588
BR. Toekomst de Buitenplaats	Deze reserve is gevormd ter dekking van de jaarlijkse extra bijdrage aan museum de Buitenplaats in de periode 2024-2028	0		0	0
Totaal reserves met dekkingsfunctie		26.780.596	0	1.431.691	25.348.905

Bestemmingsreserves met bestedingsfunctie					
Reserve MFA Tynaarlo sportvelden c.q. ontwikkeling locatie van Wijk&Boerma	Deze reserve is gevormd ter afdekking van de saneringskosten van de locatie van Wijk&Boerma. Hiervoor is een maatschappelijk krediet beschikbaar gesteld.	50.000			50.000
Reserve tijdelijke huisvesting tijdens de bouw	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor tijdelijke huisvesting van het Accommodatiebeleid.	0	0	0	0
BR Omgevingswet	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten van het maatschappelijk krediet voor de implementatie van de omgevingswet en het opstellen van de omgevingsvisie.	1.700.959	0	500.000	1.200.959
BR Duurzaamheidsinvesteringen gebouwen	Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening van 2018 is besloten om de middelen die in 2018 uit de voorziening onderhoud gebouwen zijn vrijgevallen ad € 213.000, te reserveren in een bestemmingsreserve voor toekomstige investeringen in duurzaamheidsmaatregelen ten behoeve van gemeentelijke gebouwen.	223.535		11.635	211.900
BR Centrumontwikkeling Zuidlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het voorbereidingskrediet centrumplan Zuidlaren	397.803		133.901	263.902

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2029	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2029
BR grondexploitaties	In de afgelopen jaren zijn de resultaten op de grondexploitaties positief geweest voor Tynaarlo. De verwachting is dat dit in de toekomst zal veranderen en er een buffer nodig is voor mogelijke tekorten. Voorgesteld wordt om een reserve grondexploitaties in te stellen en deze te 'voeden' met het voordelige resultaat op de grondexploitaties over 2022.	5.326.368			5.326.368
BR Grote projecten	De reserve grote projecten is ingesteld om grote projecten zoals de ontwikkeling centrumplannen voor Zuidlaren en Eelde mogelijk te maken.	67.287			67.287
BR. Flexibele volkshuisvesting Tynaarlo	De BR is gevormd om de kosten met betrekking tot het bouwrijp maken en verder ontwikkelen van het terrein op de locatie achterzijde Prins Bernhard Hoeve in Zuidlaren en overige voorbereidingskosten van het project flexibele volkshuisvesting Tynaarlo	634.297			634.297
BR woningbouwontwikkeling Zuidlaren	Deze reserve is ter dekking van de kosten van de voorbereidingen voor de woningbouwontwikkeling in het centrum van Zuidlaren.	1.600.000			1.600.000
BR Bruisende kernen	Deze reserve is gevormd in het kader van de motie Bruisende kernen voor de uitvoering van de verschillende impuls- en verfraaiingmaatregelen die anders niet uitgevoerd worden, door het ontbreken van middelen in de reguliere budgetten.	61.000			61.000
Totaal reserves met bestedingsfunctie		10.061.249	0	645.536	9.415.713

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2029	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2029
Bestemmingsreserve met egalisatiefunctie					
Egalisatiereserve BTW compensatie	Deze reserve is in 2003 ingesteld om de effecten voortvloeiende uit de invoering van het BTW compensatiefonds op te vangen. In 2013 is de laatste tranche vrijgevallen ten behoeve van de exploitatie. Vanaf 2012 worden de jaarlijkse toevoegingen ten laste van reiniging en riolering teruggesluisd naar de exploitatie.	0	953.602	953.602	0
Reserve informatiebeleid	Deze reserve is ingesteld om niet uitgegeven middelen binnen de automatiseringsbudgetten in enig jaar beschikbaar te houden voor grotere uitgaven in enig ander jaar.	52.139		0	52.139
Totaal reserves met egalisatiefunctie		52.139	953.602	953.602	52.139
Totaal bestemmingsreserves		36.893.984	953.602	3.030.829	34.816.757

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2030	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2030
Bestemmingsreserves met dekkingsfunctie					
Reserve nieuwbouw gemeentehuis	Deze reserve is ingesteld ter dekking van het overgrote deel van de kapitaallasten van de bouw van het nieuwe gemeentehuis in Vries.	5.139.466		341.350	4.798.116
Reserve mechanisatie buitendienst	Deze reserve is ingesteld om vervangingen binnen het wagenpark van gemeentewerken mogelijk te maken. De kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen worden gedekt uit deze reserve.	12.303		2.710	9.593
Reserve Krediet SV Tynaarlo	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de realisatie van het kleed- en kantinegebouw voor SV Tynaarlo.	278.229		10.560	267.669
Reserve MFA Zeijen	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de MFA Zeijen	1.901.866		75.692	1.826.174
Reserve MFA Yde	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van de MFA Yde.	2.242.889		92.223	2.150.666

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2030	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2030
Reserve bedrijfsvoering	Deze reserve is gevormd om investeringen te dekken die een bijdrage leveren aan het (versneld) realiseren van de doelen uit de organisatievisie Koers en die passen binnen het opgestelde collegemanifest. Daarnaast biedt deze reserve dan ook flexibele ruimte om knelpunten qua benodigde productie op te lossen door bijvoorbeeld tijdelijke inzet. De investeringen richten zich op de digitale dienstverlening, vraaggericht werken, flexibilisering en het op orde krijgen van de fysieke leefomgeving buiten.	827.510	0	0	827.510
BR. 2e fase huisvesting Ter Borch	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet 2e fase huisvesting Ter Borch	300.697		33.361	267.336
BR. Jonglaren flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Flexibele schil Jonglaren	161.194		80.994	80.200
BR Jonglaren Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Jonglaren	222.003		6.455	215.548
BR. De Lichtkring flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil de lichtkring	63.954	0	63.954	0
BR De Lichtkring Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De lichtkring	396.991		12.221	384.770
BR. Flexibele schil de Schuthoek	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil de Schuthoek	216.261	0	7.811	208.450
BR De Schuthoek Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Schuthoek	277.084		8.057	269.027
BR. De Tol flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Flexibele schil De Tol	476.810	0	72.316	404.494
BR De Tol Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Tol	599.371		17.820	581.551
BR. Schuilingsoord flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Schuilingsoord	285.921		95.088	190.833
BR Schuilingsoord Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Schuilingsoord	701.558		21.296	680.262
BR. De Zuidwester flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil De Zuidwester	126.565		63.565	63.000
BR De Zuidwester Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde De Zuidwester	114.665		3.409	111.256

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2030	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2030
BR. Het Stroomdal flexibele schil	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Het Stroomdal	0		0	0
BR. Het Stroomdal Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Het Stroomdal	112.257		3.322	108.935
BR. Harens Lyceum Sloop, Asbest, Boekw.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde Het Harens Lyceum	657.348		23.123	634.225
BR. (ver)nieuwbouw OBS Oelebred	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet OBS Oelebred	1.275.323		43.770	1.231.553
BR. (ver)nieuwbouw De Westerburcht flex	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil (ver)nieuwbouw OBS De Westerburcht	34.908		34.908	0
BR. Flexibele Schil OBS centrum/ Eelde	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil OBS Centrum/Eelde	36.376		36.376	0
BR. Tijdelijke huisvesting OBS de Veenvlinder	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet tijdelijke huisvesting de Veenvlinder	123.523		1.881	121.642
BR. Flexibele Schil Menso Altingschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet flexibele schil Menso Altingschool	0		0	0
BR. Tijdelijk lokaal Mariaschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet tijdelijk lokaal Mariaschool	0		0	0
BR. Speellokaal Mariaschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet speellokaal Mariaschool	0		0	0
BR. Gym de Zwet Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal de Zwet	306.977		3.171	303.806
BR. Gym de Ludinge Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal de Fledders	99.825			99.825
BR Goudenregenl Sloop, Asbest, BW	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten voor Asbest, de oude boekwaarde en sloop van Gymlokaal Goudenregenlaan	110.350		2.961	107.389
BR. Sloop, Asbest, Boekw. De Vijverstee	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS De Vijverstee	334.517		10.316	324.201
BR. Sloop, Asbest, Boekw. De Holtenhoek	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde CBS de Holtenhoek	239.438		8.798	230.640
BR. Sloop, Asbest, Boekw. OBS Oelebred	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS Oelebred	323.133		7.342	315.791

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2030	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2030
BR. Sloop, Asbest, Boekw. OBS Westerburcht	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Sloop, asbest, boekwaarde OBS de Westerburcht	397.565		10.911	386.654
BR. Nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet nieuwbouw Gymzaal Tynaarlo	847.582		23.650	823.932
BR. Sloopt 't Punthoes en Bladergroenschool.	Deze reserve is gevormd ter dekking van het maatschappelijk krediet "Sloop 't Punthoes en Bladergroenschool".	513.455		0	513.455
BR Aanleg onderbouw Hockey en Korfbal	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet ter aanleg onderbouw Hockey en Korfbal	99.594		6.705	92.889
BR. Nieuwbouw Kantine	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Nieuwbouw Kantine Hockey en Korfbal	0		0	0
BR. Kap.lstn dekvloer Borchkwartier	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet vervangen dekvloer Borchkwartier	529.591		17.250	512.341
BR. Kap.lstn Fietspaden wegen en knelpuntenplan	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Fietspaden wegen en knelpuntenplan	1.798.993		44.700	1.754.293
BR. Kap.lstn Revitalisering gemeentehuis	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Rivitalisering Gemeentehuis.	146.013		7.320	138.693
BR. Kap.lstn Veiligheid en Veiligheidsbeleving	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Veiligheid en veiligheidsbeleving.	69.365		8.505	60.860
BR. Kap. lstn Parkeerplaats gemeentehuis	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Parkeerplaats gemeentehuis.	31.848		968	30.880
BR. Kap. lstn Zonnepanelen gemeentewerf	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Zonnepanelen gemeentewerf.	319.798		25.608	294.190
BR. Nieuwbouw kleedkamers	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Nieuwbouw Kleedkamers Hockey en Korfbal	266.011			266.011
BR Sloop Opstel Hockey Korfbal	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor de sloop van de huidige opstal met betrekking Hockey en Korfbal	0			0
BR. Aanleg jeu de Boules en verleggen scatebaan	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Aanleg jeu de boules baan en verleggen scatebaan.	79.188			79.188
BR. Procedurekosten sport Zuidlaren.	Deze reserve is gevormd ter dekking van de procedurekosten voor aanpassing van de bestemmingsplannen met betrekking tot het accommodatiebeleid Zuidlaren.	0		0	0
BR. Doorfietsroute Haren-Zuidlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet Doorfietsroute Haren- Zuidlaren	564.120		17.760	546.360

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2030	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2030
BR SPV Midlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Midlaren.	191.425		6.027	185.398
BR SPV Hoofdstraat Zeijen	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Hoofdstraat Zeijen.	220.781		14.998	205.783
BR SPV Norgerweg Yde- de Punt	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het krediet SPV Norgerweg Yde-de Punt	438.610		6.997	431.613
Reserve Krediet Transferium De Punt	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van Transferium de Punt.	797.066	0	19.110	777.956
BR. Tijdelijk lokaal Menso Altingschool	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaalasten van het krediet Tijdelijk lokaal Menso Alting school	38.588	0	18.160	20.428
BR. Toekomst de Buitenplaats	Deze reserve is gevormd ter dekking van de jaarlijkse extra bijdrage aan museum de Buitenplaats in de periode 2024-2028	0		0	0
Totaal reserves met dekkingsfunctie		25.348.905	0	1.413.519	23.935.386

Bestemmingsreserves met bestedingsfunctie					
Reserve MFA Tynaarlo sportvelden c.q. ontwikkeling locatie van Wijk&Boerma	Deze reserve is gevormd ter afdekking van de saneringskosten van de locatie van Wijk&Boerma. Hiervoor is een maatschappelijk krediet beschikbaar gesteld.	50.000			50.000
Reserve tijdelijke huisvesting tijdens de bouw	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten voor tijdelijke huisvesting van het Accommodatiebeleid.	0	0	0	0
BR Omgevingswet	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kosten van het maatschappelijk krediet voor de implementatie van de omgevingswet en het opstellen van de omgevingsvisie.	1.200.959		500.000	700.959
BR Duurzaamheidsinvesteringen gebouwen	Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening van 2018 is besloten om de middelen die in 2018 uit de voorziening onderhoud gebouwen zijn vrijgevallen te reserveren in een bestemmingsreserve voor toekomstige investeringen in duurzaamheidsmaatregelen ten behoeve van gemeentelijke gebouwen.	211.900		11.523	200.377
BR Centrumontwikkeling Zuidlaren	Deze reserve is gevormd ter dekking van de kapitaallasten van het voorbereidingskrediet centrumplan Zuidlaren	263.902		132.601	131.301

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2030	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2030
BR grondexploitaties	In de afgelopen jaren zijn de resultaten op de grondexploitaties positief geweest voor Tynaarlo. De verwachting is dat dit in de toekomst zal veranderen en er een buffer nodig is voor mogelijke tekorten. Voorgesteld wordt om een reserve grondexploitaties in te stellen en deze te 'voeden' met het voordelige resultaat op de grondexploitaties over 2022.	5.326.368			5.326.368
BR Grote projecten	De reserve grote projecten is ingesteld om grote projecten zoals de ontwikkeling centrumplannen voor Zuidlaren en Eelde mogelijk te maken.	67.287			67.287
BR. Flexibele volkshuisvesting Tynaarlo	De BR is gevormd om de kosten met betrekking tot het bouwrijp maken en verder ontwikkelen van het terrein op de locatie achterzijde Prins Bernhard Hoeve in Zuidlaren en overige voorbereidingskosten van het project flexibele volkshuisvesting Tynaarlo	634.297			634.297
BR woningbouwontwikkeling Zuidlaren	Deze reserve is ter dekking van de kosten van de voorbereidingen voor de woningbouwontwikkeling in het centrum van Zuidlaren.	1.600.000			1.600.000
BR Bruisende kernen	Deze reserve is gevormd in het kader van de motie Bruisende kernen voor de uitvoering van de verschillende impuls- en verfraaiingmaatregelen die anders niet uitgevoerd worden, door het ontbreken van middelen in de reguliere budgetten.	61.000			61.000
Totaal reserves met bestedingsfunctie		9.415.713	0	644.124	8.771.589

Omschrijving reserve	Nut & noodzaak van de reserve	Stand 1-1-2030	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2030
Bestemmingsreserve met egalisatiefunctie					
Egalisatiereserve BTW compensatie	Deze reserve is in 2003 ingesteld om de effecten voortvloeiende uit de invoering van het BTW compensatiefonds op te vangen. In 2013 is de laatste tranche vrijgevallen ten behoeve van de exploitatie. Vanaf 2012 worden de jaarlijkse toevoegingen ten laste van reiniging en riolering teruggesluisd naar de exploitatie.	0	977.679	977.679	0
Reserve informatiebeleid	Deze reserve is ingesteld om niet uitgegeven middelen binnen de automatiseringsbudgetten in enig jaar beschikbaar te houden voor grotere uitgaven in enig ander jaar.	52.139		0	52.139
Totaal reserves met egalisatiefunctie		52.139	977.679	977.679	52.139
Totaal bestemmingsreserves		34.816.757	977.679	3.035.322	32.759.114

7.6. Onvoorzien

In het overzicht van onvoorzien wordt een verantwoording gegeven op het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien. De post onvoorzien is als een post in de begroting opgenomen en dient als dekking voor incidentele lasten en structurele lasten voortvloeiend uit nieuw beleid. Onvoorzien wordt verantwoord onder sub thema financiën.
Bestaand beleid is, dat een bedrag van € 33.768 voor incidenteel onvoorzien wordt begroot.
Gedurende het boekjaar worden de stand en het verloop van deze onvoorzien posten iedere twee weken aan de gemeenteraad gerapporteerd, als daar door begrotingswijzigingen aanleiding toe is.

Onvoorzien incidenteel algemeen	€
(kostenplaats 4008300 / 4380100)	
Beschikbaar geraamd 2027	33.768

7.7. Kredietaanvragen

In de begroting 2027 worden de volgende kredietaanvragen opgenomen. Het betreft uitsluitend investeringskredieten.

Investeringskredieten

Project herinrichting Midlaren
Er is een begin gemaakt aan de herinrichting van de openbare ruimte in Midlaren, waarvoor in 2025 een tweetal kredieten beschikbaar zijn gesteld: het maatschappelijk krediet komgrens Midlaren en het SPV uitvoeringskrediet herinrichting Groningerstraat. Met het nu gevraagde krediet herinrichting Midlaren van in totaal € 2.830.468 kan de herinrichting verder uitgevoerd worden. Daarnaast is er een koppeling tussen de aanleg van het hwa-riool en de bovenvermelde aanpak van de Groningerstraat. Bij hevige regen is er wateroverlast in de Groningerstraat (en er wordt schoon water afgevoerd naar de rioolwaterzuivering wat niet wenselijk is. Door aanbrengen van het hwa-riool zal de overlast in de Groningerstraat verminderen.

Het totale krediet bestaat uit de volgende onderdelen:

- Aanbrengen faunaduiker (investering € 116.369, kapitaallasten € 9.000 per jaar).
- Groeninrichting (investering € € 246.685, kapitaallasten € 12.500 per jaar)
- Aanbrengen hemelwaterafvoerriool (investering € 500.000, kapitaallasten € 15.000 per jaar)
- infrastructurele hoofdwerkzaamheden (investering € 1.967.384, kapitaallasten € 59.000 per jaar)

De totale kapitaallasten bedragen € 95.500 per jaar. De kapitaallasten die samenhangen met de investering in het riool kunnen gedekt worden binnen de rioolheffing. De overige structurele kapitaallasten van in totaal € 80.500 komen vanaf 2029 ten laste van het begrotingsresultaat.

Inrichting 30-km zone Hoofdweg Paterswolde
Voor de inrichting van een 30-km zone aan de Hoofdweg Paterswolde wordt een investeringskrediet gevraagd van € 452.000. De bijbehorende structurele kapitaallasten van € 13.650 komen vanaf 2028 ten laste van het begrotingsresultaat.

Vervanging materieel gemeentehuis & gemeentewerf
Voor het vervangen van diverse verouderde materiaalstukken en voertuigen voor de gemeentewerf en het gemeentehuis wordt een krediet van in totaal € 1.341.500 aangevraagd. Het betreft vervanging van materieel dat (erg) oud is, aan het einde van de economische levensduur zit, en waarvan de onderhoudskosten daardoor hoog oplopen met grote kans op uitval. Daarnaast is vervanging noodzakelijk omdat het bestaande materieel niet aan de huidige milieu eisen of aan de arbeidsomstandigheden voldoet. De bijbehorende structurele kapitaallasten van € 142.000 per komen vanaf 2028 ten laste van het begrotingsresultaat.

Vervanging twee milieustraatcontainers en één vrachtwagenaanhanger
De gemeente wil haar afzet containers in goede conditie houden en jaarlijks seriematig vervangen. Door serie matig te vervangen worden forse onderhoudskosten en/of uitval voorkomen en voorkomen we een grote investering in één keer. Niet vervangen leidt op korte termijn tot fors oplopende onderhoudskosten en kans op uitval. Op de langere termijn kunnen we geen afval/grondstoffen inzamelen dan wel vervoeren. Hiervoor is een investeringskrediet van € 90.000 nodig. De bijbehorende kapitaallasten van € 7.400 vanaf 2028 komen kunnen opgevangen worden binnen de afvalstoffenheffing.

Aanschaf van ondergrondse containers en containerbehuizingen
Voor het vervangen en plaatsen van ondergrondse containers en containerbehuizingen in de periode 2027 t/m 2030 in Zuidlaren, Eelde-Paterswolde, Vries , Zeegse en De Groeve is in totaal een krediet van € 1.240.000 nodig. Het beschikbare krediet van in totaal € 650.000 is niet voldoende om deze kosten op te vangen. Daarom wordt nu een aanvullend krediet van € 590.000 aangevraagd. De structurele kapitaallasten van € 29.500 kunnen gedekt worden binnen de afvalstoffenheffing.

Vervanging rioolgemalen
Voor het garanderen van een goede werking van het watersysteem wordt een krediet van € 500.000 gevraagd voor vervanging en renovatie van rioolgemalen. De structurele kapitaallasten van € 16.100 kunnen gedekt worden binnen de rioolheffing.

Aanleg hemelwaterafvoerriool Bolwerk Zuidlaren
Met de aanleg wordt extremen wateroverlast aan de Kerkbrink voorkomen. Dit vergt een investering van € 500.000. De structurele kapitaallasten van € 15.00 kunnen gedekt worden binnen de rioolheffing.

Afkoppelen verhard oppervlak zwembad Zuidlaren
Het terrein, dakvlak en parkeerplaatsen bij het zwembad zijn aangesloten op de gemengde riolering van Zuidaren. Bij hevige regenbuien is er sprake van wateroverlast op andere locaties in de kern van Zuidlaren en wordt er schoon water afgevoerd naar de rioolwaterzuivering. Door het afkoppelen kunnen deze problemen opgelost worden. Dit vergt een investeringskrediet van € 300.000. De structurele kapitaallasten van € 9.000 kunnen gedekt worden binnen de rioolheffing.

Riolering Esweg Eelde
In de voortgangsrapportage 2025 is een voorbereidingskrediet van € 100.000 beschikbaar gesteld voor de aanpak van de riolering als onderdeel van de herinrichting Esweg Eelde. Voor de concrete uitvoering is een krediet nodig van € 2 miljoen dat nu aangevraagd wordt. De bijbehorende structurele kapitaallasten van € 60.000 kunnen gedekt worden binnen de rioolheffing.

Huisvestingsprogramma onderwijs

In het kader van de ingediende aanvragen voor het huisvestingsprogramma onderwijs 2027 houden we rekening met een benodigd investeringskrediet van € 1,4 miljoen voor het vervangen van een noodlokaal en het realiseren van kinderopvang. De bijbehorende kapitaallasten bedragen € 43.000 en komen vanaf 2028 ten laste van het begrotingsresultaat.

Pilot gebouwbatterij Sporthal Groote Veen

Voor het plaatsen van een gebouwbatterij bij voorkeurlocatie Sporthal Groote Veen wordt een investeringskrediet gevraagd van € 320.000. De bijbehorende structurele kapitaallasten van € 24.533 komen vanaf 2028 ten laste van het begrotingsresultaat. Hiervan kan een bedrag van structureel € 10.000 gedekt worden door een verwachte verlaging van de kosten voor inkoop energie De aanvraag sluit aan bij de wens uit het coalitieprogramma om in te zetten op energiebesparing en vermindering van CO2 uitstoot.

7.8. Subsidieplafonds

Volgens de Algemene Subsidieverordening (ASV) van de gemeente Tynaarlo kan de raad voor een bepaalde uitvoeringsregeling een subsidieplafond instellen. Een subsidieplafond kan wenselijk zijn om te voorkomen dat we meer subsidie moeten verstrekken dan er middelen beschikbaar zijn. Met het instemmen met deze begroting stemt de gemeenteraad ook in met de voorgestelde subsidieplafonds.

Ook moet bij de vaststelling van een subsidieplafond worden aangegeven op welke wijze het beschikbare bedrag wordt verdeeld. De wijze van verdeling vindt plaats conform de vastgestelde bijbehorende uitvoeringsregelingen (op volgorde van binnenkomst).

Na het instemmen met deze begroting moeten de subsidieplafonds gepubliceerd worden op de elektronische gemeentepagina (www.officielebekendmakingen.nl).

	Plafond 2027
Uitvoeringsregeling kunst & cultuur	
Subsidies kunst en cultuur	€ 12.799
Uitvoeringsregeling maatschappelijke activiteiten	
Subsidies maatschappelijke ondersteuning	€ 66.797
Uitvoeringsregeling sport	
Subsidiëring aan verenigingen	€ 14.025
Uitvoeringsregeling bewonersinitiatieven duurzaamheid	
Investeren in een duurzame leefomgeving	€ 15.409
Uitvoeringsregeling Lokale Energie-Initiatieven	
Lokale energie-initiatieven	€ 51.365
Uitvoeringsregeling leefbaarheidsfonds	
Subsidies leefbaarheidsfonds	€ 13.429
Stimuleringsregeling vergroten toegankelijkheid	
Subsidies toegankelijkheid	€ 13.429
Uitvoeringsregeling musea	
Subsidie activiteiten musea	€ 13.490
Uitvoeringsregeling huurkosten jeugdsoosaccommodaties	
Tegemoetkoming voor betaalde huurkosten	€ 28.720

De subsidieplafonds zijn vastgesteld op basis van de subsidiebudgetten die in de begroting ter vaststelling aan de gemeenteraad zijn voorgelegd. Mochten er nog wijzigingen volgen bij deze vaststelling, dan wordt het subsidieplafond in overeenstemming aangepast.

7.9. Structureel en reëel begrotingsevenwicht

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben in het vastgestelde “Gemeenschappelijk financieel toezichtkader” aangegeven dat de begroting 2027 “structureel en reëel in evenwicht” moet zijn. Dat betekent dat de structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten.
Uit een nadere analyse van de structurele lasten en baten en de incidentele lasten en baten is gebleken dat de begroting voor 2027 materieel niet sluitend is. Middels een onttrekking uit de beschikbare algemene reserves is de begroting 2027 materieel sluitend gemaakt.

In hoofdstukken 7.3 en 7.5 is een uitgebreide becijfering van incidentele baten en lasten en de structurele en incidentele toevoegingen en onttrekking aan reserves opgenomen.

Gecomprimeerd ziet het beeld er voor 2027 als volgt uit:

Presentatie van het structurele begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Saldo baten en lasten	-4.421	-7.116	-6.959	-5.626
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	4.027	2.563	1.653	1.452
Primitief begrotingssaldo na bestemming	-394	-4.553	-5.306	-4.174
Waarvan incidentele baten en lasten (hoofdstuk 7.3)	717	924	648	734
Structureel primitief begrotingssaldo	323	-3.629	-4.658	-3.440
Structureel nieuw beleid nog vast te stellen	-151	-350	-446	-446
Structureel nieuw beleid coalitieakkoord	-340	-344	-410	-415
Structureel begrotingssaldo inclusief nieuw beleid	-168	-4.323	-5.514	-4.301
Onttrekking algemene reserve	168			
Structureel begrotingssaldo	0	-5.881	-8.957	-9.302

Dekking structureel begrotingssaldo via een onttrekking aan de algemene reserves
Vanaf 2024 kunnen gemeenten reserves inzetten voor het dekken van structurele lasten. Hierdoor kan de gemeente het surplus in de algemene reserve (de reserve waar geen bestemming aan is gegeven) aanwenden voor het dekken van structurele exploitatielasten. Van dit vrij besteedbare deel, het surplus, mag 10% ingezet worden voor de dekking van structurele lasten. Dit onder de voorwaarde dat de solvabiliteit van de gemeente groter of gelijk aan 20% is en blijft. Dit deel wordt dan tot ‘structurele baat’ bestempeld. Ook moet het weerstandsvermogen naar het oordeel van de toezichthouder (de provincie) voldoende zijn, gebaseerd op een adequate risico-inventarisatie.

Voor de vrij besteedbare algemene reserve is uitgegaan van het saldo van de Argi en de Arca (Zie hoofdstuk 3). Dit saldo bedraagt ruim € 39 miljoen. Uitgaande van een maximale onttrekking van 10%, mag dus € 3,9 miljoen worden onttrokken. De geraamde onttrekking van € 0,168 miljoen blijft hier ruim binnen.

8. Bijlagen

8.1. Bijlage 1: Begrippenlijst

A.

Accres
Groei/daling van het gemeentefonds (zie ook trap-op-trap-af methodiek).
Activa (vaste)
Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.
Afwijkingen (rechtmatigheid)
Posten die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen (fouten) en posten, waarbij voor het college een onduidelijkheid bestaat over de rechtmatigheid.
Algemene dekkingsmiddelen
Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. De gemeente kan deze vrij besteden. Het gaat om de uitkeringen vanuit het gemeentefonds, om bepaalde gemeentelijke belastingen (zoals OZB-belasting) en deelnemingen/dividend.
Algemene uitkering
Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.
Algemene reserve
Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

B.

Balans
De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.
Baten en lasten (stelsel van)
Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).
Bedrijfsvoering
De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie.
Begroting
Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.
Begrotingsonrechtmatigheden (rechtmatigheid)
Hiervan is sprake als het college bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door de gemeenteraad vastgestelde budgetten voor wat betreft de lasten of investeringsbudgetten overschrijdt (1), toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die niet door de gemeenteraad zijn vastgesteld (2) en als bij onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig met begrotingswijzigingen is aangepast (3).
Begrotingsresultaat
Financieel verschil tussen het bedrag dat volgens de begroting is toegestaan en het te verwachten bestede bedrag.
Begrotingstekort
Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.
Beheersmaatregel
Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.
Belastingcapaciteit

De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). Dit is een van de verplichte kengetallen die gemeenten moeten opnemen in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en de jaarstukken.
Benodigde weerstandscapaciteit
Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.
Beschikbare weerstandscapaciteit
De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.
Bestaand beleid
Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.
Bestemmingsreserve
Naast de algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen (bijvoorbeeld kapitaallasten) waarbij er beperkte sprake is sprake is van beleidsvrijheid.
Besluit begroting en verantwoording (BBV)
Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere de begroting en de jaarstukken van een gemeente aan moeten voldoen.
Bestuurlijk belang
Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.
BTW compensatiefonds
Rijksfonds waaruit gemeenten een bepaald deel van de door hen betaalde BTW kunnen terugvorderen.

C.
Circulaire
Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

D.
Deelneming
Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.
Distributieplanologisch onderzoek (DPO
Van oudsher wordt een distributieplanologisch onderzoek (DPO) gebruikt om inzicht te krijgen in de kwantitatieve uitbreidingsruimte voor een bepaalde branche of winkelcentrum.
Dividend
Een vergoeding die wordt uitbetaald aan de aandeelhouders.
Doeluitkering

Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.

EMU-saldo

Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften en is verplicht onderdeel van de begroting en de jaarstukken.

Exploitatielasten

Alle jaarlijkse kosten van kapitaalgoederen die terug te vinden zijn op de begroting. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rentekosten, onderhoudskosten, kosten om risico's te dekken en overheadkosten.

F.

Financieel belang

Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen

Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente. Het BBV verplicht alle gemeenten een aantal specifieke kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken, waaronder de netto schuldquote en het solvabiliteitsratio.

Financiële rechtmatigheid (rechtmatigheid)

Het voldoen aan wet- en regelgeving bij het uitvoeren van financiële beheershandelingen.

Financieringsmiddelen

Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

Fouten (rechtmatigheid)

Rechtmatigheidsfouten treden op bij financiële beheershandelingen, waarbij de in het normenkader beschreven wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Fraude (rechtmatigheid)

Dit omvat opzettelijke handelingen door één of meerdere personen binnen de gemeente, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding teneinde een onrechtmatig of onwettig voordeel te behalen.

G.

Gemeenschappelijke regeling

Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds

Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Getrouwheid

Een oordeel van de accountant over of de informatie juist en toereikend/volledig is. Voorts geschikt is voor het doel waarvoor deze wordt verstrek. En ten slotte of het bij de volksvertegenwoordigers en de burger (gebruikers van de verantwoording) geen ander beeld oproept, dan overeenkomt met de feiten.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie dat is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en de jaarstukken geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten en daarmee de mogelijke invloed van negatieve waardeontwikkelingen voor de begroting.

H.

Hoofdstuk
Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, ook wel een programma genoemd.
HR21
Is het functiewaarderingssysteem van de VNG.

K.

Kapitaalgoederen
Investeringsgoederen met een groot maatschappelijk nut die de gemeente nodig heeft voor de uitvoering van haar taken. Deze goederen hebben doorgaans een hoge vervangingswaarde en gaan meerdere jaren mee. Voorbeelden hiervan zijn wegen, riolering, water, groen en gebouwen.
Kapitaallasten
Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

LEADER
Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale of te wel: Samenwerking voor plattelandsontwikkeling. Het is een subsidieprogramma op initiatief van de Europese Commissie.
Leges
Worden geheven ter dekking van de kosten van gemeentelijke dienstverlening. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.
Lokale heffingen
Lokale heffingen zijn, naast de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de doeluitkeringen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. De lokale heffingen vallen uiteen in twee groepen: belastingen en retributies/bestemmingsheffingen. Voorbeelden van belastingen zijn: forensenbelasting en toeristenbelasting. Voorbeelden van (bestemmings)heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplan
In het meerjareninvesteringsplan wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.
Meerjarenraming
Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.
Misbruik (rechtmatigheid)

Het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen te verkrijgen of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

NMD-samenwerking

Samenwerking in Noord- en Midden-Drenthe op het gebied van het sociaal domein.

Normenkader

Het normenkader voor een rechtmatigheidsverantwoording betreft de inventarisatie van de relevante regelgeving, waaronder die van de betreffende gemeente (zoals verordeningen). De inventarisatie beperkt zich tot regelgeving die relevant is voor financiële beheershandelingen. Het normenkader moet actueel worden gehouden en wordt aangepast op basis van nieuwe wet- en regelgeving. Daarom wordt het elk jaar opnieuw vastgesteld.

O.

Onduidelijkheden (rechtmatigheid)

Indien het college het kader van de verslaggeving niet kan aangeven of er sprake is van een rechtmatigheidsfout of niet.

Oneigenlijk gebruik (rechtmatigheid)

Het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan.

Overhead

De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

P.

Paragrafen

Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn verplicht onderdeel van zowel de begroting als de jaarstukken.

Planning & Control cyclus

De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

P.M. post

Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Prestatie-indicator

Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

R.

Rechtmatigheid
Het voldoen aan wet- en regelgeving.
Rechtmatigheidsverantwoording
De rechtmatigheidsverantwoording is een nieuw onderdeel in de jaarrekening, waarin het college vanaf het verslagjaar 2023 aangeeft of er rechtmatigheidsfouten en -onduidelijkheden waren.
Reserve
Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).
Restrisico
De inschatting van het risico met medeneming van de effecten van beheersmaatregelen. Risico dat overblijft na risicobeheersing. (netto risico)
Risico
Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.
Risicobeheersing
Zijn activiteiten (beheersmaatregelen) die de kans op het optreden van risico's dan wel de gevolgen van risico's beïnvloeden (voorkomen of reduceren)
Risico i.r.t. weerstandsvermogen
De kans op een gebeurtenis die leidt tot een directe financiële tegenvaller van materiële betekenis, die niet is afgedekt in de begroting.
Risicomanagement
Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

S.

Samenwerkingsverband Drentsche Aa
Samenwerking op het gebied van specifieke onderdelen binnen de bedrijfsvoering tussen de gemeenten Tynaarlo, Aa en Hunze en Assen.
Solvabiliteit
Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.
Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.
Staat C
Staat/overzicht van vaste activa.
Staat D
Staat/overzicht van reserves en voorzieningen.
Staat E
Staat/overzicht van langlopende leningen.
Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.

Taakmutatie
Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.
Taakveld
Eenheid waarin de hoofdstukken zijn onderverdeeld.
Trap-op-trap-af systematiek/ accresmethode
Om het totaal beschikbare bedrag te bepalen dat aan de gemeenten wordt uitgekeerd, gebruikt het Rijk de accresmethode, ook wel de 'trap-op-trap-af systematiek' genoemd. Het accres is gekoppeld aan de ontwikkeling van rijksuitgaven (niet van alle uitgaven). Stijgen de uitgaven dan stijgt het accres, dalen de uitgaven dan daalt het accres.
Treasury
Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.

Verantwoordingsgrens
De grens waarboven het college afwijkingen moet melden aan de raad. De raad stelt deze verantwoordingsgrens vast met een maximum van 3% van de totale lasten.
Verbonden partij
Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.
Voorziening
Dit is een reservering (geoormerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.

Weerstandsratio
= Beschikbare weerstandscapaciteit: Benodigde weerstandscapaciteit. Een ratio > 100% kan als voldoende worden beschouwd.
Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstands-capaciteit.

8.2. Bijlage 2: Afkortingenlijst

A .

AED – Automatische externe defribilator
APV – Algemene Plaatselijke Verordening
ARCA – Algemene Reserve Calamiteiten
ARGI – Algemene Reserve Grote Investeringen
ASV – Algemene Subsidieverordening
AU – Algemene uitkering (gemeentefonds)
AVG – Algemene Verordening Persoonsgegevens
Awb – Algemene wet bestuursrecht
AZC – Azielzoekerscentrum
AZWA – Aanvullend Zorg en Welzijn Akkoord

B .

BAG – Basisregistratie Adressen
BBP – Bruto Binnenlands Product
B&W – Burgemeester & Wethouders
BBV – Besluit Begroting en Verantwoording
BHV – Bedrijfshulpverlening
BIE – Bouwgronden In Exploitatie
BIO – Baseline Informatiebeveiliging Overheden
BNG – Bank Nederlandse Gemeenten
BOA – Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOR – Beheer Openbare Ruimte
BRP – Basisregistratie Personen
BTW – Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG – Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV – Besloten Vennootschap

C .

CAO – Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS – Centraal Bureau voor de Statistiek
CMT – Concern Management Team
COA – Centraal Orgaan opvang asielzoekers
COELO – Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CROW – Netwerk waar gemeentelijke professionals kennis etc uitwisselen over openbare ruimten
CPB – Centraal Plan Bureau

D.

DB – Dagelijks Bestuur
DPLG – Drents Programma Landelijk Gebied
DPO – Distributieplanologisch onderzoek
DU – Decentralisatie Uitkering
DVO – Dienstverleningsovereenkomst

E.

ECB – Europese Centrale Bank
EV – Eigen Vermogen
EMU – Economische en Monetaire Unie
EZ – Economische Zaken

F.

Fido – Financiering Decentrale Overheden
FTE – Fulltime-equivalent (formatieplaats)
FWK-plan – Fietspaden en Wegen Knelpunten-plan

G.

GAE – Groningen Airport Eelde
GALA – Gezond en Actief Leven Akkoord
GFT – Groente, fruit en tuin(afval)
GGD – Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe
GGZ – Geestelijke Gezondheidszorg
GKB – Gemeentelijke Kredietbank
GO – Georganiseerd Overleg
GR – Gemeenschappelijke Regeling
GRP – Gemeentelijk Rioleringsplan
GWRP – Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan

H.

HLO – Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg
HR – Human Resources, zie ook P&O
HVP – Huisvestingsprogramma

I .

IBA – Individuele Behandeling Afvalwater
ICT – Informatie- en communicatietechnologie
IHP – Integraal Huisvestingsplan
IKB - Individueel keuzebudget
IMVA – Immateriële Vaste Activa
IND – Immigratie- en NaturalisatieDienst
IVR – Integrale Voortgangsrapportage
IZA – Integraal Zorg Akkoord

J .

JGZ – Jeugdgezondheidszorg

L.

LAS – Lokale Adaptatie Strategie
LUA – Lokale Uitvoeringsagenda

M.

MEBV – Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer
MFA – Multi Functionele Accommodatie
Ministerie van BZK – Ministerie van Binnenlandse Zaken
MJDP – Meerjaren Duurzaamheidsplan (gemeentelijke gebouwen)
MJOP – Meerjaren Onderhoudsplan
MKB – Midden- en Kleinbedrijf
MO – middelbaar onderwijs
MVA – Materiële Vaste Activa

N.

NIEGG – Niet In Exploitatie Genomen Gronden
NMD – Noord- en Midden-Drenthe
NPO – Nationaal Programma Onderwijs
NV – Naamloze Vennootschap
NVM – Nederlandse Vereniging van Makelaars

O.

3 O's – Onvermijdelijk, onuitstelbaar en onvoorzien
OBS – Openbare Basis School
OGGz – Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OHP – Onderwijs Huisvestingsprogramma
OM – Openbaar Ministerie
OOV – Openbare Orde en Veiligheid
OR – Openbare Ruimte
OV – Openbaar Vervoer
OVA – Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling
OZB – Onroerend Zaak Belasting

P.

PBH – Prins Bernhard Hoeve (Zuidlaren)
P&C – Planning & Control
P&O – Personeel & Organisatie
PM – Pro Memorie
PO – primair onderwijs
POH – Praktijkondersteuner huisarts
PoC – Percentage of Completion
PvA – Plan van Aanpak
PvE – Programma van Eisen

R.

R&T – Recreatie en Toerisme
RES – Regionale Energie Strategie
RGA – Regio Groningen Assen
RIEC – Regionaal Informatie en Expertise Centrum
RMP – Regionaal Mobiliteitsplan
RUD – Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

S .

SDA – Samenwerkingsverband Drentsche Aa
SMI – Sociaal Medische Indicatie
SMP – Soorten Management Plan
SO – Speciaal onderwijs
SPUK – Specifieke uitkering
SPV – Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SW – Sociale Werkvoorziening
SZW – Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.

TVO – Tactisch Veiligheidsoverleg

U.

UWV – Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V .

VDG – Vereniging Drenthe Gemeenten
VEGANN – Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders Essent Noord-Nederland
VNG – Vereniging Nederlandse Gemeenten
VNN – Verslavingszorg Noord-Nederland
VO – Voortgezet Onderwijs
Vpb – Vennootschapsbelasting
VRD – Veiligheidsregio Drenthe
VSO – Vaststellingsovereenkomst
VTE – Vrijetijdseconomie
VTH – Vergunningverlening Toezicht en Handhaving
VNG – Vereniging Nederlandse Gemeenten
VV – Vreemd vermogen
VVE – Voor- en vroegschoolse educatie
VWS – Volksgezondheid welzijn en sport

W.

WGR – Wet gemeenschappelijke regelingen
Wmo – Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo – Wet open overheid
WOZ – Wet waardering onroerende zaken
WPDA – Werkplein Drentse Aa
Wsw – Wet sociale werkvoorziening
WTI – Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude
WSW - Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Z.

ZZP – Zelfstandige Zonder Personeel